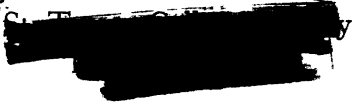

478
P166P

5153

RULES

1. Books may be kept two weeks and may be renewed once for the same period, except 7 day books and magazines.

2. A fine of two cents a day will be charged on each book which is not returned according to the above rules. No book will be issued to any person indebted until it has been paid.

3. All injuries to books beyond reasonable wear and all losses shall be made good to the satisfaction of the Librarian.

4. Each borrower is held responsible for all books drawn on his card and for all fines accruing on the same.

LINGUA LATĪNA

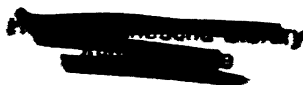
PRĪMUS ANNUS

BY

W. L. PAINE

AND

C. L. MAINWARING

OXFORD

AT THE CLARENDON PRESS

1912

LINGUA LATĪNA

GENERAL EDITORS :

Dr. W. H. D. ROUSE, Perse School, Cambridge.

S. O. ANDREW, M.A., Whitgift School, Croydon.

PRĪMUS ANNUS. First Year's Course, by
W. L. PAINE, M.A., and C. L. MAINWARING, B.A. 2s.

DECEM FĀBULAE PUERĪS PUELLISQUE
AGENDAE. A Companion Volume of Plays, by
W. L. PAINE, M.A., C. L. MAINWARING, B.A., and
Miss E. RYLE. 1s. 6d.

PREFACE

THE book is the result of three years' experience in teaching Latin on the Direct Method, during which time we have used the proofs in various forms. In a method, whose essential is spontaneity, it is intended rather to be suggestive—to present one line along which the principles of this method can be followed, and it must rest with the individual teacher to modify it, as his experience leads him. Further, it is still in an experimental stage, and we shall be most happy to receive suggestions both on the general scheme and on the details of the book, from teachers using it. In scope it includes practically all constructions which do not involve the Subjunctive Mood or *Oratio Obliqua*, and can be done in a year by an average class which devotes an hour a day to Latin.

We wish to express our thanks to Mr. S. O. Andrew for his great assistance in the scheme of the book and the arrangement of the Grammar and Syntax; to Dr. W. H. D. Rouse and Prof. E. V. Arnold for reading the proofs and offering many valuable suggestions; and to Mr. E. M. Carter for the picture of the Villa Cornelianiana.

The need for accurate pronunciation, in a method where the appeal is largely made to the ear, is obvious, but a note of explanation may be necessary, of the

principle we have followed in marking the 'hidden quantities.' We have marked the vowel long

- (1) If there seems evidence of its length from its derivation.
- (2) If it precedes the combinations *-ns*, *-nf*, *-gn*, e.g. *insula*, *cōnferō*, *stāgnūm*; or the inceptive *-sc* e.g. *expergīscor*.

N.B.—*discō* is an exception to this rule.

- (3) If it precedes a hidden *g*, e.g. *tāctum* (*tangō*).

Diphthongs and short vowels have been left unmarked.

W. L. P.
C. L. M.

WHITGIFT SCHOOL, CROYDON.

July, 1912.

INTRODUCTION

THIS course is an attempt to apply the Direct Method to the teaching of Latin. The method, when used for modern language teaching, is based on a psychological principle of imitation ; the learner learns by imitating his master, by saying what he says, the grammar only coming in afterwards to explain practice. In the teaching of Latin, this method is modified in an essential particular by the character of the Latin language itself ; Latin is so highly inflected, and so much of its syntax is strange to the learner, that the grammar must form the basis throughout and determine to some extent the arrangement of subject-matter.

In using the present book, the teacher will generally find a certain sequence of treatment convenient, or even necessary :

(1) Before a new exercise (or story) is touched, a new point of grammar has to be explained. This is put before the class by means of concrete examples, and then elucidated by reference to Pure Grammar ; it is then applied by frequent and varied oral practice, drawn not from the story but from the vocabulary already possessed by the class ; e.g. if the Accusative of Extent is under consideration the oral practice will consist of questions like the following : ‘Quamdiū in

lūdō sumus cottidiē? 'Quam longe tū abes ā magistrō?' 'Quam longē tabula distat ā iānuā?' and the like. In this way faults will be prevented from taking root; the oral practice should at any rate be continued until the new point of grammar is thoroughly understood and can be accurately applied.

(2) The story is now taken in hand, and is explained in the first instance (with books closed) by the master, in Latin, and driven home by repeated questions put to the class. It is important, in this stage, that the class shall not merely listen and understand but shall also speak; where they cannot explain anything themselves they must repeat the explanation given by the master. When they have got on a little way in the course they will begin to take down explanations of important words in their notebooks and learn them by heart.

(3) The story can now be read in class from the book; this should never be done until it can be attempted with confidence, and when it is done the teacher should insist upon intelligent expression. The subject-matter and vocabulary can now be set for homework; the hearing of it will usually lead to the story being reconstructed by means of question and answer, the questions being varied in every possible way to ensure plasticity and liveliness of mind.

Each teacher will use his own discretion about the 'pensa', bearing in mind the great principle that nothing is to be written down until it has been understood and practised.

It may be found difficult to apply the above rules at first, but they will become almost mechanical with the teacher as the work progresses; and as regards the first lessons of all in this book, it will be obvious that they are mere adumbrations, which leave the teacher scope for 'filling in'. It has been our experience that the use of the Direct Method in Latin awakens keen interest on the part of the learner. This interest is not necessarily an end in itself, but a good teacher will make it his business to take advantage of it in order to get out of the Latin lessons that exact and rigorous intellectual discipline which they ought to afford. One sometimes hears teachers say that the Direct Method makes a foreign language easy; such men betray themselves when they say so, for anybody who has seriously tried it knows that the new method is far more exacting, for teacher and learner alike, than the old. Yet boys take to it eagerly, for they cannot forget at any stage of it that they are occupied with something real.

S. O. ANDREW.

WHITGIFT SCHOOL, CROYDON.

PRIMUS ANNUS

PRĪMA LĒCTIŌ: *Litterae et Prōnuntiātiō.*

SECUNDA LĒCTIŌ: *Verbum.*

Recitā, respondē, surge, cōnside, dic, venī.

Quid facis? Recitō. Quid faciō? Recitās. Quid facit?
Recitat.

Recitāte, respondēte, surgite, venite.

Quid facitis? Recitāmus. Quid facimus? Recitātis.
Quid faciunt? Recitant.

TERTIA LĒCTIŌ: *Prōnōmen.*

Ego interrogō, tū respondēs, ille audit.

Ego et ille surgimus; nōs stāmus.

Tū et ille cōnsiditis; vōs sedētis. Illi veniunt.

Quis docet? Magister docet. Quis discit? Discipulus
discit.

Magister etiam scribit; discipulus spectat.

Nēmō stat, omnēs sedent. Omnēs recitant, nēmō silet.

QUĀRTA LĒCTIŌ: *Interrogātiō.*

Recitāsne tū? Minimē, magister, ego audiō.

Audisne? Ita, magister, audiō.

Nōne vōs sedētis? Sānē, magister, nōs sedēmus.

Surgitne ille an cōnsidit? Neque surgit neque cōnsidit,
sed stat.

Audiuntne illi an spectant? Et audiunt et spectant.

Scribōne ego an interrogō? Nōn scribis, sed interrogās.

Intellegitisne omnēs annōn? Intellegimus.

QUINTA LECTIO: *Nomen.*

Quid est illud? Mensa est illa. Quid est hoc? Sella est haec.

Ianua, fenestra, tabula, crēta, carta, pāgina, littera, lingua, dextra, sinistra, pila, camera.

Quid est illud? Nōne scīs? Minimē, magister, nesciō.

SEXTA LECTIO: *Adiectivum.*

Qualis est tabula? Quadrata est tabula. Pila est rotunda.

Ianua et longa et angusta est, sed tabula lata est. Crēta alba est, lingua rubra, tabula nigra. Ianua clausa est; fenestra nōn clausa sed aperta est. Neque haec littera, neque illa rubra est: haec nigra est, illa caerulea.

Quanta est mēsa? Magna est mēsa, sed sella parva.

SEPTIMA LECTIO: *Cāsus Accūsātivus.*

Quid vidēs? Crētam videō, o magister.

Pāginam tangō, sūmō, teneō, pōnō.

Ego albam crētam habeo, vōs nigram tabulam vidētis.

Discipulus iānuam aperit; nunc aperta est ianua; apertam iānuam vidētis.

Magister fenestram claudit; nunc clausa est fenestra; clausam fenestram vidētis.

Parvam crētam sūmō; magnam litteram et longam sententiam scribō.

Spectāte omnēs! Dextra sinistram tangit; nunc dextram sinistra tangit.

OCTAVA LECTIO: *Adiectivum Possessivum.*

Mea est haec crēta; meam crētam vidētis. Tua est illa sella; tuam sellam mōnstrō. Marcus suam sellam habet. Nostra tabula est haec; nostram tabulam spectāmus. Vestra camera est haec: spectāte vestram cameram! Magister suam cameram habet.

PĒNSUM.

A. Dēclīnā: recitō, stō, respondeō, sedeō, surgō, faciō, veniō.

B. Respondē:

- (i) Quālis est iānua, fenestra, tabula, crēta, pila?
- (ii) Quanta est mēnsa, sella, crēta, littera B, haec sententia?
- (iii) Quālem crētam teneō?
- (iv) Quālem tabulam habēmus?
- (v) Quālem pāginam tangis?
- (vi) Quālem fenestram vidēs?
- (vii) Quantam sententiam scribis?
- (viii) Quantam cameram habētis?
- (ix) Cūius est crēta? camera?
- (x) Cūius sellam habēs?

NŌNA LĒCTIŌ. *Prīma Dēclīnātiō.*

Carta Eurōpae.

Hic est terra, illic est aqua. Spectāte! hic terram, illic aquam vidētis. Qualis est terra? Terra rubra est, sed aqua caerulea. Nunc īnsulam mōnstrō; Corsica est insula, Britannia etiam insula est. Britannia māgna, Corsica parva insula est. Īnsulane est Ītalia? Minimē, Ītalia nōn insula sed paenīnsula est. Neque Ītalia neque Hispānia insula est; longa paenīnsula est Ītalia, Hispānia ferē quadrāta paenīnsula, Graecia acūta paenīnsula. Quālis terra est Helvētia? Helvētia neque insula neque paenīnsula est, sed terra inclūsa. Britannia est nostra patria. Melita prōvincia nostra est. Hic Rōmam mōnstrō; Hispānia erat Rōmāna prōvincia; Gallia etiam Rōmāna prōvincia erat. Nunc aliam prōvinciam Rōmānam mōnstrō; Sicilia etiam, māgna insula, prōvincia erat, sed Germānia nōn erat prōvincia.

PENSUM.

A. Ēdisce vocābula.

B. Scribe respōnsa :

- (i) Quid est Hispānia? Sardinia? Helvētia?
- (ii) Qualis et quanta terra est Sicilia? et Ītalia?
- (iii) Utra insula est māgna, Sardinia an Hibernia?
- (iv) Utra paeninsula est longa, Ītalia an Hispānia?
- (v) Quae insula Rōmāna prōvincia erat?
- (vi) Cūius patria est Britannia?
- (vii) Cūius prōvincia est Melita?
- (viii) Quālem iānuam habēs?
- (ix) Quālem sententiam scribis?

C. Scribe interrogāta ad haec respōnsa :

- (i) Pila est illa.
- (ii) Linguam tangō.
- (iii) Nigra est tabula.
- (iv) Māgna insula est Britannia.
- (v) Clausam fenestram vidēmus.
- (vi) Vōs sedētis.
- (vii) Britanniam nōn Galliam mōnstrō.
- (viii) Mea est haec pāgina.
- (ix) Melita est nostra prōvincia.

DECIMA LĒCTIŌ. Numerus Plūrālis.

Carta Eurōpae.

Multae prōvinciae sunt, ūna, duae, trēs, quattuor, quīnque, sex, septem, octō, novem, decem. Quot insulae sunt? Nōne multās etiam insulās vidētis? Ecce! multās insulās mōnstrō, ūnam, duās, trēs, quattuor, quīnque, sex, septem, octō, novem, decem. Multae et ferē innumerae sunt insulae.

Quot māgnae insulae sunt? Paucae sunt māgnae insulae, trēs vel quattuor, Britannia, Corsica, Sardinia, Sicilia.

Quantaesunt insulae? Māgnae sunt omnēs? Minimae, nōn omnēs sunt māgnae. Hic duās insulās vidētis;

altera magna, altera parva est. Sicilia et Melita, quantae insulae sunt, magnae an parvae? Altera est magna, altera parva.

Illic sex prōvinciās vidētis, Britanniam, Galliam, Hispaniam, Sardiniam, Siciliam, Graeciam. Magnaene sunt annōn? Nōn omnēs magnae sunt, sed aliae magnae, aliae parvae sunt. Aliae terrae Rōmānae erant, aliae barbarae erant: sed prōvincia nūlla erat barbara.

PĒNSUM.

A. Ēdisce vocābula.

B. Respondē:

- (i) Quot et quae prōvinciae Rōmānae erant insulae?
- (ii) Quot clausās fenestrās vidēs, et quot apertās?
- (iii) Spectā cartam! Quot insulās vidēs?
- (iv) Omnēsne fenestrae clausae sunt annōn?
- (v) Omnēsne litterās magnās scrībīs annōn?
- (vi) Quot litterās scrībīs, cum 'carta Eurōpae' scrībīs?
- (vii) Scrībe contrāria: *multae, omnēs, haec, surgunt, silēte, respondēs?*

ŪNDECIMA LĒCTIŌ. *Ordinālia.*

Hōrae.

Duodecim omnīnō hōrae sunt. Māne sunt sex, prīma, secunda et cēterae; sexta hōra merīdiēs vocātur. Sex etiam hōrae sunt post merīdiem. Quota hōra est, cum māne surgimus? Aut prīma aut secunda hōra est, cum māne surgimus; secunda hōra est, cum prandēmus; tertia hōra est, cum Latinam linguam discimus; quārta hōra est, cum Gallicam linguam discimus; quinta hōra est, cum mathēmaticam scientiam discimus; nōna ferē est, cum lūdīmus, ūndecima, cum cēnāmus.

Nox quattuor vigiliās habet, prīmam, secundam, tertiam, quārtam. Aut prīma aut secunda est vigilia, cum dormīmus; deinde trēs ferē vigiliās, novem hōrās, dormīmus et māne iterum surgimus.

PĒNSUM.

A. Ēdisce numerōs.

B. (i) Scribe *interrogant*.

Quot litterae sunt?

Quot litterās scribis?

Quota littera est t, r, g, n?

Quae littera est altera, quārta, septima, nōna?

(ii) Quot hōrae sunt māne? Quot post merīdiem?

Quot omnīnō?

(iii) Quota hōra nunc est? Quota est haec lēctiō?

(iv) Quota hōra est, cum Latīnam linguam discis?
cum Gallicam linguam discis? cum mathē-
maticam scientiam discis? cum prandēs? cum
lūdis? cum cēnās? cum dormīs? cum surgis?

(v) Quot hōrās nox habet? Quot hōrās vigilia habet?

Quot sellās habēs? Quot sententiās haec pāgina
habet?

DUODECIMA LĒCTIŌ.

Praepositionēs : Cāsus Accūsātivus. (Ubi?)

Carta Eurōpae.

Discipuli intrā cameram sedent; magister extrā cameram est. Hic cameram intrat et prope tabulam stat et ante tabulam cartam pōnit. Nēmō nunc tabulam videt, nam post cartam tabula est, sed omnes cartam spectant. Magister interrogat: 'Ubi est Germānia, suprā an infrā Ītaliā? Nōne intellegitis? Spectāte, dum hoc mōnstrō. Suprā Ītaliā est Germānia et Ītalia est infrā Germāniā. Quae insula infrā Ītaliā est?' Discipulus respondet: 'Sicilia insula infrā Ītaliā est.' Magister dicit: 'Bene respondēs; Ītalia igitur inter terrās Germāniā et Siciliā iacet. Ītalia etiam est inter paenīsulās Hispāniā et Graeciā.'

Sicilia infrā Ītaliā et suprā Āfricā est: inter terrās igitur Ītaliā et Āfricā iacet. Helvētia inter Germāniā et Ītaliā iacet, Gallia inter Hispāniā et Germāniā, vel inter Ītaliā et Britanniam.

Spectate nunc Insulās: multās vidētis. Corsica est prope Sardiniam, Sardinia prope Corsicam. Circum Insulās aquam vidētis, sed circum Helvētiam terrās.

PĒNSUM

A. Declinā: mōnstrō, iaceō, cēnō, prandeō, lūdō, dormiō.

B. Respondē:

- (i) Ubi discipuli sedent? (intrā.)
- (ii) Ubi magister stat? (extrā.)
- (iii) Ubi est tabula? (post.)
- (iv) Ubi cartam vides? (ante.)
- (v) Ubi est Italia? (Infra.)
- (vi) Ubi Sicilia iacet? (suprā.)
- (vii) Ubi iacet Gallia? (inter.)
- (viii) Ubi Britannia est? (prope.)
- (ix) Ubi est aqua? (circum.)
- (x) Ubi discipulus stat? (tabula.)
- (xi) Ubi est Melita? (Sicilia.)
- (xii) Ubi est Africa? (Eurōpa.)
- (xiii) Inter quās paenInsulās est Italia?
- (xiv) Prope quam Insulam Corsica iacet?
- (xv) Quās terrās circum Helvētiam vidētis?

TERTIA DECIMA LĒCTIŌ.

Praepositionēs: Cāsus Accūsātivus (Quō?) et Vocātivus.

Camera.

Magister intrā cameram sedet; Mārcus autem extrā cameram stat. Hīc iānuam pulsāt, ille clāmat: 'Hūc intrā!' Mārcus iānuam aperit, in cameram venit, ad mēnsam it, ante mēnsam stat; tum, 'Salvē,' inquit, 'ō magister.' Ille respondet: 'Et tū salvē, Mārce; claude iānuam, ad sellam ī, cōnside!' Mārcus iānuam claudit, circum cameram ambulat, ad sellam it, cōnsidit.

Magister nunc, 'Quīnte et Tite,' inquit, 'ite ad fenestrās!' Illi surgunt et ad fenestrās eunt et prope fenestrās stant. Magister ita exclāmat: 'Aperite fenestrās!' Fenestrās aperiunt et ad sellās redeunt.

PĒNSUM.

A. Respondē :

- (i) Ubi Mārcus est ? (camera.)
- (ii) Quō intrat ? (camera.)
- (iii) Ubi stat ? (mēnsa.)
- (iv) Ubi ambulat ? (camera.)
- (v) Quō it ? (sella.)
- (vi) Quō Quīntus et Titus eunt ? (fenestrae.)
- (vii) Ubi stant ? (fenestrae.)
- (viii) Quō redeunt ? (sellae.)
- (ix) Quō Britannī eunt ? (Gallia.)

B. Scribe interrogāta ad haec respōnsa :

- (i) Intrā cameram discipulī sedent.
- (ii) In cameram magister venit.
- (iii) Prope mēnsam est mea sella.
- (iv) Inter cartam et tabulam discipulus stat.
- (v) Ad fenestrās discipulī eunt.
- (vi) Ad sellās redeunt.

QUĀRTA DECIMA LĒCTIŌ. II Declinātiō.

Lūdus.

Lūdus est locus, ubi cottīdiē puerī discunt et magistrī docent: lūdus multās camerās habet, ubi discipulī magistrique labōrant. Hic vīgintī ferē discipulōs docet et cottīdiē multās sententiās corrigit; illi audiunt, recitant, scribunt; loculōs, tabellās, stilōs habent; multōs etiam librōs habent, Anglicōs, Gallicōs, Latīnōs: alii libri caerulei sunt, alii rubrī. Circum cameram sunt quattuor mūrī; hic mūrus iānuam habet, ille fenestrās, tertius tabulam nigram, quārtus pictūrās.

Extrā lūdum campus lātus iacet; campum per fenestram vidētis; locus est, ubi puerī lūdunt et inter sē currunt. Lūdus autem est locus, ubi nōn lūdunt sed labōrant. Circum campum est altus mūrus.

PENSUM.

A. Declinā : intrō, habēō, corrigō, eō. labōrō, currō. clāmō.

B. Respondē :

- (i) Quālis est stilus, lūdus, liber, mūr̄us, aqua, campus?
- (ii) Quāles sunt discipuli, oculi, pueri, magistri, pāginae, pīctūrae?
- (iii) Quālem tabellam, lūdum, stilum, campum habēs?
- (iv) Quāles librōs, mūr̄os, sellas habētis?
- (v) Quot magistri cottidie tē docent?
- (vi) Quot mūr̄os camera tua habet?
- (vii) Quot stilōs, librōs, campōs, tabellās habēs?
- (viii) Quot puerōs circum tē vides?
- (ix) Quis prope tē labōrat? Quem prope tē habēs?
- (x) Ubi sunt mūr̄i?
- (xi) Quid facit discipulus?
- (xii) Quōmodo vocātur locus ubi labōrās? locus ubi sedēs? locus ubi lūdis?

QUINTA DECIMA LECTIO.

Praepositionēs : Cāsus Ablātivus. (Unde?)

Camera.

Tertia hōra est: discipuli cameram intrant, ad sellas eunt, cōnsidunt. Nunc magister etiam intrat et omnes ex sellis surgunt et exclāmant: 'Salvā, ō magister!' Ille crētā ā mēnsā sūmit et sententiās scribit. Tum cōnsidit et 'Recitate,' inquit, 'omnes.' Discipuli ex tabulā recitant. Deinde magister 'Tū, Mārce!' inquit, 'ad tabulam i et eam extergē!' Mārcus ā sellā ad tabulam it, prope tabulam stat, tabulam extergit; tum ā tabulā ad sellam redit. Quintus et Titus ā sellis ad fenestrās eunt, fenestrās aperiunt, ā fenestris ad sellas redeunt.

Magister, 'Aperite,' inquit, 'librōs! Tū, Sexte, ex librō recitā.' Sextus autem respondet: 'Nullum librū hīc habēō: extrā enim cameram est.' Magister, 'I igitur,' inquit, 'ex camerā et librū tuum pete!' Sextus ex

camera exit, librum petit, in cameram redit, ex librō recitat. Omnēs nunc ex libris recitant. Ūnus autem ex discipulīs Gallus est; ex Galliā venit neque Anglicam linguam intellegit: sed Latīnās sententiās bene recitare potest.

Post lūdum magister ā mēnsā abit et ex camera exit. Tum discipulī ā sellis abeunt, ē lūdō exeunt, per campum currunt, domum redeunt.

PĒNSUM.

A. Declīnā: camera, sella, discipulus, magister.

exemplī grātiā: mēnsa, -am, -ā, stilus, -um, -ō.
-ae, -ās, -īs, -ī, -ōs, -īs.

B. Respondē:

- (i) Unde surgitis? (sellae.)
- (ii) Unde magister crētam sūmit? (mēnsa.)
- (iii) Unde discipulī recitant? (tabula.)
- (iv) Quō Mārcus it? (tabula.)
- (v) Quō Quīntus et Titus eunt? (fenestrae.)
- (vi) Unde abeunt? (fenestrae.)
- (vii) Unde Sextus recitat? (liber.)
- (viii) Unde Gallus venit? Germānus? Hispānus?
Italus?
- (ix) Quō is, cum tertia hōra est? (lūdus.)
- (x) Unde post lūdum puerī exeunt? (campus.)
- (xi) Quō redeunt?

SEXTA DECIMA LĒCTIŌ.

Praepositionēs: Cāsus Ablātivus. (Ubi?)

Lūdus.

In Britanniā sunt multī lūdī et campī; in lūdō multī puerī labōrant, lūdunt in campō; innumerī igitur discipulī in tōtā Britanniā sunt. In lūdis sunt multae camerae, in cameris multae sellae, in sellis discipulī sedent. In camera etiam sunt quattuor mūrī; in primō mūrō est iānuā, in alterō fenestrae, in tertiō tabula nigra, in quārtō pīctūrae.

Magister ā sellā surgit, crētām ā mēnsā sūmit. trēs sententiās in tabulā scrībit, prīmam in summā tabulā, alteram in mediā, tertiam in īmā. Multae litterae in sententiā sunt, permultae in pāginā, in tōtō librō innumerae. Nunc magister cartam Eurōpae mōnstrat. In summā cartā est Britannia, ubi Britannī habitant; in mediā est Helvētia, in īmā Sicilia. Graecia est ā dextrā, ā sinistrā Hispānia. Graeci in Graeciā habitant, in Hispāniā Hispānī. In mediā aquā multās insulās vidētis.

Nunc magister in mediā camerā stat et ad sellās sē vertit. Fenestrae sunt ā dextrā, iānuā ā sinistrā, sellae ā fronte, tabula ā tergō. Ad iānuam sē vertit: ubi sunt fenestrae, iānuā, sellae, tabula?

PĒNSUM.

A. Declinā: tabula nigra, campus lātus, stilus ruber, liber māgnus.

B. Respondē:

- (i) Ubi labōrās?
- (ii) Ubi lūdis?
- (iii) Ubi sunt camerae?
- (iv) Ubi sunt sellae?
- (v) Ubi sedētis?
- (vi) Ubi magister sedet?
- (vii) Ubi prētūrās vidēs?
- (viii) Ubi pēnsūm scrībīs?
- (ix) Ubi magister prīmam sententiam scrībit? alteram? tertiam?
- (x) Ubi sunt pāginae?
- (xi) Magister sē ad fenestrās vertit: ubi sunt fenestrae, iānuā, sellae, tabula? Ubi magister stat?
- (xii) Ubi sunt Britannia, Hispānia, Gallia, Germānia, Āfrica, Graecia?
- (xiii) Ubi sunt insulae?
- (xiv) Ubi habitant Itali, Helvētī, Germānī, Gallī?

Agricola Rōmānus.

In cartā appārent terra et aqua. In terrā sunt incolae—in Galliā Galli habitant, in Germaniā Germānī. Hanc aquam Ōceanum vocāmus, sed illam fluvium. In Ōceanō nautae labōrant. Ister fluvius longus est et lātus; Padus, fluvius angustus et rapidus, per Ītaliā fluit. Prope Padum sunt clīvī altī; nullī agrī in summīs clīvīs sunt, sed in imīs clīvīs multī. Agricolae agrōs colunt. Agricola ita vocātur quia agrōs colit; nōn enim clīvōs summōs neque silvās colit, sed agrōs in imīs clīvīs et in rīpā colit. Incolae Rōmānī multōs agrōs habent neque suōs agrōs colunt: agricolae igitur prō incolīs Rōmānīs in agrīs labōrant. Nautae nōn in terrā labōrant, sed in Ōceanō. Britannī nautae prō patriā Britanniā et incolīs Britannīs in Ōceanō pūgnant.

PĒNSUM.

A. Declinā: fluvius longus, patria nostra, incola Rōmānus, agricola Gallus, nauta Britannus.

B. Respondē:

- (i) Sī aqua circum terram est, quōmodo vocātur?
- (ii) Sī per terram fluit, quōmodo vocātur?
- (iii) Quid agricola colit? ubi labōrat?
- (iv) Quālis fluvius est Padus? ubi fluit?
- (v) Ubi sunt agrī?
- (vi) Quis agrōs colit?
- (vii) Quī nautae in Ōceanō pūgnant?
- (viii) Quī incolae in Galliā, in Ītaliā, in Hispaniā habitant?
- (ix) Quō Padus fluvius fluit? et unde?
- (x) Quid vides in rīpīs?
- (xi) Cūius in camerā labōrās?
- (xii) Prō quibus Rōmānī nautae pūgnant?

DUODĒVICĒNSIMA LĒCTIŌ. *Genus Neutrum.*

Arma Rōmāna.

Castra Rōmāna quadrāta sunt. Rōmāni vāllum circum castra aedificant, extrā vāllum terram fodiunt et ita fossam faciunt. In castris sunt multa tabernācula; si tabernāculum intrāmus, arma et tēla vidēmus. Arma sunt galea et scūtum et lōrica. Tēla sunt hasta et gladius et iaculum. Rōmānus iaculum acūtum iacit, hastam longam trūdit. Cum pūgnāre vult, gladium ex vāginā stringit.

Ecce! in pictūrā Rōmānus gladium gerit; gladius a dextrā, nōn ā sinistrā pendet. Bracchium sinistrum scūtum oblongum tenet; Gallus autem nōn scūtum, sed clipeum rotundum gerit. Si puer Britannus pūgnāre vult, neque tēla neque arma habet, sed pūgnōs. Pūgnus et bracchium membra sunt; alia membra sunt collum, tergum, nāsus, oculi.

PĒNSUM.

A. Declinā: tēlum acūtum, māgna castra.

B. Declinā: pendeō, iaciō, trūdō, pūgnō, redeō.

C. Respondē:

(i) Quot colla, bracchia, oculōs, nāsōs, terga habēs?

(ii) Ubi sunt scūtum, gladius, tabernācula, vāllum, fossa?

(iii) Quae sunt arma? quae tēla?

(iv) Quāle est scūtum? quālis clipeus?

(v) Utrum bracchium clipeum gerit?

(vi) Quid Rōmānus stringit? Quid trūdit? Quid iacit?

(vii) Quōmodo multa in ūnō campō tabernācula vocās?

(viii) Utra castra quadrāta sunt, Gallica an Rōmāna?

ŪNDĒVICĒNSIMA LĒCTIŌ. *Ablativus Instrūmentū.*

Arma Rōmāna.

Rōmāni, cum pūgnāre volunt, arma et tēla gerunt. Scūtis enim sē dēfendunt; tēlis autem, hastā, gladiō,

iaculō aliōs oppūgnant. Gallus nōn scūtō, sed clipeō rotundō, sē dēfendit. Puer Britannus nōn tēlis armisque pūgnat, sed pūgnis; sinistrō pūgnō oppūgnat, dextrō sē dēfendit; oppūgnāre etiam nōnnunquam dextrō potest.

Membris nostris multa facere possumus: oculis enim videmus, linguā recitamus, brachiis pilam iacimus, dextrā stilum vel crētā, cum scribere volumus, tenemus; stilō in pāginā, in tabulā crētā scribimus.

PĒNSUM.

A. Declinā: sum, possum, volō, mē dēfendō.

B. Respondē:

- (i) Quō instrūmentō in tabulā scribis? In pāginā?
- (ii) Quibus armis Rōmānas sē dēfendit? Gallus?
- (iii) Quō membrō scribis? recitās? pilam iacis?
- (iv) Quibus membris vidēs? pūgnās?
- (v) Utrō pūgnō tē dēfendis? aliū puerum oppūgnās?
- (vi) Utrō brachiō Rōmānus scūtum tenet?
- (vii) Quibus tēlis Rōmānus oppūgnat?
- (viii) Potesne sinistrā scribere?

VICĒNSIMA LĒCTIŌ.

Infinitivus. Cāsus Accūsativus. (Quamdrū? Quam longē?)

Titus Rōmam vīsīt.

Procul Rōmā agricola et Titus filius habitant. Hic cottidiē ad lūdum it: bonus enim puer est et iam Graecam linguam intellegere incipit. Suam linguam bene dicere potest, quia magistrī bene docēre possunt. Nunc tredecim annōs nātus est et Rōmam ire vult. Itaque agricola Rōmam eum dūcit. Quia Rōma procul ab agrīs abest, ambulāre nōn possunt: equī igitur eōs vehunt.

Cum ad portam Latīnam veniunt, ab equīs dēscendunt, quia viae intrā mūrū inīquae sunt et angustae. Sex deinde hōrās Rōmae manent; duās hōrās per omnes

viās eunt et antiq̄ua aedificia spectant; multa enim ex templis quadringentos annos aedificata sunt. Deinde amicum vident et apud illum prandunt. Post prandium puer spectacula spectare vult; ad Circum Maximum igitur eunt, et spectacula tres horas spectant. Tandem equos prope portam Latinam petunt et domum redeunt.

PENSUM.

A. Scribe infinitivum et imperativum: ambulō, prandeō, petō, vehō, descendō, absum, redeō, possum, volō, intrō, dormiō, respondeō.

B. Respondē:

- (i) Quot annos natus es?
- (ii) Quot horas Latinam linguam, Gallicam linguam, mathematicam scientiam cotidie discis?
- (iii) Quamdiu in campo ludis?
- (iv) Quot horas cotidie laboras?
- (v) Quot horas agricola laborat?
- (vi) In nostra camera quot passus abest fenestra a ianuā?
- (vii) In tua camera quot passus mensa a fenestra abest?
- (viii) Quamdiu dormis?
- (ix) Quot annos noster ludus aedificatus est?

C. Tū es Titus; narrā fabulam.

ŪNA ET VICĒNSIMA LĒCTIŌ. *Nōmina et Adiectiva.*

Carta Rōmae.

Rōma in septem clivis stat. Ibi Capitōlium vidētis, templum, ubi magnus deus habitat. Ūnum nos Deum habemus; sed Rōmāni multos deos habent; multa igitur templa in magnō oppidō sunt; di enim suum quisque templum habent. Ante templum stant altae columnae; hae tectum sustinent. Prope templum sunt multa aedificia, alia parva, alia magna. Mūrus validus tōtum oppidum cingit et in hōc mūrō sunt multae portae.

Viae ex oppidō per portās dūcunt. Via Latīna per portam Latinam in Latium dūcit; Via Sacra praeter forum ad Capitōlium, templum sacrum, dūcit. Forum in mediō oppidō est. Extrā oppidum viae lātae et aequae sunt; sed intrā mūrum angustae et iniquae. Campi lāti et aperti sunt. In Campō Martiō virī puerīque lūdunt et sē exercent. Hīc stat Circus Māximus; ibi Rōmānī māgna spectācula vident; ibi equī currunt et virī pūgnant. Haec spectācula Rōmānī lūdōs vocant.

PĒNSUM.

A. Declinā: mē exerceō, dūcō, cingō.

B. Declinā: vir sacer, hoc spectāculum, māgnus deus.

C. Respondē:

- (i) Ubi Rōma stat?
- (ii) Ubi dī habitant?
- (iii) Quot deōs nōs habēmus?
- (iv) Quae via ad Capitōlium dūcit?
- (v) Quid columnae sustinent? Quālēs sunt?
- (vi) Quid tectum sustinet?
- (vii) Quid oppidum cingit?
- (viii) Quid mūrus cingit?
- (ix) Quō dūcit via Latīna?
- (x) Ubi virī sē exercent? Quis etiam ibi hoc facit?
- (xi) Scribe contrārium: *aequus, angustus, lūdō, exeō, abeō, campus, ager.*

D. Dēscribe Rōmam.

ALTERA ET VICĒNSIMA LĒCTIŌ.

Cāsus Genetivus. Adverbium.

Camera.

. Brūtus malus discipulus est; male pēnsū facit; lentē ad lūdum ambulat et saepe sērō venit, sed cito domum currit; nihil bene facere potest. In lūdō aut amīcē cum propinquō discipulō lūdit aut inimicē pūgnat.

Hodiē Brūtus noster tranquillē in sellā Sexti dormit, cum subitō Sextus cameram intrat et ita exclāmat: ‘Ecce, ō magister! Brūtus in meā sellā est.’ Magister, ‘Brūte!’ inquit, ‘removē tē Sexti ex sellā et tuam in sellam statim cōnside! Nunc recitā!’ Brūtus lentē sē removet, sed, ‘Nullum librum,’ inquit, ‘hic habeo.’ Magister respondet: ‘Mūrēnae ex librō recitā!’ Mūrēnae igitur librum Brūtus capit et illius ex librō recitāre incipit. Male autem recitat et magister ita exclāmat: ‘Ō ignāvē discipule, stultē semper omnia facis neque unquam studiōsē labōrās. Nōlī tam Ignāvus esse. Ceteri huius lūdī discipulī suōs semper habent librōs, tū autem nunquam habēs tuum. Exemplum ab illis cape! Tū semper illōrum in sellis sedēs, illōrum librōs habere vīs. Veni ad mē!’ Ō miserum Brūtum! Dum timidē surgit et ad mēnsam magistrī lentē appropinquat, inimici eius spectāculum laetī spectant. ‘Properā!’ inquit magister, et ferulam sūmit.

PĒNSUM.

- A. Adiectiva scrībe ad haec adverbia: male, lentē, inimicē, tranquillē, studiōsē.
- B. Adverbia scrībe ad haec adiectiva: bonus, amicus, ignāvus, miser.
- C. Contrāria scrībe ad haec vocābula: bene, lentē, studiōsus, laetus, semper.
- D. Respondē :
 - (i) Si fluvius lentus est, quōmodo fluit?
 - (ii) Si Ōceanus tranquillus est, quōmodo nauta Ōceanum trānsit?
 - (iii) Si sērō ad lūdum venis, quōmodo ambulās?
 - (iv) Quōmodo studiōsī puerī labōrant?
 - (v) Quōmodo cum amicō lūdis?
 - (vi) Quōmodo contrā inimicū pūgnās?
 - (vii) Quālis puer Ignāvē labōrat?

- (viii) Quālis puer male omnia facit?
- (ix) Quālēs agricolae agrōs bene colunt?
- (x) Quōmodo lūdōs spectās?

E. Respondē:

- (i) Cūius est haec camera?
- (ii) Cūius est hic lūdus?
- (iii) Quōrum est hic campus?
- (iv) Quōrum patria est Britannia? Gallia? Germānia?
- (v) Cūius librum habēs?
- (vi) Cūius in sellā sedēs?
- (vii) Cūius ex librō recitās?
- (viii) Cūius stilō nunc scrībīs?
- (ix) Cūius sella ante tuam sellam est?
- (x) Cūius sella post tuam est?
- (xi) Cūius sella prope tuam est?
- (xii) Quōrum sellās circum tuam vidēs?
- (xiii) Cūius in sellā Brūtus dormit?
- (xiv) Quōrum in sellis cēteri puerī sedent?
- (xv) Cūius ex librō Brūtus recitat?
- (xvi) Quōrum ex libris cēteri puerī recitant?
- (xvii) Quōrum librōs bonī puerī habent?
- (xviii) Cūius ad mēnsam Brūtus appropinquat?

F. Tū es Brūtus; nārrā fābulam dē tē.

TERTIA ET VICĒNSIMA LĒCTIŌ. *Cāsus Dativus.*

Camera.

Puerī magistrō sententiās suās dant; magister sententiās corrigit et puerīs reddit; puerī ei grātiās agunt, omnēs praeter Brūtum; nam hic nullās notās accipit et magistrō ita dicit: 'Cūr nullās notās mihi dās? Cūr nullae notae mihi sunt?' Huīc magister ita respondet: 'Quia multa in sententiīs tuīs vitia sunt, tibi nullās notās dō. His autem puerīs multās dō, quia hōrum in sententiīs pauca vitia sunt. Tū, Mārce, sententiās tuās nōbīs recitā!' Brūtus, 'Ēheu,' sibi dicit; Mārcus autem sententiās cēteri puerīs recitat. Tum magister pulchrum librum ā mēnsā sūmit et puerīs mōnstrat et 'Vōbīs,

ō puerī,' inquit, 'semper praemia dō, si bene pēnsa facitis. Hodie Marcō praemium dō. Venī, Mārce, et hunc librum accipe!' Laetus Mārcus librum ā magistrō accipit et ita ei exclāmat: 'Māximās grātiās, ō magister, tibi agō.'

PĒNSUM.

A. Declīnā: nota, magister, lūdus, deus, arma, praemium.

B. Declīnā: ego, tū, sē, hic, ille, is.

C. Respondē:

- (i) Cui sententiās dās?
- (ii) Cui sententiās tuās reddō?
- (iii) Quibus magister sententiās puerōrum reddit?
- (iv) Quibus sententiās vestrās reddō?
- (v) Unde notās accipis?
- (vi) Cui grātiās agis?
- (vii) Si tibi stilum dō, cui nunc stilus est?
- (viii) Si magister tibi praemium dat, quid dicis?
- (ix) Si tē interrogō, cui respondēs?
- (x) Quāli puerō magister praemium dat?
- (xi) Quibus magister librum mōnstrat?
- (xii) Quibus magister notās dat?
- (xiii) Cui Brūtus, 'Eheu,' dicit?
- (xiv) Quibus Mārcus sententiās recitat?
- (xv) Unde notās accipit?

D. Scribe in omnibus persōnis:

Ego magistrō librum meum mōnstrō.

QUĀRTA ET VICĒNSIMA LĒCTIŌ. *Cāsus Ablātivus. (Quandō?)*

Diēs Puerī Britannī.

Puer Britannus primā hōrā ē lēctō surgit. Ex cubiculō ad prandium dēscendit. Tum domō ad lūdum it. Ibi trēs vel quattuor hōrās labōrat. Prīmū linguam Gallicam discit, deinde Anglicam, postrēmō scientiam mathēmaticam. Tandem ē lūdō exit et domum ad secundum prandium redit. Ūnam hōram domī manet. Post prandium iterum ad lūdum venit. Decimā hōrā

in campum exit. **Vesperī** domum ad cēnam redit. Post cēnam pēsum facit. **Mox** dormire vult. **Primā** igitur vigiliā sē in lēctum iacit. **Brevī** sē somnō dat, et trēs vigiliās dormit. **Primā** hōrā gallus cantat; cum gallus cantat, puer nōn iam dormit; sed ē lēctō statim surgit; saepe etiam ante hanc hōram surgit, nam in lēctō manēre nōnvult. **Cottīdiē** māne surgit, merīdiē prandet, **vesperī** cēnat, **noctū** dormit.

PĒSUM.

A. **Dēclīnā** : nauta bonus, haec cēna, hoc vitium, ille puer.

B. **Respondē** :

- (i) **Quandō** ē lēctō surgis?
 - (ii) **Quandō** tē in lēctum iacis?
 - (iii) **Quandō** tē somnō dās?
 - (iv) **Quandō** prandēs?
 - (v) **Quandō** cēnās?
 - (vi) **Quandō** linguam Latīnam discis?
 - (vii) **Quid** māne discis? (primō, deinde, postrēmō.)
 - (viii) **Quis** primā hōrā cantat?
 - (ix) **Quandō** tū cantās?
 - (x) **Quid** māne facis? **Quid** merīdiē? **Quid** noctū?
- C. **Quid** cottīdiē facis?

QUINTA ET VICĒNSIMA LĒCTIŌ.

Tempus Praeteritum Imperfectum.

Diēs Puerī Rōmānī.

Puer Rōmānus **primā** hōrā ē lēctō surgēbat; deinde in oppidum ad lūdum **ibat**, ubi magister eum Latīnam linguam et Graecam linguam et scientiam mathēmaticam docēbat. Nōnnunquam puer Ignāvus erat; tum magister eum feriēbat, sed puer Rōmānus nunquam lacrimābat. Post lūdum domum redibat; merīdiē prandēbat. Post prandium in Campō Mārtiō lūdēbat aut in silvīs agrisque errābat. Silvae in summō clivō erant, agrī in imō.

Primā vigiliā post cēnam in lēctum sē iaciēbat somnō-
que sē dabat.

Nōnnunquam etiam diē fēstō puer Rōmānus ōtium
agēbat neque in lūdum ibat. Tum tōtus populus ad
templa deōrum conveniēbat, virī fēminaeque aderant,
puerī puellaeque cantābant et deōs laudābant. In
templō dīs sacrificābant et multās victimās caedēbant.
Post sacrificium victimās sacrās edēbant.

PĒNSUM.

A. Declinā tempus imperfectum : laudō, doceō, lūdō,
iaciō, feriō, eō, sum.

B. Complē sententiās : e. g. Hodie labōrō ; herī labō-
rābam.

- (i) Hodie ad lūdum venimus.
- (ii) Hodie in hac sellā sedēs.
- (iii) Hodie Mārcus primā hōrā surgit.
- (iv) Hodie domum redeō.
- (v) Hodie ille in lēctō manet.
- (vi) Hodiernum pēnsū longum est.
- (vii) Hodie tempus praesēns declinātis.
- (viii) Quid facitis hodie, Ō pueri ?
- (ix) Hodie nōs in silvis errāmus.
- (x) Hodie puerī Latīnam discunt.

C. Respondē :

- (i) Quādo puerī Rōmāni ōtium agēbant ?
- (ii) Quō tōtus populus conveniēbat ?
- (iii) Quis aderat ? Quis cantābat ? Quem puellae laudā-
bant ?
- (iv) Quot victimās Rōmāni caedēbant ?
- (v) Quis eas edēbat ? Quādo ?
- (vi) Quem magister Rōmānus feriēbat ?

SEXTA ET VICĒNSIMA LĒCTIŌ. *Tempus Futūrum.*

Ōtium Puerī Britannī.

Crās ōtium agēmus. Quō ibitis ? Mārcus per agrōs
silvāsque errābit, ibique multa vidēbit. In agrīs appā-

rēbunt taurī, vaccae, āgnī, asinī, equī. Taurōs autem vītābit Mārcus, quia saevī sunt, sed vaccae appropinquābunt diūque eum spectābunt. Agnī eum fugient, quia timidī erunt, et in extrēmō agrō salient. Equi asinique, sī Mārcus nōn clāmābit, appropinquābunt, quia cibum accipere volent. Sī cibum Mārcus habēbit, illis dare poterit. Tum caelum obscurum erit; Mārcus silvam intrāre nōlet. Sī autem silvam intrābit, quid ibi audiet? quid vidēbit? Hoc, sī manere volētis, posthāc aliquandō vōbis dicam, cum alteram fābulam nārrābō. Mārcus tamen silvam nōn intrābit, sed ex agrīs exhibit domumque redibit. Ibi cēnābit et in lēctum sē iaciet.

PĒNSUM.

A. Declinā tempus futurum hōrum verbōrum: errō, habeo, dicō, fugiō, salio, redeo, possum, volō.

B. Comple sententiās XXV B., e. g. Hodie laborō: crās laborābō.

C. Respondē:

- (i) Quis mox in Ōceanō pugnābit? (Britanni.)
- (ii) Quid aliquandō vōbis nārrābō?
- (iii) Quid crās in lūdō discētis?
- (iv) Quis vōs in lūdō crās docēbit?
- (v) Quandō tē in lēctum iacies?
- (vi) Quandō crās ad prandium dēscendēs?
- (vii) Volesne crās bene laborāre?
- (viii) Quid aperiēs, cum cameram intrāre volēs?
- (ix) Quid sūmēs, cum scribere volēs?
- (x) Ubi errābis, cum otium agēs?
- (xi) Quis trās Ōceanum crās ibit? (multi nautae.)
- (xii) Quid aliquandō audies?

SEPTIMA ET VICĒNSIMA LĒCTIŌ.

Cum—praepositio. Cum—coniunctio.

Pūgna.

Ōlim Rōmānus cum Hispānō Massiliam ibat: subito ex silvā duo Galli exsiliunt eōsque longis hastis oppū-

gnant. Rōmānus et Hispānus statim gladiōs stringunt et dēfendere sē incipiunt. Alter Gallōrum Hispānum in fluvium propinquum hāstā trūdit; ille mortuus ad imum fluvium cōnsīdit. Rōmānus, quia nunc sine sociō pūgnābat, circum sē spectābat: haud procul aberat parvus mūrus: hūc currit, sē post mūrum pōnit, Gallōs exspectat. Tum prīmus appropinquat, et, cum hastam trūdit, Rōmānus eam vītāt et Gallum gladiō ferit. Statim ille mortuus cadit. Deinde alter Gallus, cum socium mortuum videt, tergum vertit. Rōmānus clāmat et sine morā super mūrum salit. Mox Gallum sinistrā capit et gladiō caedit. Ita sōlus ambōs Gallōs occidere poterat.

Rōmānus Massiliam abit; Galli autem alter cum alterō humī iacēbant et, si nēmō illōs inveniet, semper ibi iacēbunt.

PĒNSUM.

A. Declinā in tempore praesentī: capiō, inveniō:
in tempore futūrō: exspectō, occidō;
in tempore imperfectō: iaceō, absum.

B. Respondē:

- (i) Quōcum ad lūdum venīs?
- (ii) Quot cum amicis heri lūdēbās?
- (iii) Quot cum magistris crās labōrābis?
- (iv) Quot pueri tecum in camerā adsunt?
- (v) Cum pilā lūdis, quōcum lūdis?
- (vi) Uter sine sociō erat, Gallus an Rōmānus?

C. Respondē per coniunctionem cum: e. g. Cum cēnō,
ad mēnsam sedēō.

- (i) Quandō ad mēnsam sedēs?
- (ii) Quandō ad tabulam stās? (scrībēre.)
- (iii) Quandō 'Salvē, magister!' dicēs? (intrāre.)
- (iv) Quandō silēbis? (respōnsum nescire.)
- (v) Quandō in silvis errātis? (otium agere.)
- (vi) Quandō dormis? (in lectō iacere.)

D. Tū es Rōmānus; describē pūgnam.

Vita Pueri Britannī.

Gāius duodecim annōs nātus est. Nōndum longam vitam vixit, sed tamen multa vīdit et audīvit; multa cōgitāvit et didicit; multa bene et pauca, ut spērō, male fēcīt. Multōs annōs lūsit, paucōs annōs labōrāvit. Magistrī eum legere et scribere docuērunt. Multōs iam librōs lēgit, multās fābulās audīvit; nunc igitur linguam Anglicam bene recitat et bene dicit. Multa pēnsa scripsit et nōnnūllās epistulās; fābulamne etiam scripsit? Iam Gallicam linguam discere incēpit; ad Galliam igitur mox ire et pulchra oppida Gallōrum spectāre poterit. Saepe cum amīcis cucurrit, pilam iēcīt, per silvās errāvit; nunc igitur validus est et rōbustus.

Vōsne, O puerī, etiam haec fēcistis? Lēgistisne et scripsistis? Vīdistisne multa et audīvistis? Lūsisistisne et labōrāvistis? 'Ita, nōs etiam haec omnia fēcimus; inter nōs cucurrimus. pilam iēcimus, per silvās errāvimus.' Tū, Quīnte, silēs; nōnne tū etiam haec fēcistī? An semper tantum labōrāvistī? 'Ego etiam, magister, haec et alia fēcī; in fluviō enim saepe ante prandium natāvī; aliīne puerī in fluviō natāverunt? Ad lūdum etiam cottīdiē adfui; multī autem puerī saepe āfuērunt.' Quīntus praemium accipiet.

PĒNSUM.

A. Declinā tempus perfectum: natō.

B. Scribe primam persōnam, singulārem et plurālem, temporis perfecti: labōrō, doceō, dīcō, audiō, eō, faciō, absum; et secundam persōnam: cōgitō, vivō, videō, discō, currō, addō, adsum, trānseō.

C. Respondē:

- (i) Ivistīne hōc annō ad theātrum?
- (ii) Trānsiistīne unquam Ōceanum?
- (iii) Quotiēs hōc annō in lūdō nōn adfuistī?

- (iv) Quīntamne et trīgēnsimam lēctiōnem iam lēgistis ?
 - (v) Quis agrum colere didicit ? (agricolae.)
 - (vi) Quis pēnsū fēcit ? (nōs omnēs.)
 - (vii) Validus nunc es ; quid antea fēcisti ?
 - (viii) Sententia scripta est ; quid fēcisti ?
 - (ix) Iānuā clausa est, fenestra aperta ; quid fēcit aliquis ?
 - (x) Pēnsū recitāre bene scīs ; quid fēcisti ?
 - (xi) Stilum teneō ; quid fēcī ?
 - (xii) Stilus nunc in mēnsā iacet ; quid fēcī ?
 - (xiii) Nunc humi iacet ; quid fēcī ?
 - (xiv) Pēnsa vestra corrēcta sunt ; quid magister fēcit ?
- D. Quid iam in lūdō fēcisti ? Quid extrā lūdum ?

ŪNDĒTRĪGĒNSIMA LĒCTIŌ.

Tempus Praeteritum et Supinum.

Britannia victa.

Iulius Caesar ad Britanniam vēnit, quod Britannōs vincere et nostram patriam imperiō Rōmānō addere volēbat. Britannī ad ōram dēscendērunt Rōmānōs spectātum. Capillī eis longi erant et flāvī, braccia caerulea ; neque multa vestīmenta gerebant. Rōmānī autem contrā barbarōs inimicē adire incēpērunt ; illī igitur domum fūgērunt, quia arma sēcum nōn habēbant. Iacula gladiōs clipeōs sūmpsērunt et ad pūgnam rediērunt. Diū patriam dēfendērunt, sed Caesar eōs tandem viciit. Rēgulus igitur Britannōrum ad Rōmānōs pācem petītum vēnit. Tum Iulius Caesar ad Ītaliā rediit et victōriam populō Rōmānō ita nārrāvit : ‘ Ad novam insulam Ōceanum trānsiī ; Britannia vocātur. Bona est terra Britannōrum ; hanc terram cēpi. Validi sunt barbari et bene pūgnant ; hōs vici. Spectāte, Ō Rōmānī, meōs captīvōs ; hī erunt vestri servi ; vestra erit hōrum terra. Vēni, vidi, vici.’

PĒNSUM.

A. Scribe Partēs Prīcipālēs hōrum verbōrum : spectō, doceō, petō. aperiō.

B. Respondē :

- (i) Quō cōnsiliō ad lēctum īs ?
- (ii) Quō cōnsiliō ad mēnsam īs ?
- (iii) Quō cōnsiliō in campum īs ?
- (iv) Cūr Iūlius ad Britanniam vēnit ?
- (v) Quō cōnsiliō Britannī ad ōram dēscendērunt ?
- (vi) Dēscribe antiquōs Britannōs.
- (vii) Cūr Britannī domum fūgērunt ?
- (viii) Quid sūmpsērunt ?
- (ix) Cūius erat victōria ?
- (x) Quō cōnsiliō rēgulus ad Iūlium īvit ?
- (xi) Cui Iūlius victōriam nārrāvit ?
- (xii) Quibus verbis victōriam nārrāvit ?

C. Tū es antiquus Britannus : fabulam nārrā.

ITERATIŌ.

Respondē ad haec interrogāta in plūrālī etiam numerō, cum poteris.

i. Stāsne an sedēs ? Recitāsne an scribis ? Silēsne annōn ? Potesne Latīnam linguam intelligere ? Equumne habēs ? Inimicōsne amās ?

ii. Quid māne facis ? tertiā hōrā ? meridiē ? vespertī ? primā vigiliā ? noctū ? linguā ? dextrā ? oculis ? pūgnis ? stilō ? in lūdō ? in campō ? Quid agricola facit ? discipulus ? magister ? nauta ? mūrus ? fluvius ? columnae ? gallus ? Quid Caesar fecit ? rēgulus Britannōrum ? agricola filiusque ? alter Gallōrum ?

iii. Quid est Graecia ? Sicilia ? ante tē ? in dextrā tuā ? in camerā ? circum insulam ? circum cameram ? in castris ? circum castra ? in vāginā ? ante templum ? in mediā aquā ? in mēnsā ?

Quae arma Rōmānī gerēbant ? tela ? Quae membra habēmus ? Quae animālia in agrīs sunt ?

iv. Quis docet ? discit ? agrum colit ? Ōceanum transit ? in templō habitat ? pūgnis pūgnat ? stilum nunc tenet ? māne cantat ? gladiō iaculōque hastāque pūgnābat ?

clipeum gerebat? in Campō Martiō lūdebat? Massiliam cum Rōmānō ibat? in Gallia habitabat? filium Rōmā dūxit? Britanniam vicit?

Quae insula prope Corsicam est? Quae terra est nostra patria? Quae terra Rōmāna provincia erat? Quae via in Latium dūcebat?

v. Quālis (vel quāle? vel quantus? etc.) est Britannia? camera, crēta, Italia, iānuā, pila, columnae templi, gladius, agricola, clipeus, fluvius, clivus, campus, mūrus, Britan-nōrum capilli, liber, ager, puer, magister, templum, forum, oppidum, scūtum, iaculum, aedificium, tabernāculum, castra?

vi. Quot sunt litterae in vocābulō *tabernāculōrum*? litterae in pāginā? litterae in tōtō librō? discipulī in lūdō? discipulī in camerā nostrā? hōrae in diē? vigiliae in nocte? aedificia in oppidō? iānuae, fenestrae, sellae in camerā? viae in oppidō nostrō? tabernacula in castris?

vii. In vocābulō *Rōmānōrum* quota littera est r, o, m, a, n, u? Quota est haec pāgina? haec lēctiō? hoc in-terrogātum?

viii. Quem magister docet? agricola Rōmā dūxit? alter Gallōrum in fluvium trūsit? Iūlius Caesar vicit? Ante tē in camerā vidēs? post tē? in agris? in Ōceanō?

Quam insulam prope Italiam vidēs? Quās terrās circum Helvētiam?

ix. Quid nunc scribis? tenēs? ante tē spectās? in mūris vidēs? circum insulam? circum cameram? in castris? circum castra? ante templum? in mediā aquā? in mēnsā? aperuisti? clausisti? didicisti? Mārcus in agris vidit? equis dedit?

x. Quālem (vel quāle? vel quantum? etc.) patriam habēs? cameram, linguam, sellam, tabellam, lūdum, campum, lēctum, stīlum, librum, magistrum, nāsū, oculos, capillōs, amicōs? crētā magister habet? clipeum Gallus gerebat? columnās ante templum vidēs? castra Rōmāni habebant? braccia Britannī habebant?

x. Quot stilōs habēs? librōs, magistrōs, braccia, linguās, oculos, capillōs, nāsōs, amicōs? tabulās camera tua habet? iānuās, fenestrās, pictūrās, sellās, mēnsās, mūrōs? ad terrās ivisti? per viās ad lūdum is? cum amicis? stilis

scribis? oculis vidēs? in cameris cottidiē labōrās? respōnsa iam scripsisti?

xi. Cūius (vel quōrum?) est hic liber? haec camera? hic lūsus? templum? stilō nunc scribis? in sellā sedēs? ante sellam sedēs? post sellam sedēs? sellae circum te sunt? in campō lūdis? in camerā labōrās? patria est Britannia? prōvincia erat Gallia? in agris Rōmānī agricolae labōrābant? scūta oblonga erant? clipei rotundi erant?

xii. Cur (vel quibus?) pēsum dās? magister pēsum reddit? notās dat? grātiās agis? respondēs, si amīcus te salutat? est hic liber? tuus stilus?

xiii. Quō Mārcus primā hōrā ibat? merīdiē redibat? tū vesperī redīs? noctū te iacis? Via Sacra dūcēbat? Gallus Hispānum trūsit? Britannī fugērunt? Caesar captīvōs dūxit? fluvius fluit?

xiv. Ubi sunt agrī? silvae, oppida, nautae, Germānī, arma, discipulī, Gallia, Helvētia, stilus, magister sedet, agricola labōrat? Mārcus errat? tū natāvistī? Britannī contrā Rōmānōs pūgnāverunt? Rōmānus contrā duōs Gallōs sē defendēbat? Rōmānī puerī virīque ludēbant?

xv. Unde post prandium exīs? ante prandium dēscendis? primā hōrā surgis? via dūcit? fluvius fluit? nautae domum redeunt? Iūlius Caesar rediit? Mārcus noctū rediit?

xvi. Quandō ē lectō salīs? prandēs? cēnās? ad lūdum is? Latīnam linguam discis? domum redīs? lūdis? pēsum facis? te somnō dās?

xvii. Quamdiū cottidiē labōrās? Gallicam linguam cottidiē discis? Latīnam didicisti? Britannī pūgnāverunt? Quot annōs nātus es? Quam longē tū nunc ā iānuā abes? Iānuā ā fenestrā abest? Rōma ā Britannīā abest? Quamdiū agricola filiusque Rōmae māsērunt?

xviii. Quō instrūmentō (vel tēlō vel membrō) in pāginā scribis? librum legis? fābulam recitās? pūgnās? magister Rōmānus ignāvum discipulum feriēbat? Gallī sē defendēbant? Rōmānus scūtum gerēbat? Rōmānus inimicum oppūgnabat? Utrō pūgnō oppūgnās? utrō te dēfendis?

xix. Quōcum ad lūdum hodiē vēnistī? in lūdō laborās? in campō lūdis? domī laborās? Rōmānus contrā Gallōs pūgnāvit? agricola Rōmam ivit?

xx. Quōmodo fluvius fluit? tū amīcō dīcis? laborās? Orbilius exclāmāvit? Brūtus pēnsa faciēbat? domum currēbat et ad lūdum ambulābat? inimīcī Brūtī illud miserum spectāculum spectābant? vocātur locus ubi laborās? locus ubi lūdis? locus ubi multa tabernācula sunt?

TRIGĒSIMA LĒCTIŌ. *III Declinātiō.*

Villa Cornēliāna.

Gāius Cornēlius Scīpiō in hāc villā habitat. Uxor Cornēli est Semprōnia. Hī duōs filiōs et duās filiās habent. Duōbus filiīs nōmina sunt Mārcus et Titus; hic duōs annōs nātus est, ille duodecim annōs. Filiae ambae, Cornēliae, nōmen patris habent. Filii sunt frātrēs Cornēliārum; hae sunt sorōrēs Mārci et Titi. Quattuor omnēs Scīpiōnem patrem, Semprōniam mātrem vocant.

Cornēlius saepe contrā barbarōs pūgnāvit; mīles fuit. Multōs mīlitēs in bellō dūcēbat; dux erat multōrum mīlitum. Hōc autem tempore Rōmānī pācem habent. Domī igitur Cornēlius cum familiā manet.

Mārcus etiam, cum nōn iam puer erit, in capite galeam nitidam mīles geret; Rōmānae legiōnis dux erit. Iam multum sē exercuit; validum igitur corpus habet; cum vir erit, bene pūgnāre poterit. Iam multum cucurrit; valida igitur crūra et validōs pedēs habet. mīlitēs Rōmānōs contrā barbarōs cito dūcet.

PĒNSUM.

A. Declinā: Scīpiō, pater, mīles, nōmen.

B. Scribe Nōminātivum et Genetivum Cāsus Singulāris Numerī et Genus: uxor, frāter, soror, mātēr, dux, pāx, tempus, caput, legiō, corpus, crūs, pēs.

C. Responde :

- (i) Quot patrēs, fratrēs, sorōrēs, matrēs habēs?
- (ii) Quot nōmina habēs?
- (iii) Quot nōmina Rōmānus habēbat? Scribe exemplum.
- (iv) Quot nōmina Rōmāna habēbat? Scribe exemplum.
- (v) Quis patriam dēfendit in terrā? et in Ōceanō?
- (vi) Quot crūra, corpora, pedēs, capita habēs?
- (vii) Ubi milītēs galeam gerunt?
- (viii) Si tū multum cucurristi, quālia crūra habēs?
- (ix) Si multum saluisti, quāles pedēs habēs?
- (x) Si tē multum exercuisti, quāle corpus habēs?
- (xi) Quandō milites nōn pūgnant?
- (xii) Quot milītēs in unā legiōne erant?
- (xiii) Contrā quōs Cornēlius milītēs Rōmānōs dūcebat?
- (xiv) Quōmodo vocātur filia Mārē Tullī Cicerōnis?
- (xv) Quōmodo pater Semprōniae vocātur?

D. Dēscribe familiam Rōmānam.

ŪNA ET TRĪGĒNSIMA LĒCTIŌ. III Dēclīnātiō.

Horātius pontem dēfendit.

Marcus multa iam didicit dē clārīs antiquōrum Rōmānōrum proeliīs; hanc dē Horātiō fabulam māximē amat.

Etruscī, gēns valida, prope montēs Āppenninōs habitābant; inter eōs et urbem Rōmam flūmen Tiberis fluēbat. Ōlim Porsenna, rēx hūius gentis, bellum contrā Rōmānōs gerēbat et ad pontem Sublicium māgnō āgmine advēnit. Cīvēs Rōmānī ad arcem, altam partem urbis, fugērunt, sed pontem nōn frēgērunt. Nisi quis pontem franget, hostēs flūmen trānsire portamque urbis oppūgnāre poterunt. Quis nunc ex arce dēscendere vult? Trēs ducēs hoc prō patriā facere volunt. Horātius Cocles, Spurius Lartius, Titus Herminius ad portam dēcurrērunt et contrā tōtum hostium āgmen pontem dēfendere incēpērunt. Hostēs eōs oppūgnant; illī diū resistunt.

Intereā alii milites Rōmāni partem pontis frangunt. Pōns adhūc stābat, cum Horātius duos socios intrā moenia dimisit. Sōlus in angustō ponte contrā tria milia hostium pugnabat. Subitō clāmōrem audiuit; cives enim, proelii spectātōrēs, clamāvērunt: ‘Fractus est pōns! Dēsili nunc, Horāti!’ Ille dē extrēmō ponte in medium flūmen dēsiluit et ad moenia natāvit. Ibi multī cives ducem ex aquā fūnibus trāxērunt. Hōc modō Horātius urbem servāvit.

PĒNSUM.

A. Declinā: gēns, urbs, civis, rēx, flūmen.

B. Scribe Partēs Principālēs: amō, frangō, dimittō, trahō.

C. Scribe Nōminātivum et Genetivum Cāsūs Singulāris Numeri et Genus: mōns, pōns, āgmen, arx, pars, hostis, moenia, spectātor, clāmōr, fūnis.

D. Respondē:

- (i) Quādo civis erat Rōmānus? Quādo miles?
- (ii) Quō omnēs cives fugērunt?
- (iii) Quis ex arce dēscendere voluit?
- (iv) Narrā aliquid dē Porsennā.
- (v) Quis nunc rēx est Britannōrum?
- (vi) Quā viā hostēs flūmen trānsire volēbant?
- (vii) Quō Horātius socios suos dimisit?
- (viii) Quō Instrūmentō cives ducem ex aquā trāxērunt?
- (ix) Civisne est pater tuus an miles?
- (x) Si quis milites dūcit, quōmodo vocātur?
- (xi) Si quis populum regit, quōmodo vocātur?
- (xii) Narrā aliquid dē Etruscis.
- (xiii) Quae proelia Cornēlius Mārcō narrābat?
- (xiv) Si mūrus validus urbem dēfendit, quōmodo vocātur?
- (xv) Agricola et filius eius ludos spectant; quōmodo vocantur?

E. Tū es Horātius; narrā fabulam.

Nāvis.

Cornélius Mārcum, quī nāvēs vidēre volēbat, Ōstium dūxit. In ripā Tiberis stant, et mare caeruleum ante oculōs eōrum iacet. Eō tempore, quō adveniunt, nāvis ad ōstium Tiberis ā dextrā appropinquat. Rēmigēs in trānstrīs sedent, quia ventus adversus est, nāvem-que lentē prōpellunt. Magister nāvis, quem in prōrā Mārcus videt, rēmigibus nautisque iussa dat. Gubernātor, quī in puppī stat, gubernāculum vertit, et nāvis flūmen intrat. Nunc secundus est ventus; nautae igitur rēmōs pōnunt et vēla in mālum fūnibus ērigunt. Ventus vēla implet, et nāvis cito it. Tum Mārcus dē nāve, quae iam eum praeteribat, multa rogāre incēpit; cui pater omnia ita exposuit:

Prōra est ea pars nāvis quam ā fronte vidēs.

Rōstrum est ea pars prōrae quae mare secat.

Puppis est ea pars nāvis in quā stat gubernātor.

Gubernātor est is quem in puppī vidēmus.

Gubernāculum est id quō ille nāvem gubernat.

Rēmigēs sunt nautae quī in trānstrīs sedent.

Rēmi sunt ea quibus rēmigant.

Mālus est id cui fūnēs vēla coniungunt.

Vēla sunt ea quae ventus implet.

Ventus, quī vēla implet, secundus est.

Trānstra sunt sellae ubi rēmigēs sedent.

Massilia est oppidum unde nāvis exiit.

Ōstium est oppidum quō nāvis adit.

Deinde Mārcus, nōndum contentus, rogat: ‘Cūius est nāvis?’ ‘Is, cūius nāvis est, magister vocātur, sed nōmen eius ignōrō.’ Tum Mārcus, ‘Ego,’ inquit, ‘magister nāvis erō.’

PĒNSUM

A. Declinā : is, ea, id ; quī, quae, quod.

B. Respondē :

- (i) Quōmodo vocātur is quī agrum colit? is quī discit? is quī pūgnat? id quō scribis? id quod scribis? id quō rēmex rēmigat? pōns quem Horātius dēfendēbat? ventus quī vēla nōn implet? pars urbis quō cīvēs fūgērunt? ea quae filiōs habet?
- (ii) Quōmodo vocantur membra quibus pūgnās? tēla quae Rōmanī iaciēbant? sellae ubi rēmigēs sedent? eī quī pontem cum Horatiō dēfendēbant? hostēs contrā quōs pūgnābant? eī quī dūcunt? eae quae frātrēs habent? ea quae agricola et filius eius spectābant?
- C. Explicā haec vocābula : nauta, mīles, agricolae, magister, filius, pater, puerī, pōns, arx, hostis, amīcus, castra, stilus, scūtum, gladius, galeae, crūra, sella, Massīlia, fūnēs, prōra, rēmex, magistrī nāvium, trānstrum, gubernātor, dux.

TERTIA ET TRIGĒNSIMA LĒCTIŌ.

Adiectiva III Declinātionis.

Mārcus Rūra Cornēlī dēscrībit.

Pater meus est dīves ; nam multōs et fertilēs agrōs et innumerās pecudēs habet. Herī ōtium agēbam et post prandium per rūra nostra errābam. Domō exībam, cum duae columbae dē tēctō dēvolāvērunt et in meis umerīs cōnsēdērunt. Galli et gallīnae circum pedēs meōs currēbant, quibus omnibus cibum dedī. Rapācēs sunt hae avēs ; semper enim, dum hūc illūc lentē errant, rōstra in humum trūdunt et cibum petunt ; sī alia cibum invenit, aliae statim occurrunt et dē cibō pūgnant. Ūtilēs autem sunt, quod ōva et dulcem carnem nobīs dant. Animālia tamen quae nōn fidēlia sunt nōn amō ; nisi enim frūmentum mēcum habēō, gallīnae

mē vitant neque, cum eas vocō, veniunt. Canem autem meum amō, quia fidēlis est et, cum per rūra nostra ambulō, semper mēcum venit; neque avēs occidere vult, docile enim animal est, et gallinās nōn occidere saepe eum docui. Nōvistīne canis mei nōmen? Rūfum eum vocō, quia rubram habet pellem.

PĒNSUM.

A. Declinā: agricola dives, ager fertilis, carō dulcis, avis rapāx.

B. Scribe Partēs Principālēs: prōpellō, ērigō, praetereō, secō, gubernō, coniungō, volō, occurrō.

C. Respondē:

- (i) Quis hanc fābulam nārrat?
 - (ii) Quod animal docile est?
 - (iii) Quae carō dulcis est?
 - (iv) Quae avis rapāx est?
 - (v) Quōmodo gallinae ūtilēs sunt?
 - (vi) Quae animālia nōn fidēlia sunt?
 - (vii) Quālēs sunt ei qui multōs agrōs habent?
 - (viii) Quālis est is qui amicum semper amat?
 - (ix) Scribe ea nōmina animālium quae nōvistī.
 - (x) Quae ex his animālibus docilia sunt?
 - (xi) Quae nōbis ūtilia sunt?
 - (xii) Quōmodo equus nōbis ūtilis est?
 - (xiii) Quid in camerā nostrā ūtile est?
 - (xiv) Quālēs agri nōbis ūtilēs sunt?
 - (xv) Explicā vocābula: dives, docilis, fidēlis, avis, gallus.
- D. Tū ipse, Ō discipule, per rūs errāvistī. Quae animālia vidistī? Scribe decem līneās.

QUARTA ET TRIGENSIMA LECTIŌ.

Adiectiva III Declinātiōnis.

Rūra Cornēli.

Deinde ego et canis per rūra ivimus, ubi servi nostri labōrābant. Arātor agrum arābat; arātrum trahēbant

duo bovēs, quōrum colla iugō coniūcta erant. In proximō agrū pāstōrem vidimus. Senex pauper est et plērumque sōlus sedet ; itaque carmina et trīstia et dulcia sibi ovibusque cantat. Circum pāstōrem grēx ovium lentē errābat. Parvi agnī procul ā mātribus saliebant, quae trīstī vōce eōs vocābant ; sed canis noster, animal sagāx, eōs ad mātres mox redēgit. Alium agrum intrābam, cum taurus ingēns in mē incurrere incēpit. Semper saevus est hic taurus ; ego igitur cum cane, qui nōn audāx est, sī taurum prope sē videt, domum fūgī.

Ecce, trēs suēs in hortum errāvērunt ! Magnīs clāmōribus eās expellere volēbam, sed difficile est suēs docēre ; hae saltem id quod imperābam facere nōlēbant. Baculum igitur sine morā sūmpsi et cum cane illa stulta animālia ex hortō expulī.

PĒNSUM.

A. Declīnā : senex, canis audāx, taurus ingēns, carmen trīste, trēs suēs, sagāx animal, bōs docilis.

B. Explicā per clausulam relātīvam : arātor, arātrum, iugum, pāstor, carmen, pauper, canis, bovēs, senex.

C. Respondē :

- (i) Quae animālia sagācia sunt ? Quae stulta ?
- (ii) Quandō nōn audācēs sumus ?
- (iii) Quis ovēs agēbat ? Quis agnōs redēgit ?
- (iv) Quāle carmen pāstor cantābat ?
- (v) Quāles hominēs sunt pāstōres ?
- (vi) Quōmodo Mārcus suēs expellere volēbat ? Quōmodo ovēs agnōs vocābant ?
- (vii) Estne facile an difficile asinum docēre ? equum docēre ?
- (viii) Quālia carmina tū amās ?
- (ix) Cūr pāstor semper cantat ?
- (x) Quā viā suēs ire semper volunt ?
- (xi) Cūr canis domum fūgīt ?
- (xii) Quandō Mārcus timidus fuit ? Quandō audāx ?
- (xiii) Estne hoc pēnsū facile ?

Iter Hannibalis.

Gāius Cornēlius Scīpiō duōbus cum filiis sub porticū umbrōsā sedēbat. Marcus ei dixit: 'Nārrā nōbīs, pater, fabulam dē Hannibale illō quem avus noster vicit.' 'Sānē! nōn tamen dē victoriā Scīpiōnis, sed dē māgnō itinere quod Hannibal trāns Alpēs fēcīt, hodiē vōbīs nārrābō.

'Poenī māgnam et pulchram urbem in Āfricā incolēbant, quae Carthāgō vocābātur. Dux Poenōrum, Hannibal, vir fortis et prūdēns, Rōmam capere volēbat. Ingentī igitur cum exercitū in Ītaliā invādere cōstituit. In hōc exercitū erant peditēs et equitēs et iaculātōrēs et elephantī. Ex portū Carthāginis ad Ītaliā tantum exercitum vehere nāvēs nōn poterant; parvae enim tum erant. Hannibal igitur exercitum per Hispāniā et Galliā dūcere cōstituit. Nunquam antēā tantus exercitus tam longū iter fēcīt! Hībērum flūmen montēsque P̄yrēnaeos trānsiit. Per Galliā longum iter fēcīt. Difficile erat Rhodanum trānsire, quia gentēs Gallōrum infestae erant.'

PĒNSUM.

- A. Dēclīnā: porticus umbrōsa, exercitus māgnus, iter longum, vir fortis et prūdēns.
- B. Explicā per clausulam relātīvā: porticus, portus, porta, pedes, eques, iaculātor, hostilis, fortis.
- C. Respondē:
 - (i) Ubi Poenī habitābant?
 - (ii) Quālis urbs erat Carthāgō?
 - (iii) Quāli in urbe habitās?
 - (iv) Quā in parte urbis nāvēs manent?
 - (v) Unde nāvēs in mare exeunt?
 - (vi) Cūr Hannibal mare trānsire cōstituit?
 - (vii) Quid Hannibal facere cōstituit?
 - (viii) Ubi Cornēlius hanc fabulam nārrābat?

- (ix) Cūr ibi sedēbat ?
(x) Quōmodo vocātur pater patris ?
(xi) Quōmodo vocātur is qui iacula cōnicit ?
(xii) Quōmodo vocantur ei qui pedibus eunt ?
(xiii) Quōmodo vocātur miles quem equus vehit ?
(xiv) Quāle animal est elephās ? equus ? asinus ?
- D. Dēscribe (i) exercitum Hannibalis ; (ii) iter Hannibalis ; (iii) Hannibalem.

SEXTA ET TRIGĒNSIMA LĒCTIŌ. *Adverbia.*

Iter Hannibalis.

‘Hannibal autem vir fortis et prūdēns erat ; nam omnia perīcula, quae vitāre poterat, prūdenter vitābat ; sī tamen vitāre nōn poterat, ipse primus in periculum fortiter ibat. Tandem ad imās Alpēs pervēnit ; ibi Gallus quīdam ei saltum mōnstravit. Via per montēs iniqua erat et angusta ; ascēnsus igitur erat difficilis.’

Mārcus patrem rogāvit : ‘Potestne elephās, tam grave animal, montem ascendere ?’

‘Ita, mī fili ; elephās docilis est et sagāciter facit id quod magister imperat ; hī saltem elephantī cum cēterō exercitū nōn sine māgnō labōre ascenderunt.’

Tum Mārcus ‘Nōn celeriter,’ inquit, ‘mī pater, elephantī currere possunt.’ Cornēlius autem ‘Immō vērō celeriter,’ inquit, ‘in campō et per silvās elephantī currunt ; sed in montibus lentē et prūdenter eunt. Hannibal etiam in Alpibus prūdenter ibat, quia gentēs barbarōrum quae ibi habitābant saepe eum audācter oppugnābant. Aliquando ingentia saxa dē summīs montibus in exercitum dēvolvere incēperunt ; sagittāriū statim arcūs sūmpsērunt et sagittās in hostēs misērunt ; sed hī post māgna saxa latēbant neque iterum sē audācter ostendēbant.’

PĒNSUM.

- A. Ex hīs adiectivīs fac adverbia: fortis, prūdēns, sagāx, audāx, celer, ūtilis, rapāx, bonus, malus, lentus, rapidus.
- B. Declīnā: animal grave, gēns hostilis, ascēnsus difficilis, summus mōns.
- C. Scribe Partēs Principālēs: habitō, invādō, cōstituō, vehō, dūcō, trānseō, faciō, vītō, ascendō, imperō, currō, oppūgnō, dēvolvō, incipiō, mittō, sūmō, ostendō.
- D. Explicā per clausulam relātivam: sagitta, arcus, sagittārius, sagittārii, saltus, magister elephantī, prūdēns, fortis.
- E. Quōmodo barbarī, quī in Alpibus habitābant. exercitum Hannibalis oppūgnābant? Scribe decem lineās.

SEPTIMA ET TRIGĒNSIMA LĒCTIŌ. V Declīnātiō.

Iter Hannibalis.

‘Rem difficilem Poenī faciēbant. Via enim nōn iniqua modo, sed rupta etiam in multis locīs erat. Ibi neque elephantī neque equī neque asinī, nē hominēs quidem gradum facere poterant.’

Mārcus ‘Dē asinīs,’ inquit, ‘nihil, Ō mī pater, dixistī Erantne asinī etiam in exercitū Hannibalis?’ ‘Erant in exercitū asinī, quī onera vehēbant. Nēmō, ut dixī, gradum facere poterat, ubi via rupta erat. Tum peditēs et iaculātōrēs genibus manibusque saxa ascendērunt, deinde animālīa trāns locum difficilem fūnibus trāxērunt. Itaque tōtum āgmen iterum in tūtā viā pervēnit. Hīc nivēs altae in monte iacēbant, illīc glaciēs; neque exercitus prōcēdere poterat, antequam peditēs viā per nivēs glaciemque fēcērunt.

‘Novem diēs Poenī Alpēs ascendēbant; decimō diē ad summum saltum pervēnērunt. Tum Hannibal omnēs

militēs convocāvit et tālia eis dixit: “Prīmus nōs exercitus Alpēs trāsiimus; dēscēsus adhūc nōs manet; haec rēs certō facilis erit nōbīs qui tam novam et difficilem rem fēcimus; quīnque diēbus in campis Itāliae stabimus; fortēs este! dēscendite!”

PĒNSUM.

A. Declīnā: rēs difficilis, unus diēs, duo diēs, genū, dextra manus, nix alta.

B. Explicā per clausulam relātivam: gradus, onus, genua, manūs, pedēs, nix, rēs difficilis, fūnis.

C. Respondē:

- (i) Quot diēs Hannibal ascendēbat? Quot diēbus ad summās Alpēs pervēnit? Quotō diē illūc pervēnit?
- (ii) Quibus membris Poenī saxa ascendēbant?
- (iii) Ubi nē hominēs quidem gradum faciēbant?
- (iv) Cūr sagittariī nōn multōs hostēs occidere potuerunt?
- (v) Unde barbarī saxa dēvolvēbant? Quālia saxa?
- (vi) Quālēs erant barbarī?
- (vii) Postquam dux militēs convocāvit, quālēs sunt militēs?
- (viii) Quid dux militibus imperāvit?
- ix) Quae tela sagittariī mittunt?
- (x) Quō instrūmentō militēs animālia trāxerunt? Trāns quālem locum?
- (xi) Quid in monte iacēbat? Quāle erat?
- (xii) Quot pedēs alta nix aliquandō in Britannīa iacet?
- (xiii) Vidistīne unquam in flūmine glaciem?
- (xiv) Quālia onera asini vehēbant?
- (xv) Quae erant haec onera?

D. Quōmodo exercitus Hannibalis viam ruptam trāsiit? Scribe decem lineās.

DUODĒQUADRĀGĒNSIMA LĒCTIŌ. Comparātiō.

Iter Hannibalis.

Longa erat fābula, et proximō diē Cornēlius dē itinere Hannibalis narrāre perrēxit:

‘Dēscēsus Alpium difficilior erat quam ascēsus. In

campō peditēs lentiōrēs sunt quam equitēs; sed dum dē summīs montibus exercitus Hannibalis dēscendit, peditēs celeriōrēs fuērunt quam equitēs; elephantī ex omnibus lentissimī erant. Interdum elephantī in locīs superiōribus diū manēbant neque in loca inferiōra dēscendere volēbant; via enim quae ūltrā Alpēs iniqua et periculōsa erat, citrā iniquior erat et periculōsior; neque elephantī, animālia ex omnibus gravissima, facile ascendere aut dēscendere poterant. Tandem milites campōs fertiles Italiae infrā viderunt; statim fortiōrēs illis fuērunt animī; longissimī enim itineris aderat finis.

‘Decem diēbus ad summās Alpēs pervēnērunt; pauciōribus diēbus ad campum dēscendērunt. Postquam autem Rōmānī dē hāc tam difficultē rē audivērunt, clamāre incēperunt: “Quis nunc nōs servāre potest? Nōne Hannibal fortior et prūdētiōr est quam omnēs nostrī imperātōrēs? Difficillimam hanc rem fecit; multō facilius erit nostram urbem capere.” At post iter multō minor erat exercitus Poenōrum, quī antea māior erat quam Rōmānus.’

Tum Mārcus ‘Cēpitne,’ inquit, ‘Hannibal Rōmān?’ Cui pater respondit: ‘Num hoc rogās, mī fili, tū quī Rōmānus puer es?’

PĒNSUM.

A. Scribe gradūs comparātivum et superlātivum hōrum adiectivōrum: lentus, iniquus, periculōsus, fortis, pauci, prūdēns, facilis, difficilis, celer, longus, gravis.

B. Comparā:

- (i) Hannibalem cum aliīs imperātōribus. (prūdēns.)
- (ii) ascēsum Alpium cum dēscēnsu. (difficilis.)
- (iii) elephantum cum equō. (docilis.)
- (iv) canem cum asinō. (sagāx.)
- (v) montēs cum campīs. (altus.)
- (vi) hoc pēnsu cum trīgēsimō. (facilis.)

- (vii) iter Hannibalis cum itinere quod tū cottidiē facis. (longus.)
- (viii) peditēs cum equitibus. (lentus.)
- (ix) equitēs cum peditibus. (celer.)
- (x) canēs cum bōbus. (fidelis.)
- (xi) militem cum cīve. (fortis.)
- (xii) Brūtum cum Orbiliō. (stultus.)
- (xiii) discipulum qui nunquam labōrat cum eō qui nōnnunquam labōrat. (ignāvus.)
- (xiv) puerum qui corpus exercuit cum eō qui hoc nōn fecit. (validus.)
- (xv) quārtam decimam sententiam cum quārtā. (longus.)
- (xvi) gallinās cum columbīs. (rapāx.)
- (xvii) Cornēlium cum pāstōre. (dīves.)
- (xviii) carmen pāstōris cum carmine galli. (dulcis.)
- (xix) Padum cum Istrō. (rapidus.)
- (xx) Italiā cum Siciliā. (māgnus.)

C. Comparā trēs rēs per gradum superlativum : e. g. Ex his animālibus, elephantō equō cane, elephās gravissimus est.

- (i) taurum et ovem et canem. (saevus.)
- (ii) Alpēs et Pȳrēnaeōs et Appenninōs. (altus.)
- (iii) Istrum et Tiberim et Padum. (longus.)
- (iv) Britanniam et Corsicam et Siciliam. (māgnus.)
- (v) ducem et pāstōrem et arātōrem. (fortis.)
- (vi) equum et vaccam et suem. (fidelis.)
- (vii) canem et asinum et taurum. (sagāx.)
- (viii) stilum et sellam et iānuam. (parvus.)
- (ix) Brūtum et Marcum et Tertium. (stultus.)
- (x) hanc partem pēnsi et prīmam et alteram. (facilis.)
- (xi) hanc sententiam et prīmam et tertiam. (brevis.)

UNDĒQUADRĀGĒNSIMA LĒCTIŌ. *Comparatiō Adverbiōrum.*

Villa Cornēliāna.

Mārcus vilicum multa cottidiē dē animālibus rogābat. Aliquandō, dum per agrōs ambulant, 'Dic mihi, Dāve,' inquit, 'nōne canis omnium animālium celerrimum est?'

Respondit Dāvus, 'Minimē, cervī enim celerius quam canēs currunt, et celerrimē omnium animālium.'

Tum Mārcus 'Nōne vēnātōribus,' inquit, 'canēs sunt qui cervōs in silvis agunt? Cū igitur hōs canēs adhibent, si lentius quam cervī currunt?'

'Sunt ista, ut dicis,' respondit vilicus; 'sunt canēs vēnaticī qui vel cervōs celeritāte superant.'

Deinde Mārcus 'Sed certē,' inquit, 'si nōn celerrimum, at utilissimum omnium animālium canis est.'

Tum vilicus: 'Quid dicis, Mārcē? Mihi fortasse aliisque pāstōribus canis est utilissimus; sed militi equus, agricolae bōs, viātōrī mūlus, aliis alia animālia ūtiliōra sunt quam canis.'

Mārcus, qui dē hōc respōnsō diū cōgitābat, tandem 'Sed ego,' inquit, 'canem māximē amō, et libentius cum cane meō ludō quam cum omnibus aliis animālibus.'

PĒNSUM.

A. Scribe gradūs comparātivum et superlativum hōrum adverbiorum: celeriter, lentē, rapide, prūdentē, fortiter, bene, male, facile.

B. Adiectiva in adverbia verte et finge novās sententiās:

- (i) In campō eques celerior est quam pedes. (ire.)
- (ii) In montibus pedite lentior est eques.
- (iii) Canis sagācior est sue. (agnōs redigere.)
- (iv) Equus fidēlior est asinō. (magistrum amāre.)
- (v) Caesar prūdentior erat Hannibale. (exercitum dūcere.)
- (vi) Hannibal Caesare audācior erat. (bellum gerere.)
- (vii) Miles fortior est quam pāstor. (pūgnāre.)
- (viii) Padus flūmen celerius est quam Rhodanus. (fluere.)
- (ix) Quīntus melior scriptor est quam Titus. (scribere.)
- (x) Hic servus illō pēior arātor est. (arāre.)

C. Respondē:

- (i) Uter celerius currit, tū an amicus tuus?
- (ii) Ex nostris discipulis, quis celerrimē currit? quis optimē cantat? quis facillimē pēnsū Latīnum facit? quis saepissimē abest?
- (iii) Quae instrūmenta tibi in ludō ūtilia sunt?

- (iv) Quod instrumentum magistrō utilissimum est?
 - (v) Utram linguam libentius discis, Gallicam an Latinam?
 - (vi) Quāle animal est cervus?
 - (vii) Quōs cervus fugit?
 - (viii) Curritne cervus celerius quam canēs venatici?
 - (ix) Quibus hominibus canēs utiles sunt?
- D.* Alii discipuli verba Mārci, alii verba Dāvi ediscent.
Posteā in lūdō sermōnem eōrum iterābunt.

QUADRAGENSIMA LECTIO. *Gerundium.*

Servi.

Hostēs, quōs Rōmāni cēperunt, servi fiunt. Alii autem barbari erant et rudēs; agrōs igitur colēbant aut pecudēs pāscēbant. Alii servi erant Graeci, qui Rōmānis saepe doctiōrēs semperque callidiōrēs erant. Hi librōs dominī cūrābant, litterās scribēbant, pecūniam numerābant. Domina etiam habēbat servās multās, quae vestēs faciēbant aut infāntem cūrābant. Stolum enim tunicamque, quas Semprōnia gerit, et togam, quam Cornelius gerit, domi fecerunt servae. Prope Cornelium stat nūntius; mox Rōmam ibit litterāsque amico domini reddet.

Servi, qui in villā nāti sunt ibique semper vixerunt, vernae vocantur. Mārcus parvum vernam habet, qui cum eō ad lūdum it et librōs portat. Quō cōsiliō Mārcus ipse ad lūdum it? Discendi causā ad lūdum it.

Servi, qui validiōrēs erant quam ceteri, saepe in Circō Māximō pugnābant. Hi gladiātōrēs vocābantur, quia saepius gladiō pugnābant. Plērique gladiātōrum capillōs flavōs oculōsque caeruleōs habēbant; Germāni enim erant aut Britanni. Nunquam patriam suam iterum vidēbunt; nam servus effugere nōn potest. Multi ex eis in Circō Māximō pugnāre mālunt quam in villā Rōmānā servīre. Fortasse eōs alii gladiātōrēs occident! Hic

servitūtis erit finis. Hoc spectāculum videndi causā Rōmānī conveniebant. Saepe ante decem milia spectātorum gladiātōres alius alium occidebant.

PĒNSUM.

- A. (i) Quō cōnsiliō ego ad tabulam eō ?
 - (ii) Quō cōnsiliō tū ad mēsam cōnsidis ?
 - (iii) Quō cōnsiliō puerī in campum eunt ?
 - (iv) Quō cōnsiliō nōs ad flūmen imus ?
 - (v) Quō cōnsiliō tū stilum sūmis ?
 - (vi) Quō cōnsiliō Iūlius Caesar mare trānsiit ?
 - (vii) Quō cōnsiliō agricola et filius eius Rōmam ivērunt ?
 - (viii) Quō cōnsiliō discipulī ad lūdum veniunt ?
 - (ix) Quō cōnsiliō tū in lēctum tē iacis ?
 - (x) Quō cōnsiliō Rōmānus post mūrū sē posuit ?
 - (xi) Quō cōnsiliō Hannibal Alpēs trānsiit ?
 - (xii) Quō cōnsiliō Horātius pontem dēfendit ?
 - (xiii) Quō cōnsiliō Rōmānī ad Circum conveniebant ?
 - (xiv) Quō cōnsiliō verna cum Mārco ad lūdum ibat ?
 - (xv) Quō cōnsiliō nūntius Rōmam currēbat ?
 - (xvi) Quō cōnsiliō vōs domum ā lūdō reditis ?
 - (xvii) Quō cōnsiliō civēs funem dē portā dēmisērunt ?
 - (xviii) Quō cōnsiliō Horātius in Tiberim desiluit ?
 - (xix) Si magister imperat : 'Aperi omnēs fenestrās !'
quō cōnsiliō ē sellā venis ?
 - (xx) Quō cōnsiliō magister ad lūdum venit ?
- B. Scribe Nōminātivum et Genetivum Cāsūs Singulāris Numeri et Genus : hostis, ager, pecus, pecūnia, nūntius, circus, servitūs, finis, spectātor, gladiātor.
- C. Explicā per clausulam relātivam : gladiātor, verna, spectātor, toga, stola, servus, serva, dominus.
- D. Scribe Partēs Principālēs et Gerundium : eō, discō, conveniō, videō, gerō, pascō, capiō, colō, cūrō, scribō, referō, vivō, effugiō, possum, mālō, serviō, occidō.

ŪNA ET QUADRĀGĒNSIMA LĒCTIŌ. *Cāsus Ablātivus.*

Villa Cornēliāna.

Contenti sumus fundō nostrō. Vaccae enim lāc et cāseum, gallīnae anatēsque ōva, pecora carnem prae-

bent. Flūmen etiam, quod praeter villam fluit, piscibus plēnum est. Haec omnia nullo labōre habemus, sed si frūmentum et vīnum cupimus, multo labōre opus est. Nostrī autem servī fundum diligenter cūrant; nam dominum amant, quia et iūstus et benīgnus est; si enim servus laude dīgnus est, et laudem et praemium accipit, sed is quī indīgnus est sine morā poenās dat.

Apud Claudium contrā miseri sunt servī; dominus enim ipse Rōmae habitat, vilicus autem est omnium hominum iniūstissimus. Servos enim cottidie ferit, neque unquam satis cibi eis dat. Ei qui ēsuriunt nōn bene labōrāre possunt. Nōlunt igitur servī Claudiani diligenter labōrāre, et quam plūrimī ē fundō aufugiunt. Eis enim qui labōrant opus est cibō; eis etiam qui nōn labōrant cibō opus est vivendī causā.

PĒNSUM.

A. Declinā: lāc, pecus, carō, laus.

B. Respondē:

- (i) Quālī pēnsō contentus est magister?
- (ii) Quālibus servis contentus est dominus?
- (iii) Quibus rēbus mēnsa magistrī plēna est?
- (iv) Quibus rēbus nostra camera plēna est?
- (v) Quālibus hominibus nostra camera plēna est?
- (vi) Quibus rēbus malum pēsum est plēnum?
- (vii) Quibus animālibus ager est plēnus? Quibus avibus fundus? Quibus animālibus mare?
- (viii) Quā rē dīgnus es, si pēsum bene fecisti?
- (ix) Quā rē dīgnus es, si pēsum male fecisti?
- (x) Quā rē tibi opus est scribendī causā?
- (xi) Quibus membrīs tibi opus est videndī causā? Et natandī causā? Et ambulandī causā?
- (xii) Cūr servī apud Cornēlium libenter manēbant?
- (xiii) Cūr apud Claudium nōn manēbant?
- (xiv) Quis nostrōrum rēgum iūstus erat et benīgnus?
- (xv) Quis nostrōrum rēgum poenās dedit, quia iniūstus erat?

C. 'Pastor olim erat qui culpā dignus erat, quia ovēs nōn diligenter cūrābat.' Hoc est initium novae fabulae. Complē fabulam.

ALTERA ET QUADRAGĒSIMA LĒCTIŌ. *Verbum Impersōnale.*

Villa Cornēliāna.

Mārcus olim aegrōtābat neque ad lūdum īre volēbat. Ōtium igitur agere et licuit. Patrem autem rēs agendi causā Tibur īre oportuit et Mārcus illum rogāvit: 'Licetne mihi, Ō pater, tēcum venīre? Volō enim rūrī errāre et vōcēs avium audīre, dum tū negotium in urbe agis.'

Cornēlius respondit: 'Sī vīs, mī fili, mēcum venīre, tibi licet. Properā tamen, quia ego iam parātus sum.'

Mox extrā rūra Cornēliāna erant et, dum eunt, multa inter sē disserēbant. Subitō leporem in viā occisum viderunt, et Mārcus 'Ō miserum leporem!' inquit. 'Cūr hominēs volunt animalia interficere?' Pater 'Hoc nesciō,' inquit, 'barbari tamen multō plūs quam nōs hoc faciunt, quia animalia ferōciōra apud eos sunt; nōnnūlla etiam hominēs vorant. In Āfricā, ut incolae dicunt, leō, qui rēx animalium vocātur, noctū vīcum saepissimē intrat et infāntem aufert vel, si māgnopere ēsurit, hominēs etiam vī petit. In Indīs tigris habitat, qui neque hominēs neque ferās, nisi elephantum, timet. Apud nōs etiam aper in medijs silvis latet; nōn carnem ille hūmānā, ut leō tigrisque, vorat, sed ferōcissimus tamen est venātōribusque diū resistit.'

PĒNSUM.

1. Declinā: leō, tigris, aper, lepus.

B. Scribe in omnibus persōnīs: mihi licet exīre; mē oportet bene labōrāre.

C. Respondē:

- (i) Quid vōbīs facere nōn licet, dum Latīnam linguam discitis?
- (ii) Quid vōs facere oportet, dum Latīnam linguam discitis?
- (iii) Ubi tē laborāre oportet? Ubi lūdere licet?
- (iv) Quandō ad lūdum venīre tibi nōn licebit?
- (v) Curritne lepus ex omnibus animalibus celerrimē?
- (vi) Quod animal ferōcissimum est?
- (vii) Quālem carnem tigris libenter vorat?
- (viii) Quandō leō hominēs oppūgnat?
- (ix) Quamdiū aper venātōribus resistit?
- (x) Unde leō saepe infantem aufert?
- (xi) Quandō Cornēlius et Mārcus multa inter sē disserēbant?
- (xii) Quō cōsiliō Cornēlius Tībur iit?
- (xiii) Ubi erat Tībur oppidum?
- (xiv) Quam procul Rōmā aberat?
- (xv) Quae ferae in Britannia habitant?

TERTIA ET QUADRAGENSIMA LECTIO. *Futurum Perfectum.*

Villa Cornēliāna.

Primō vērē agricola sēmina in agrō serēbat, cum Mārcus forte appropinquāvit. Hic agricolam rogāvit: 'Cūr nihil in agrīs crēscit?' Ille dē respōnsō diū cōgītāvit, tum ita respondit: 'Cum pluerit et sōl fulserit, tum plantae tenerae ex humō surgent; aestāte aristae fiāvēscent; autumnō segetem metēmus. Cum segetem messuerimus, tum frumentum in horreum ferēmus. Dum autem sermōnem tecum cōferō, cessō; neque ante pluviam tōtum agrum sēverō.'

Deinde Mārcus 'Num pluet?' inquit. 'Quōmodo hoc scīs?'

Tum agricola 'Multa', inquit, 'sunt sīgna pluviae. Nōnne hirundinēs vidēs? Suprā fluvium multae volitant; māgni igitur erunt imbrēs. Nōnne cornīcem ibi

vidēs? Ecce, cornīx sōla in rīpā fluviī hūc illūc ambulat et plēnā vōce pluviā vocat. Poēta noster haec cecinit:

Tum cornīx plēnā pluviā vocat improba vōce

Et sōla in siccā sēcum spatiātur harēnā.

Haec et alia sunt signa pluviae. Ecce autem certissimum signum; dēnsa enim nūbēs inter nōs et sōlem pendet. Nisi tū quam celerrimē domum cucurreris, imber tē intercipiet; equidem, nisi nunc properābō, nōn ante imbrem agrum sēverō.'

PĒNSUM.

A. Declinā in futūrō perfectō: fulgeō, volitō, currō.

B. Scribe primam persōnam singulāris numeri futuri perfecti temporis; serō, appropinquō, crēscō, surgō, metō, ferō, videō, canō, pendeō, intercipiō.

C. Respondē per futūrum perfectum:

(i) Quandō in campum ibis?

e. g. Cum pēnsū meum fēcerō, in campum ibō.

(ii) Quandō ad lūdum redibis?

(iii) Quandō seges crēscet?

(iv) Quandō pluet?

(v) Quandō magister contentus erit?

(vi) Quī discipulus praemium accipiet?

(vii) Quandō dormitum ibis?

(viii) Quandō Mārcus vir erit?

(ix) Quandō agricolae frūmentum in horreum ferent?

(x) Quandō plantae tenerae ex humō surgent?

(xi) Quandō tū contentus eris?

(xii) Quandō vōs Latinam linguam bene dicere poteritis?

D. Respondē:

(i) Quōcum Mārcus sermōnem cōferēbat?

(ii) Quibus rēbus caelum saepe est plēnum?

(iii) Quō tempore anni hirundinēs in Britanniam redeunt?

(iv) Quae sunt quattuor tempora anni?

(v) Quō tempore anni agricolae serunt? metunt? nōn labōrant?

- (vi) Quō tempore anni plūrimū pluīt?
- (vii) Quōmodo vocātur ille poēta qui dē cornīce cecinit?
- (viii) Dum ad lūdum cum amicō venīs, quid per tōtum iter facīs?
- (ix) Dē quibus rēbus sermōnem cum hōc amicō cōfers?
- (x) Quandō sōl nōn fulget?
- (xi) Hieme quid humī iacet?
- (xii) Quō hirundinēs autumnō volant?
- (xiii) Cūr agricolae cornīcēs nōn amant?
- (xiv) Scribe ea nōmina avium quae scīs.
- (xv) Quid nunc in caelō vidēs?

QUĀRTA ET QUADRĀGĒNSIMA LĒCTIŌ.

Praeteritum Perfectum Tempus.

Dē Rōmulō et Remō.

Nūtrīx cum infante Titō et sorōribus eius sub vetere quercū sedēbat, dum Mārcus in silvā ludīt. Ad eōs pāstor senex appropinquat, quem omnēs unā vōce rogant: 'Nārrā nobīs, sōdēs, ō senex, fābulam dē hērōibus'. Itaque nārrāre incēpit:

'Rōmulus et Remus, ut ferunt, Mārtis dei et Rheae Silviae geminī erant filii. Rēx autem crūdēlis, nōmine Amūlius, Albae Longae tum rēgnābat. Frātrem enim suum rēgnō iam expulerat omnēsque frātis filiōs interfecerat; Rheae tamen Silviae pepercerat. Tandem hōs etiam infantēs necāre cōstituit; itaque in Tiberim fluvium servōs cōnīcere eōs iussit. Forte Tiberis super ripās aquam effūderat et agrōs, qui circā erant, inundāverat; neque adīre servī ad iūstum fluvii cursum poterant. Itaque in stāgnō parvum alveum, in quō infantēs iacēbant, reliquērunt. Postquam aqua iterum cōnsēdit, lupa sitiēns, quae ad flūmen dēscendēbat, vāgītūs puerōrum audiit. Multōs diēs eōs nūtrivit. Tandem pāstor rēgii gregis geminōs invēnit et uxōri suae dedit. Illa eōs educāvit. Ita cōservātī pueri Rōmam urbem postea condidērunt.

PĒNSUM.

- A. Declinā in tempore praeteritō perfectō: expellō, inundō.
B. Scribe Partēs Principālēs omnium in hāc fabulā verborum.
C. Scribe omnia nōmina in cāsibus Nōminatīvō et Genetīvō Singulāris Numerī cum genere.
D. Respondē:
(i) Quot quercūs in hortō tuō sunt?
(ii) Quōcum Titus sedēbat?
(iii) Ubi Amūlius rēgnābat?
(iv) Quem rēgnō expulerat?
(v) Quem interfēcerat?
(vi) Cūr Rhea Silvia adhūc vivēbat?
(vii) Quōmodo Numitor geminōs necāre cōstituit?
(viii) Quid servōs facere iussit?
(ix) Cūr servi id facere nōn poterant?
(x) Quandō flūmen super rīpās aquam effundit?
(xi) Sī flūmen aquam super rīpās effūdīt, quālēs sunt agrī?
(xii) Quandō lupa ad Tiberim dēscendit?
(xiii) Quis Infantēs servāvit?
(xiv) Ubi est Rōma?
(xv) Quis Rōmam condidit.
E. Explicā per clausulam relātivam: rēx, nūtrix, pāstor, quercus, senex, infāns, Tiberis, alveus, stāgnum, rīpae.

QUINTA ET QUADRAGENSIMA LECTIO.

Vox Passiva: Tempus Praesens.

Castra Rōmāna.

Diē quōdam Mārcus ē cubilī modo surrexerat, cum castra ūltrā fluvium in clivō posita cōspexit. Tum ‘Quae sunt ista tabernācula?’ inquit; ‘heri ibi nōn erant antequam dormitum ivī.’ Pater illi respondit: ‘Castra sunt, ubi exercitus Rōmānus noctū dormit, cum bellum gerit.’ Dum prandium igitur edunt, talibus verbis pater castra explicat.

‘Cum agmen Rōmānum iter facit, vespertī tribūnus lēctīs cum militibus castra pōnendī causā praemittitur. Locus ab eō capitur, prope quem aqua cibusque facile inveniri possunt. Statim tribūnus vēxillum erigit et quadratū spatium signat, quod socii mūnīre incipiunt. Fossa circum tōta castra foditur, ex quā terra vāllum struendī causā cumulātur. In vāllō quattuor portae fiunt. Intereā ab aliis militibus media castra in variās partēs viīs dīviduntur et in propriis locis tabernacula pōnuntur. Sēparatim praetōrium, quod imperātōris tabernāculum est, exstruitur; quae omnia summā celeritāte fiunt, quod haud procul agmen fessum appropinquat.’

PĒNSUM.

A. Scribe tempus praesēns vōcis passivae hōrum verbōrum: cumulō, doceō, pōnō, fodiō, invenio, faciō.

B. Respondē ad interrogātum: Quid fit? (Verte in passivam vōcem.)

- (i) Sententiam scribō.
- (ii) Cibus edimus.
- (iii) Castra pōnimus.
- (iv) Tribūnum praemittō.
- (v) Duōs tribūnōs praemittō.
- (vi) Terram cumulāmus.
- (vii) In vāllō quattuor portās facimus.
- (viii) Castra in variās partēs dīvidimus.
- (ix) Praetōrium exstruimus.
- (x) Fossam fodimus.
- (xi) Vōs doceō.
- (xii) Mē auditis.
- (xiii) Nōs docēs.
- (xiv) Tē audimus.
- (xv) Tē interrogō.

C. Respondē ad interrogātum: Ā quō hoc fit?

- (i) Agricola agrum colit.
- (ii) Gubernātor nāvem gubernat.
- (iii) Ego vōs doceō.

- (iv) Pāstor ovēs pāscit.
- (v) Magister nōs interrogat.
- (vi) Puer iānuam aperit.
- (vii) Milītēs imperātor dūcit.
- (viii) Caesar Britannōs vincit.
- (ix) Horātius pontem dēfendit.
- (x) Sagittārius sagittam mittit.
- (xi) Socii castra mūniunt.
- (xii) Miles aquam invenīre potest.
- (xiii) Mārcus castra cōnspicit.
- (xiv) Mea verba audīs.
- (xv) Nōs docēs et interrogās.

SEXTA ET QUADRĀGĒNSIMA LĒCTIŌ.

Vox Passiva : Praesēns et Futūrum.

Castra Rōmāna.

Āgmen castra intrat. Impedīmenta et spolia in spatiō, quod inter vāllum et tabernācula est, cumulantur; ibi etiam equi pecudēsque pāscuntur. Deinde legiōnēs ad suam quaeque castrōrum partem dīmittuntur. Cēna statim parātur; arma et tela repōnuntur; milītēs edunt et bibunt. Post cēnam vigilēs per tōtum vāllum dispōnuntur; itaque omne perīculum āvertitur; nam hostēs, sī ad vāllum silentiō adībunt aut explōrandī aut expūgnandī causā, ā vigilibus cernentur; hī extemplō exclāmābunt et signum tubā dabunt; omnēs statim ex somnō excitābuntur hostēs repellendī causā. Dum vigilēs castra cūstōdiunt, legiōnēs tūtae sēcūraeque dormiunt.

PĒNSUM.

- A. Declīnā in tempore futūrō passivae vōcis: excitō, cernō.
- B. Declīnā in tempore praesentī passivae vōcis: parō, āvertō, cūstōdiō.

C. Respondē ad interrogātum : *Ā* quō hoc fit ?

- (i) Milites impedimenta in castris cumulant.
- (ii) Pastores pecudes pascunt.
- (iii) Equos nostros pascimus.
- (iv) Hunc equum pascimus.
- (v) Servi cenam parant.
- (vi) Vigiles castra custodiunt.
- (vii) Vigiles urbem custodiunt.
- (viii) Hannibal Hiberum flumen transit.
- (ix) Hannibal Alpes transit.
- (x) Pedites elephantos trans viam ruptam trahunt.
- (xi) Vigil hostes cernit.
- (xii) Vigiles hostem cernunt.
- (xiii) Fessi arma repōnimus.
- (xiv) Magister vōs interrogat.
- (xv) Magister vōs audit.

D. Respondē :

- (i) Quō instrumentō signum in castris datur ?
- (ii) Quō instrumentō pēsum scribitur ?
- (iii) Quō instrumentō Horātius ē flūmine trahitur ?
- (iv) Quō instrumentō malus discipulus feritur ?
- (v) Quō telō hostis occiditur ?
- (vi) Quibus telis hostes occidī possunt ?
- (vii) Quō vehiculō nautae vehuntur ?
- (viii) Quō vehiculō agricola vehitur ?
- (ix) Quō vehiculō eques vehitur ?
- (x) Quō instrumentō sententia in tabulā scribitur ?

SEPTIMA ET QUADRAGENSIMA LĒCTIŌ.

Vōx Passīva : Tempus Futūrum.

Castra Rōmāna.

Māne tribūnī centuriōnēsque extrā praetōrium convocantur. Illis dux iussa dat et talia verba dicit.

‘Castra extemplō movebuntur ; arma ab omnibus parābuntur ; aciēs instruētur. Nam hostēs iam in cōspectū sunt ; nostrum impetum, ut crēdō, nōn manēbunt, sed ipsi priōrēs nōs oppugnābunt. Sī primō ab

hostibus repellamini, nolite dēspērāre. Si enim fortēs eritis et quam ācerrimē pugnābitis, hostēs tandem ā vōbis fugābuntur. Eōs qui sē dēdere nōlent occidite; sed captivōs nōlite occidere. Hi enim Rōmam auferentur, ubi vendentur; et pecūnia vōbis militibusque distribuetur. Haec iussa, Ō tribūni centuriōnēsq̄, extemplo militibus nūntiāte.'

PĒNSUM.

- A. Declinā in tempore futurō vōcis passivae: parō, moveō, instruō, capiō, cūstodiō, faciō.
- B. Verte in tempus futurum sententiās quae in pēnsō B XLV sunt; deinde in vōcem passivam verte.
- C. Verte in tempus futurum sententiās quae in pēnsō C XLV sunt; deinde respondē ad interrogātum: Ā quō hoc fret?
- D. Explicā per clausulam relātivam in quā verbum passivae vōcis adhibetur: pāstor, dux, magister, stilus, pāgina, gladius, sagitta, pōns, cibus, vigiles
e. g. Pāstor est is ā quō ovēs pāscuntur.

DUODEQUĪNGĒNSIMA LĒCTI

Vox Passiva: Tempora Praeterita.

Obsidiō Alesiae.

Mārcus dē proeliis et victōriis multa libenter audiebat. Praecipuē Caesaris dē victōriis audire semper volebat. Pater enim eius, Caesare duce, contrā Gallōs Britannōsque pugnāverat; multa igitur dē bellō Gallicō Mārcō nārrāre poterat.

Cornēlius olim Mārcō 'Hodie,' inquit, 'dē obsidiōne Alesiae tibi nārrābō.'

Cui Mārcus 'Sorōribusne etiam,' inquit, 'hanc historiam audire licet?' Postquam sorōrēs convocatae sunt, pater liberis haec nārrāre incēpit:

'Plēraeque Gallōrum gentēs ā Iūliō Caesare victae

erant ; ūna tamen gēns, cui nōmen erat Arvernī, diu Rōmānīs resistēbat. Rēgulus eōrum erat Vercingetorix, dux summā fortitudīne, quī multis proeliis dēfessus tandem intrā moenia Alesiae fugātus est. Dum autem Caesar contrā oppidum omnibus cum cōpiīs tendit, moenia ā Gallīs firmābantur. Mox Caesar advenit et, quia nōn statim oppidum capi poterat, cōsilia ad obsidendum vertit.'

PĒNSUM.

A. Scribe tempora imperfectum et perfectum vōcis passivae hōrum verbōrum : fugō, obsideō, vertō, faciō, audiō.

B. Verte in vōcem passivam :

- (i) Vercingetorix Arvernōs dūcēbat.
- (ii) Iulius Caesar hanc gentem vicit.
- (iii) Rōmānī Gallōs fugāverunt.
- (iv) Arvernī moenia Alesiae firmābant.
- (v) Caesar Alesiam obsidebat.
- (vi) Rōmānī Alesiam obsēderunt.
- (vii) Ego vōs herī docēbam.
- (viii) Obsessi arma parāverunt.
- (ix) Vōs sententiās octō scripsistis.
- (x) Caesar castra prope Alesiam posuit.
- (xi) Quam fabulam herī vōbīs nārrābam ?
- (xii) Quot fabulās iam vōbīs nārrāvi ?
- (xiii) Dux tribūnōs centuriōnēsq̄ue convocāvit.
- (xiv) Dux eis iussa dedit.
- (xv) Tribūnī iussa milītibz nūntiāverunt.

C. Quōmodo Rōmānī castra pōnēbant ? Scribe decem lineās.

ŪNDĒQUĪNQUĀGĒNSIMA LĒCTIŌ.

Vox Passiva : Tempora Praeterita.

Obsidiō Alesiae.

Caesar, ut dixi, Alesiam oppidum obsidere cōstituit. Castra extrā moenia ā Rōmānīs posita sunt, et

oppidum exteriore mūrō cinctum est; unde Caesar cottidiē moenia oppugnābat, sed neque impetū capere neque tormentis dēicere poterat. Itaque obsidiō multōs mēnsēs prōdūcēbātur: tandem autem obsessi cibō aquāque carēbant. Omnēs in forum convocāti sunt. Tum quidam ē principibus Gallōrum hoc cōsiliū dedit: 'Nullum cibum habēmus; cibō nobis opus est vivendi causā; infantes nostrōs edere nōs oportet.' Vercingetorix tamen Gallōs hoc facere vetuit. Tum principes sē Rōmānis dēdere cōstituērunt. Ei, quī vi et armis capī nōn poterant, famē tandem victi sunt. Vercingetorix Gallique Caesarī sē dēdiderunt. Quōrum multi quidem extemplō occisi sunt; cēteri—fortissimus quisque, validissimus quisque, pulcherrimus quisque—cum ipsō Vercingetorige in vincula coniecti sunt. Proximō annō Rōmam adducti sunt. Ibi Caesar eōs in triumphō dūxit.

PĒNSUM.

A. Declinā in temporibus imperfectō et perfectō passivae vōcis: pōnō, cōniciō.

B. Verte in vōcem passivam:

- (i) Rōmāni castra extrā moenia posuērunt.
- (ii) Rōmāni oppidum exteriore mūrō cinxērunt.
- (iii) Caesar Alesiam capere nōn poterat.
- (iv) Rōmāni moenia dēicere nōn poterant.
- (v) Obsidiōnem multōs mēnsēs Galli prōdūcēbant.
- (vi) Multōs Gallōs occidimus.
- (vii) Cēterōs in vincula coniēcimus.
- (viii) Hōs tandem Rōmam attulimus.
- (ix) Caesar Vercingetorigem per triumphum dūxit.
- (x) Dux hominēs fēmināsque in forum convocāvit.

C. Tū es miles Rōmānus; Rōmāni, Caesare duce, Alesiam obsident. Dēscribe obsidiōnem Alesiae.

QUINQUAGENSIMA LECTIO.

Participium Perfectum Passivum.

Triumphus Rōmānus.

Caesar victor cum Gallis captivis Rōmam redierat, et Cornēlius in agmine erat. Institūtō igitur diē Semprōnia tōtam familiam spectandī causā sēcum dūxit et inter civēs festis vestibis indūtōs prope forum sē posuit. In templis apertis ārāe flōribus ōrnātae fūmābant. Iam Titus ‘Equōs,’ inquit, ‘nōn vidēō. Ubi est pater, ubi Caesar?’ Cui māter respondet: ‘Caesar ōrātiōnem apud milites extrā urbem convocātōs habet; virtūtem eōrum laudat; spolia distribuit; mox autem currum ascendet et per portam Triumphālem urbem intrābit. Tum et Caesarem et patrem tuum vidēbis.’ Subitō ūniversi clāmōrem tollunt; triumphus enim adest. Praeibat senātus qui Caesarem salūtandī causā convēnerat; deinde plaustra erant optimis spoliis onerāta; tum albi tauri aurātis cornibus ā sacerdotibus ad sacrificium dūcebantur; post eōs ibat inter aliōs captivōs Vercingetorix, vir superbus, vinctis vinctus; tum Caesar ipse, togā pictā vestitus et laurō coronātus, currūsplendidō, quem quattuorequi trahēbant, vehēbatur; dēnique, novissimum agmen, equitēs peditēsque clāmitābant ‘Iō, triumphē!’ et magnā vōce cantābant; neque Cornēlius vōcem infantis, qui ‘Pater!’ iterābat, parvam inter illōs clāmōrēs audire poterat. Postquam autem Caesar ad Capitōlium ascendit, tauri in ārīs caesi et spolia Iovi dedicāta sunt.

PĒNSUM.

A. Scribe participium praeteritum passivum hōrum verbōrum et cum participiis singula nōmina:

e. g. pingō—tabula picta.

institūō, ornō, vestiō, convocō, onerō, vinciō, coronō,

caedō, dēdicō, obsideō, fugō, fodiō, mūniō, vincō,
 capiō, distribuō, dō, condō, aperiō, claudō, parō,
 scribō, effundō, serō.

B. Respondē:

- (i) Quālia erant templa, plaustra, cornua taurōrum?
- (ii) Quāles erant civēs, ārae, taurī?
- (iii) Quālis erat Vercingetorix, Caesar, toga Caesaris,
 currus Caesaris, vōx Titi, vōx militum?
- (iv) Quō diē Semprōnia Rōmam ivit?
- (v) Quem secum dūcēbat?
- (vi) Quō cōnsiliō Rōmam ivit?
- (vii) Ubi familia Corneliāna se posuit?
- (viii) Apud quōs Caesar orātiōnem habuit?
- (ix) Quid Caesar laudābat? Quid distribuēbat?
- (x) Quō cōnsiliō senātus convēnerat?
- (xi) Quō taurī dūcēbantur?
- (xii) A quibus taurī dūcēbantur?
- (xiii) Quōmodo Caesar ibat?
- (xiv) Ubi taurī caesi sunt?
- (xv) Quōmodo pater deōrum vocātur?

C. Coniunge in ūnam sententiam:

- (i) { Caesar coronātus est;
 Caesar currum ascendit.
 e. g. Caesar coronātus currum ascendit.
- (ii) { Galli victi sunt;
 Galli per triumphum ducti sunt.
- (iii) { Galli obsessi sunt;
 Galli oppidum defendērunt.
- (iv) { Vercingetorix victus est;
 Vercingetorix se Rōmānis dedit.
- (v) { Milites convocati sunt;
 Milites Caesaris orātiōnem audiverunt.
- (vi) { Caesar milites convocavit;
 Milites Caesaris orātiōnem audiverunt.
- (vii) { Rōmāni Gallōs obsederunt;
 Galli oppidum defendērunt.
- (viii) { Etrusci Horātium vulnerāverunt;
 Horātius in flumen desiluit.
- (ix) { Dux tribūnum praemisit;
 Tribūnus castra posuit.

- (x) { Caesar Gallōs cēpit ;
Caesar Gallōs Rōmam dūxit.
- (xi) { Caesar Alesiam diū obsēdit ;
Caesar Alesiam tandem cēpit.
- (xii) { Pōns frāctus est ;
Horātius pontem trānsire nōn potuit.
- (xiii) { Caesar milītēs convocāvit ;
Caesar milītēs laudāvit.
-
- (xiv) { Caesar Gallōs cēpit ;
Caesar cum Gallis Rōmam rediit.
- (xv) { Caesar milītēs convocāvit ;
Caesar apud milītēs orātiōnem habuit.
- (xvi) { Sacerdōtēs arās ornāverunt ;
Arāe fūmābant.
- (xvii) { Centuriō vulnerātus est ;
Dux centuriōni praeemium dedit.
-
- (xviii) { Magister iānuam aperuit ;
Magister cameram intrāvit.
- (xix) { Puer pēsum fecit ;
Puer dormitum ivit.
- (xx) { Milītēs arma reposuērunt ;
Milītēs cēnāverunt.
- (xxi) { Spolia Iovi dedicāta sunt ;
Caesar domum rediit.
-

D. Tū es Mārcus ; describe triumphum, dum Rōmāni tē praetereunt.

ŪNA ET QUĪNQUAGĒNSIMA LĒCTIŌ.

Cornēlius litterās scribit.

GAIUS QUĪNTŌ S.D.P.

Dōnum, quod nūntius tuus in manum mihi trādidit, māgnō cum gaudiō accipiō. Ego et uxor mea multās tibi grātiās agimus. Quid Rōmae nūper accidit? Quam opiniōnem senātōrēs de Iuliō Caesare habent? haec cōgnōscere volēbās ; tamen Brundisii omnia tantā celeritātē annūntiantur. Quid novi tibi narrāre possum?

Iūlius in diēs potentior fit et ā plēbe magis amātur; paucis enim ante diēbus, dum Albā ad Urbem iter facit, multī exclamābant ‘Salvē, Rēx!’; at Iūlius, homō prūdentissimus, ‘Caesar sum,’ inquit, ‘nōn rēx.’ Equidem tamen dē salūte eius metuō. Dum enim festō diē senātōrii iuvenēs cursum inter sē Viā Sacrā currunt et ipse ex gradibus templi spectat, māgna multitūdō convēnit; subitō autem Mārcus Antōnius diadēma illi offert; ubique silentium fit; nēmō plaudit praeter paucos Iūli amīcōs. Ille diadēma rēiēcit; tum omnes plausērunt. Antōnius autem, nōndum contentus, ter diadēma obtulit. Gaudeō quod tam stultē ēgit; in invidiam enim Caesarem addūxit. Iam plērique senātōrēs eum odērunt, neque Cassius saltem, ut putō, hanc facultātem agendi praetermittet. Caesar tamen sēcūrus mihi esse vidētur. Hās litterās Brundisium per eundem nūntium mittō. Kalendīs Mārtiis dedī.

Valē.

PĒNSUM.

- A. Scribe tertiam persōnam singulārem et plūrālem temporum futūrī et imperfectī et perfectī passivae vōcis verbōrum: trādō, annūntiō, offerō, rēiciō, addūcō, mittō, accipiō.
- B. Declinā: idem nūntius, haec facultās, festus diēs.
- C. Scribe hanc epistolam: **Mārcus Antōnius ad amicum suum Claudium, quī Athēnis est, litterās dē diadēmate Caesarī oblātō mittit.**
- D. Scribe participium perfectum passivum in locō clausulae temporālīs:
 - (i) Postquam Mārcus Antōnius diadēma obtulit, Caesar id rēiēcit.
 - (ii) Postquam Caesar salūtātus est, respondit: ‘Nōn rēx sum.’
 - (iii) Postquam tuum nūntium accēpi, eum dīmisi.
 - (iv) Postquam tuās litterās accēpi, Rōmam ivi.
 - (v) Postquam Alesiam cēpit, Caesar domum rediit.

ALTERA ET QUINQUAGENSIMA LECTIO.

Alterae de eadem re litterae.

GAIUS QUINTO S. D. P.

Litteras tuas accepi, pro quibus multas tibi gratias ago. Illud, quod metuebam, accidit. Iulius enim heri interfectus est. Qui autem sunt coniurati? Hos bene novisti; Marcus Brutus, qui homo honestus est, sed rempublicam magis quam ipsum Caesarem amabat, et Cassius, qui Caesari invidēbat, auctores erant coniurationis. Neque prodigia deerant; Kalendis enim Martius vates quidam Caesarem in via admonuit: 'Cave Idus Martias!' Securus tamen Iulius Idibus Martiis ad senatum ibat, cum vatem inter multitudinem conspexit, cui 'Heus vates', inquit, 'venerunt Idus Martiae.' Tum ille: 'Venerunt quidem, O Caesar, sed nondum praeterierunt.' Deinde, dum cives ab illo res varias petunt, Artemidorus ei libellum dedit, in quo coniuratorum nomina indicaverat; coniurati autem nullam facultatem Caesari dabant legendi; undique enim eum premebant. Tum, signo dato, gladios stringunt—ipse etiam aderam, sed obstupefactus nihil facere poteram—et innumeris ictibus Caesarem transfigunt. Ille solus parumper silentio resistebat; sed simul ac Brutum, amicum suum, inter inimicos cernit, 'Et tu, Brute!' exclamat et ante statuum ipsam Pompei mortuus cadit.

Miseret me illius tam illustri imperatoris, sed gaudeo quod Brutus rempublicam servavit. Et tu, quid de his rebus putas?

Vale.

a. d. XVII Kal. Apr. dedi.

PENSUM.

A. Declina: respublica, idem nomen, vates quidam,

B. Scribe omnia nomina in hac lectione cum genere et casu genetivo amborum numerorum.

C. Scribe Partes Principales omnium in hac lectione verborum.

D. Scribe hanc epistolam: Brūtus vesperī Īdibus Mārtiis litterās dē coniūrātiōne ad amicum scribit.

E. Respondē:

- (i) Cūr Gāius Quīntō grātias agēbat?
- (ii) Cūr Caesar ā Brūtō occisus est?
- (iii) Cūr ā Cassiō occisus est?
- (iv) Quō cōsiliō hī coniūrāvērunt?
- (v) Quō diē vātēs Caesarem admonuit?
- (vi) Quō diē Caesar occisus est?
- (vii) Quō cōsiliō Artemidōrus libellum scripserat?
- (viii) Quid spectātōrēs faciēbant?
- (ix) Cūius Cornēlium miserēbat?
- (x) Quālium hominum tē miseret?
- (xi) A quibus Caesar premēbatur?
- (xii) Quā dē rē vātēs Caesarem admonuerat?

F. Verte in vocem passivam:

- (i) Dōnum, quod nūntius trādīdit, accēpi.
- (ii) Caesar diadēma rēiecit.
- (iii) Antōnius Caesarem in invidiam addūxit.
- (iv) Ego hās litterās ad tē mittō.
- (v) Caesar libellum Artemidōri nōn lēgit.

TERTIA ET QUINQUAGENSIMA LECTIO.

Verbum Dēpōnēns.

Profectiō Mārcei.

Mārcus primā lūce ē cubili surgit neque cibum ante est quam domo ad lūdum proficiscitur. Si in itinere morārī vult animalia persequendī causā, senex servus, qui eum comitātur, ita loquitur: 'Properā, Mārce, tē precor, nisi serō in lūdum vis ingredi.' Illōs sequitur verna parvus, qui librōs tabellāsque portat. Si forte libri aut stilī oblitus erit, magister irātus Mārco ita loquētur: 'Cūr stilum domi reliquisti? Quō instrūmentō ad scribendum ūti vis? Nōne verbera meritus es?' Puer silentiō poenās dabit; at verna etiam, ut opīnor, post lūdum verbera patiētur, quae plēnē meritus est.

PENSUM.

- A. Scribe Partēs Prīcipālēs verbōrum dēpōnentium.
- B. Quem cāsum haec verba regunt? careō, ūtor, miseret, obliviscor, invidēō, licet, oportet.
- C. Respondē:
- (i) Unde Mārcus primā hōrā cottīdiē proficiscēbātur?
 - (ii) Quādo ē cubilī surgēbat?
 - (iii) Quōmodo differunt inter sē servus et verna?
 - (iv) Quō cōsiliō verna Mārcum sequēbātur?
 - (v) Quō cōsiliō servus senex eum comitābātur?
 - (vi) Quō cōsiliō Mārcus saepe morābātur?
 - (vii) Cūr magister Irātus est?
 - (viii) Uter puerōrum verbera meritus erat?
 - (ix) Uter verbera passus est?
 - (x) Quō instrūmentō ūteris ad scribendum in tabulā?
 - (xi) Quibus membrīs ūtimur ad natandum? Quibus ad saliendum?
 - (xii) Quis tē ad lūdum comitātur?
 - (xiii) Si serō in lūdum vēneris, quid magister loquētur?
 - (xiv) Quādo tū ē cubilī surgis?
 - (xv) Quādo domō proficisceris?
- D. Declinā tempora praesēns et futurum: moror, mereor, patior.

QUARTA ET QUINQUAGENSIMA LECTIO.

Verbum Dēpōnēns.

Reditus Mārci.

Sextā hōrā, dum Mārcus domum redit, parentēs eum in hortō expectābant. Postquam mātrem amplexus est et patrem salutāvit, illa eum rogāvit: 'Cūr toga tibi tam sordida est?' Cui Mārcus 'Quia in limō,' inquit, 'dēlāpsus sum, dum avem persequor'. Tum māter Irāta, quod puer tam imprūdēns erat, 'Nōn cēnābis igitur,' inquit, 'statim ad cubiculum abi.' Mārcus autem lacrimāre incēpit—nam persuādēre lacrimīs mātři sciēbat—et 'Ignōsce mihi,' inquit, 'māter mea; nōli Irāsci; iam satis poenārum dedī; paene enim ante mortuus sum,

quam servus mē ē fossā extrāxit'. Tum māter filium iterum amplexa alteram togam induendi causā dīmīsit. Ille mox ad cēnam regreditur rīdēns et pūrā togā vestitus.

PĒNSUM.

A. Declinā tempus perfectum verbōrum: amplector, morior.

B. Scribe Partēs Principālēs: redeō, amplector, delābor, persequor, irāscor, persuādeō, sciō, ignōscō, nōlō, morior, extrahō, induō, regredior, rīdeō.

C. Respondē:

- (i) Quōmodo vocantur pater et māter?
- (ii) Utrum parentem Mārcus amplectēbātur?
- (iii) Utrum parentem salūtāvit?
- (iv) Cūr sordida facta erat toga Mārci?
- (v) Quādo toga Mārci sordida facta est?
- (vi) Cūr Semprōnia Irāta est?
- (vii) Quōmodo Mārcus mātři suae persuādēbat?
- (viii) Cūr mātřes filiis suis semper ignōscunt?
- (ix) Oportetne mātřes filiis suis semper ignōscere?
- (x) Quō cōsiliō Semprōnia Mārcum dīmīsit?
- (xi) Meritusne est Mārcus cēnam?
- (xii) A quō Mārcus ē fossā extrāctus est?
- (xiii) Quālis Mārcus ad cubiculum dīmīssus est?
- (xiv) Quālis Mārcus ad cēnam regressus est?

D. Coniunge in ūnam sententiam:

- (i) { Mārcus mātřem amplexus est ;
Mārcus patřem salūtāvit.
- (ii) { Mārcus regressus est ;
Mārcus cēnāvit.
- (iii) { Puer in limō delāpsus est ;
Puer sordidam togam habet.
- (iv) { Mārcus domō profectus est ;
Mārcus in itinere morābātur.
- (v) { Discipulī stilōrum obliti sunt ;
Discipulī poenās dabunt.
- (vi) { Caesar in senātum ingressus est ;
Coniūrātī Caesarem occiderunt.

- (vii) { Mārcus ā lūdō regressus est ;
 { Māter Mārcum amplectitur.
 (viii) { Mārcus verbera meritus est ;
 { Māter Mārcō ignōvit.
 (ix) { Avus mortuus est ;
 { Pueri puellaeque lacrimant.
 (x) { Mārcus animālia persecūtus est
 { Mārcus sērō ad lūdum advēnit.

QUINTA ET QUINQUAGENSIMA LECTIO.

Participia Praesens et Futurum.

Hortus.

Diē quōdam primō vērē Titus, qui iam pedibus ire poterat, cum nūtrice in hortum ingressus flōrēs spectābat. Ubique stant arborēs, quae aestāte, dum sōl fulget, dulcem umbram praebebunt et autumnō pōma ferent. Hic sata sunt sēmina, ex quibus mox flōrēs variis colōribus, lilia, violae, rosae, nāscuntur ; illae iam flōrent hyacinthi, croci, narcissi. Omnēs Titus amābat et praecipue hyacinthum ; quem ad flōrem currit et carp-tūrus eum manū tangit. Subitō autem nōn verba tantum nūtricis, sed verbera etiam meminit ; illa enim flōrēs carpere saepe eum vetuerat. Tum ‘Quōmodo’, inquit, ‘hic flōs vocātur?’ Postquam hoc didicit, iterum rogāvit : ‘Cūr hyacinthus vocātur?’ Illa ‘Tibi hoc dicam’, inquit. ‘Hyacinthus puer erat pulcherrimus et tam grandis quam Mārcus. Eum et Phoebus Apollō et Zephyrus amābant ; libentius tamen cum Apolline puer lūdebat. Ōlim Zephyrus eōs inter sē discum iacentēs cōspexit, et irātus discum ā deō coniectum in cor pueri dēvertit. Ille gravi vulnere ictus humi cecidit ; neque ars Phoebi neque lacrimae Zephyri, quem iam facti paenitet, ad vitā eum revocāre possunt. E sanguine eius exortus est flōs semper nōmen servātūrus.’

PĒNSUM.

- A. Scribe participia praesens et futurum activae vōcis et perfectum passivae vōcis verbōrum :
spectō, ferō, serō, vocō, carpō, servō, tangō, dicō, lūdō, doceō, iaciō, audiō.
- B. Scribe participia praesens et futurum et perfectum verbōrum dēpōnentium : moror, comitor, mereor, sequor, loquor, ingredior, patior, irāscor, obliviscor, amplector, morior, exorior.
- C. Respondē :
- (i) Quid sīgnificat Verbum Dēpōnēns ?
 - (ii) Quō tempore anni Titus flōrēs spectābat ?
 - (iii) Quō tempore anni arborēs umbram praebent ?
Quandō pōma ferunt ?
 - (iv) Explicā vocābula : sēmen, cor, sanguis.
 - (v) Quō colōre sunt flōrēs ?
 - (vi) Qui flōrēs vērē nāscuntur ? Qui aestāte ?
 - (vii) Quō cōnsilio Titus hyacinthum tangit ?
 - (viii) Cūr cōnsilium vertit ?
 - (ix) Comparā Hyacinthum cum Mārco.
 - (x) Qui ventus ex occidente fiat ? Qui ex oriente ?
Qui ē merīdie ? Qui ā septentrīōnibus ?
 - (xi) Quōcum puer libentius ludēbat ?
 - (xii) Quis illis invidebat ?
 - (xiii) Paenitetne tē, si malum fecisti ?
 - (xiv) Cuius rei tum tē paenitet ?
 - (xv) Unde flōs exortus est ?
- D. Coniunge in unam sententiam :
- (i) { Puer ridēbat ;
Puer ad cēnam regressus est.
 - (ii) { Phoebus Apollō et Mārcus discum iaciēbant ;
Illī sermōnem inter sē cōferēbant.
 - (iii) { Zephyrus lacrimābat ;
Zephyrus corpus Hyacinthī spectāvit.
 - (iv) { Gladiatōrēs moritūrī sunt ;
Gladiatōrēs cōsulem salūtant.
 - (v) { Miles profectūrus est ;
Miles uxōrem suam amplectitur.
 - (vi) { Coniūrātī Caesarem occīsūrī erant ;
Coniūrātī eum undique premēbant.

E. Clausulam temporalem verte in participium :

- (i) Horatius, dum in aquam desilit, exclamavit : 'Rōmam servāvi.'
- (ii) Senex, dum moritur, 'Valetē,' inquit, 'liberī mei!'
- (iii) Dum sol oritur, Gallus cantat.
- (iv) Caesar, dum iter facit, litteras a senatu accēpit.
- (v) Postquam Caesar Rōmam regressus est, Brūtus Cassiusque eum occiderunt.
- (vi) Postquam gemini prope Tiberim relictī sunt, lupa eōs invēnit.
- (vii) Lupa, dum aquam bibit, vāgtūs puerōrum audit.
- (viii) Pāstor, postquam puerōs invēnit, eōs uxōri suae dedit.

SEXTA ET QUĪNQUAGĒSIMA LĒCTIŌ.

Mēnsa.

Hōra cēnae adest, et omnēs propter labōrem esurientēs et sitientes domum redeunt. Nōne famēs optimum cibi condimentum est? Cibo igitur parātō servisque circumstantibus, tōta familia in tricliniō accumbit : Cornēlius ipse in summō locō, uxor in proximō, deinde filiī filiaeque. Servi cibum ante eōs pōnunt et ex amphorā vīnum aut aquam in pōcula fundunt ; primō ova aut piscēs edunt, deinde carnem aut ovium aut boum aut avium, postrēmō pōma. Pānem digitīs frangunt ; dextrā omnēs cibōs ad ōs ferunt ; pōcula vīnō plēna ad labra tollunt. Nōnnunquam Semprōnia Titum culpat, quod nimis est et rapidius quam oportet. 'Nōlī tanta frustra sorbēre, sed parvam partem dentibus mordē!' Tum pater 'Neque edacēs', inquit, 'nōs oportet esse neque ebriōsōs, sed sobriōs ; satis este et satis bibite, mei liberī ; deinde, famē sitīque depulsi, dēsistite ! mentem sānam ita servābitis in corpore sānō. Homīnibus vērō edendum est vivendī causā ; sic renovātus sanguis ex corde per omnia membra fluit ; itaque corpora nobis validiōra fiunt et sāniōra.'

PĒNSUM

A. Scribe Partēs Principālēs : accumbō, fundō, mordeō, edō, bibō, dēsistō, ēsuriō, sitiō, sorbeō, fluō, frangō.

B. Respondē :

- (i) Quandō tōta familia in tricliniō accumbit ?
- (ii) Cūr Semprōnia Titum culpat ?
- (iii) Quid Titum nōn oportet facere ?
- (iv) Quāles nōs nōn oportet esse ?
- (v) Quandō nōbīs dēsistendum est ?
- (vi) Quō cōnsiliō hominibus edendum est ?
- (vii) Quid Titō nōn sorbendum est ?
- (viii) Quid ei mordendum est ?
- (ix) Quantum nōbīs edendum et bibendum est ?
- (x) Cūr omnēs domum redeunt ?
- (xi) Quō cōnsiliō omnēs domum redeunt ?
- (xii) Cūr omnes ēsuriunt et sitiunt ?
- (xiii) Quāles nōs oportet esse ?
- (xiv) Quōmodo corpora nōbīs validiōra fiunt ?
- (xv) Unde servus vīnum effundit ?

C. Declinā . famēs, sitis, dēns, cor, ūs, sanguis, bōs, carō.

D. Tū Mārcus es ; dēscribe cēnam.

ARS GRAMMATICA

PRĪMA PARS: ACCIDENTIA

NŌMINA.

§ 1. Flexibus nōminum Numerus et Cāsus dēclārantur. Numeri sunt duo, Singulāris et Plūrālis.

Cāsus sunt sex, Nōminātivus, Vocātivus, Accūsātivus, Genetivus, Dativus, Ablātivus.

Genera etiam tria sunt nōminum, Māsculinum, Fēmininum, Neutrum.

§ 2. Quinque sunt dēclīnātiōnes nōminum, quās infrā expōnēmus; Genetivi Cāsus terminātiōnibus dēcernendae sunt.

§ 3. *Prīma Dēclīnātiō.*

Prīma Dēclīnātiō eōrum est nōminum quōrum Genetivus in Singulāri Numerō in -ae exit. E. g.

	<i>Sing.</i>	<i>Plūr.</i>
N. V.	mēns-a	mēns-ae
A.	mēns-am	mēns-ās
G.	mēns-ae	mēns-ārum
D.	mēns-ae	mēns-īs
Abl.	mēns-ā	mēns-īs

Hōrum nōminum Genus est Fēmininum,* nisi quod ea quae virōs dēsignant Māsculina sunt.

Eōdem modō dēclīnantur haec:

Fēminīna:

amphora	camera	columba	dextra
aqua	carta	columna	domina
āra	causa	crēta	epistula
arista	cēna	culpa	fābula

Fēminīna :

familia	līnea	poena	tabella
fēmina	lingua	porta	tabula
fenestra	littera	prōra	terra
fera	lōrica	prōvincia	toga
ferula	lupa	puella	tuba
filia	mēnsa	pūgna	tunica
fossa	mora	rīpa	umbra
galea	nota	rosa	vacca
gallīna	ōra	sagitta	vāgīna
harēna	paeninsula	scientia	via
hasta	pāgina	sella	victima
historia	patria	sententia	victōria
hōra	pecūnia	serva	vigilia
iānuā	pīctūra	silva	villa
īnsula	pila	sinistra	viola
invidia	planta	statua	vīta
lacrima	pluvia	stola	
Āfrica	Germānia	Melita ¹	Athēnae ²
Britannia	Graecia	Rhea Silvia	cōpiaē
Cornēlia	Helvētia	Rōma ¹	grātiae
Corsica	Hibernia	Sardinia	litterae
Eurōpa	Hispania	Semprōnia	
Gallia	Ītalia	Sicilia	

Māsculīna :

agricola	nauta	verna
incola	poēta	Mūrēna

¹ Cāsus Locātivus : *Melitae, Rōmae.* ² Cāsus Locātivus : *Athēnis.*

Secunda Dēclīnātiō.

§ 4. Hāc in Dēclīnātiōne Nōminatīvus Singulāris in -us aut -er aut -um, Genetīvus in -ī, exit.

Nōmina quāe in -us aut -er exeunt Māsculīna sunt.

	<i>Sing.</i>	<i>Plūr.</i>		<i>Sing.</i>	<i>Plūr.</i>
N.	amic-us	amic-ī		ager	agr-ī
V.	amic-e	amic-ī		ager	agr-ī
A.	amic-um	amic-ōs		agr-um	agr-ōs
G.	amic-ī	amic-ōrum		agr-ī	agr-ōrum
D.	amic-ō	amic-īs		agr-ō	agr-īs
Abl.	amic-ō	amic-īs		agr-ō	agr-īs

Eodem modo declinantur :

agnus	fundus	servus	Iulius ³
alveus	gallus	socius	Marcus
amicus	gladius	somnus	Notus
animus	hortus	stilus	Oceanus
annus	humus ¹	taurus	Padus
asinus	hyacinthus	tribūnus	Phoebus
autumnus	lētus	triumphus	Poenus
avus	libellus	umerus	Quintus
campus	limus	ventus	Remus
capillus	loculus	vīcus	Rōmānus
captivus	locus ²	vīlicus	Rōmulus
cāseus	lūdus		Sextus
cervus	modus	Brūtus	Titus
cibus	mūlus	Circus	Zephyrus
clipeus	mūrus	Cornēlius ³	
clivus	narcissus	Etruscus	geminī
coniūrātus	nāsus	Eurus	lūdī
crocus	numerus	Gāius	ager
digitus	nūntius	Gallus	aper
discipulus	oculus	Germānus	liber
discus	populus	Graecus	magister
dominus	pūgnus	Hispānus	puer ⁴
equus	rēgulus	Horātius ³	vir ⁴
filius ³	rēmus	Indus	Ister
fluvius	sagittārius ³	Italus	liberī ⁴

¹ Fēminīni Generis ; Cāsus Locātivus, *humī*. ² pl. *locā*. ³ Voc. et Gen. sing. -ī. ⁴ Gen. *puerī, virī, liberōrum*.

§ 5. Ea nōmina quae in -um exeunt Generis sunt Neutrī ; hōc modō declinantur :

	<i>Sing.</i>	<i>Plūr.</i>
N. V. A.	bell-um	bell-a
G.	bell-ī	bell-ōrum
D.	bell-ō	bell-īs
Abl.	bell-ō	bell-īs

Eodem modo declinantur :

aedificium	caelum	dōnum	frustum
arātrum	collum	exemplum	gaudium
baculum	condimentum	factum	gubernāculum
bellum	cōnsilium	forum	horreum
bracchium	cubiculum	frūmentum	iaculum

imperium	periculum	silentium	vēlum
initium	plaustrum	spatium	verbum
instrūmentum	pōculum	spectāculum	vestimentum
interrogātum	pōmum	spolium	vēxillum
iugum	praemium	stāgnum	vinculum
iussum	praetōrium	tabernāculum	vīnum
labrum	prandium	tectum	vitium
līlium	prōdigium	tēlum	
mālum	proelium	templum	Brundisium ¹
membrum	rēgnum	tergum	Capitōlium
negōtium	respōnsus	theātrum	Latium
oppidum	rōstrum	tormentum	Ōstium ¹
ōstium	sacrificium	trānstrum	
ōtium	saxum	trīclīnium	arma
ōvum	scūtum	vāllum	castra
pēnsus	signum	vehiculum	impedimenta

¹ Loc. sing. in -ī.

Tertia Declinatio: Nōmina Parisyllabica.

§ 6. Hæc in Declinatione Genetivus Singularis in -is exit.

Distinguenda sunt Parisyllabica nōmina ab Impari-syllabicis: parisyllabica sunt ea nōmina quæ in Genetivō parēs atque in Nominativō syllabās præbent; hæc omnia Genetivum Pluralem in -ium formant, e. g.

	<i>Sing.</i>	<i>Plūr.</i>
N. V.	cīv-is	cīv-ēs
A.	cīv-em	cīv-ēs
G.	cīv-is	cīv-ium
D.	cīv-ī	cīv-ibus
Abl.	cīv-e	cīv-ibus

Eodem modō declinantur hæc Masculina et Fēminina nōmina:

avis ¹	iuvenis	ovis ¹	sitis ^{1,2}
canis ²	senex ²	pānis	tigris ³
fīnis	(g. sen-is)	pellis ¹	vestis ¹
fūnis	mēnsis	piscis	Tiberis ³
hostis	nāvis ¹	puppis ^{1,3}	

¹ Fem. ² Gen. pl. *canum, iuvenum, senum.* ³ Acc. s. -im, abl. s. -ī.

famēs ^{1,4}	arx (arc-is) ¹	nix (niv-is) ¹	Alpēs (Alp-ium) ¹
nūbēs ¹	dēns (dent-is)	nox (noct-is) ¹	Occidēns
vātēs	frōns (front-is) ¹	pars (part-is) ¹	(Occident-is)
imber (g.imbr-is)	gēns (gent-is) ¹	plēbs (plēb-is) ¹	Oriēns
	mēns (ment-is) ¹	pōns (pont-is)	(Orient-is)
ars (art-is) ¹	mōns (mont-is)	urbs (urb-is) ¹	

¹ Fēm.

⁴ Abl. s. famē.

Nōmina Imparisyllabica.

§ 7. Hōrum nōminum Genetivus Plūrālis in -um, nōn in -ium, exit.

Animadvertenda est summā cūrā in huiusmodi nōminibus Rādix, i. e. ea pars nōminis cui inflexiōnēs adiungis eō cōsiliō ut nōmen declinēs, e. g. leō, rādix leōn-.

	<i>Sing.</i>	<i>Plūr.</i>
N. V.	leō	leōn-es
A.	leōn-em	leōn-es
G.	leōn-is	leōn-um
D.	leōn-ī	leōn-ibus
Abl.	leōn-e	leōn-ibus

Alia exempla rādīcum :

labōr-	Nom. S. labor	Gen. Pl. labōr-um
flōr-	Nom. S. flōs	Gen. Pl. flōr-um
patr-	Nom. S. pater	Gen. Pl. patr-um
milit-	Nom. S. miles	Gen. Pl. milit-um
greg-	Nom. S. grēx (= greg-s)	Gen. Pl. greg-um
iūdic-	Nom. S. iūdex (= iūdic-s)	Gen. Pl. iūdic-um
ōrātiōn-	Nom. S. ōrātiō	Gen. Pl. ōrātiōn-um
fortitudin-	Nom. S. fortitūdō	Gen. Pl. fortitudin-um
aestāt-	Nom. S. aestās	Gen. Pl. aestāt-um
virtūt-	Nom. S. virtūs	Gen. Pl. virtūt-um
pāc-	Nom. S. pāx (= pāc-s)	
vōc-	Nom. S. vōx (= vōc-s)	Gen. Pl. vōc-um
lūc-	Nom. S. lūx (= lūc-s)	

Māsculina Nōmina Imparisyllabica.

§ 8. Māsculina sunt ea nōmina Tertiæ Declinationis quæ in -ō, -or, ūs, -ter, -es, -ex exeunt, e. g.

centuriō	imperātor	eques	rēmēx
leō	pāstor	mīles	(rēmig-is)
sermō	senātor	pedes	sōl (sōl-is)
Septentriōn-ēs	spectātor	pēs (ped-is)	vigil (vigil-is)
	vēnātor	sanguis	
arbor ¹	viātor	(sanguin-is)	
clāmōr	victor		Apollō
color			(Apollin-is)
labor	flōs		
soror ¹	mōs	anas (anat-is)	Aquilō
uxor ¹	hērōs (hērō-is)	dux (duc-is)	Caesar
arātor	sacerdōs	grēx (greg-is)	Hannibal
auctor	(sacerdōt-is)	lepus (lepor-is)	Mārs (Mārt-is)
gladiātor	frāter	princeps	Scipiō
gubernātor	māter ¹	(prīncip-is)	Vercingetorīx
iaculātor	pater	parēns	
		(parent-is)	

¹ Fēm. secundum sēnsū.

Fēminina Nōmina Imparisyllabica.

§ 9. Fēminina sunt ea nōmina quæ in -dō, -iō, -tās, -ūs, -x exeunt, e. g.

fortitudō	ōrātiō	virtūs	carō (carn-is)
multitudō	profectiō	sūs (su-is)	hiems
hirundō			(hiem-is)
	aestās	cornīx	laus (laud-is)
coniūrātiō	celeritās	lūx	pecus (pecud-is)
lēctiō	facultās	nūtrīx	seges (seget-is)
legiō		pāx	
obsidiō	salūs	vōx	Carthāgō ¹
opīniō	servitūs		(Carthāgin-is)

¹ Loc. sing. Carthāginī.

Neutrālia Nōmina.

§ 10.

(1) *Parisyllabica.*

	<i>Sing.</i>	<i>Plūr.</i>
N. V. A.	mar-e	mar-ia
G.	mar-is	mar-ium
D.	mar-ī	mar-ibus
Abl.	mar-ī	mar-ibus

Eōdem modō dēclīnantur: cubīle, animal, moenia (pl.).

(2) *Imparisyllabica.*

§ 11. Neutrālia sunt ea nōmina quae in -en (e. g. nōmen, nōmin-is), -us (e. g. genus, generis ; corpus, corpor-is), -er (e. g. verber, verber-is) exeunt.

	<i>Sing.</i>	<i>Plūr.</i>
N. V. A.	genus	gener-a
G.	gener-is	gener-um
D.	gener-ī	gener-ibus
Abl.	gener-e	gener-ibus

Eōdem modō dēclīnantur :

āgmen	opus	crūs	caput (capit-is)
carmen	vulnus	rūs ²	cor (cord-is)
flūmen			lāc (lāct-is)
sēmen	corpus ¹	iter ³	diadēma
	lītus ¹	vēr	(diadēmat-is)
genus	pecus ¹	verber	
onus	tempus ¹	ōs (ōr-is)	

¹ Gen. sing. in -oris.

² Loc. sing. rūri.

³ Gen. sing. itinēris.

Quārta Dēclīnātiō.

§ 12. Huius dēclīnātiōnis sunt nōmina in -us et -ū exeuntia quae Genetivum in -ūs formant, e. g. portus (māsc.), genū (neut.).

	<i>Sing.</i>	<i>Plūr.</i>
N. V.	port-us	port-ūs
A.	port-um	port-ūs
G.	port-ūs	port-uum
D.	port-uī	port-ibus
Abl.	port-ū	port-ibus
N. V. A.	gen-ū	gen-ua
G.	gen-ūs	gen-uum
D.	gen-ū	gen-ibus
Abl.	gen-ū	gen-ibus

Eodem modō dēclīnantur haec Māsculīna et Neutrālīa :

arcus ²	exercitus	portus	vāgītus
ascēnsus	gradus	porticus ¹	īdūs (pl.) ¹
cōnspectus	īctus	quercus ¹	
currus	impetus	reditus	cornū
cursus	manus ¹	saltus	genū
dēscēnsus	passus	senātus	

¹ Fēm.

² D. Abl. pl. *arcubus*.

Quīnta Dēclīnātiō.

§ 13. Hanc in Declīnatiōnem cadunt plēraque nōmina quae in -ēs exeunt. Omnia praeter diēs (m.) fēminīna sunt.

	<i>Sing.</i>	<i>Plūr.</i>
N. V.	di-ēs	di-ēs
A.	di-em	di-ēs
G.	di-ēī	di-ērum
D.	di-ēī	di-ēbus
Abl.	di-ē	di-ēbus

Ita etiam : aciēs, glaciēs, merīdiēs, rēs.

§ 14. Anōmala Nōmina.

	<i>Sing.</i>	<i>Plūr.</i>	<i>Sing.</i>	<i>Plūr.</i>
N. V.	bōs	bov-es	deus (voc. deus)	dī
A.	bov-em	bov-es	de-um	de-ōs
G.	bov-is	bo-um	de-ī	de-ōrum <i>vel</i> de-um
D.	bov-ī	bō-bus	de-ō	dīs
Abl.	bov-e	bō-bus	de-ō	dīs

	<i>Sing.</i>	<i>Plūr.</i>	<i>Sing.</i>	<i>Sing.</i>
N. V.	domus	dom-ūs	vīs	Iuppiter
A.	dom-um	dom-ōs	vim	Iov-em
G.	dom-ūs	dom-ōrum	(<i>dēest</i>)	Iov-is
D.	dom-uī	dom-ibus	(<i>dēest</i>)	Iov-i
Abl.	dom-ō	dom-ibus	vī	Iov-e

N.B. Rēspublīca, Gen. reipublīcae, &c.

ADIECTIVA

§ 15.

Adiectiva Primae Classis.

Bon-us (m.), bon-a (f.), bon-um (n.).

		M.	F.	N.
<i>Sing.</i>	N.	bon-us	bon-a	bon-um
	V.	bon-e	bon-a	bon-um
	A.	bon-um	bon-am	bon-um
	G.	bon-ī	bon-ae	bon-ī
	D.	bon-ō	bon-ae	bon-ō
	Abl.	bon-ō	bon-ā	bon-ō
<i>Plūr.</i>	N. V.	bon-ī	bon-ae	bon-a
	A.	bon-ōs	bon-ās	bon-a
	G.	bon-ōrum	bon-ārum	bon-ōrum
	D. Abl.	bon-īs	bon-īs	bon-īs

Eodem modō dēclīnantur :

acūtus	honestus	obscurus	splendidus
adversus	ignāvus	obsessus	studiōsus
aequus	improbus	obstupefactus	stultus
albus	inclūsus	parātus	superbus
altus	indignus	parvus	suus
angustus	indūtus	periculōsus	tantus
antīquus	infestus	permultus	timidus
apertus	inīquus	plēnus	tranquillus
aurātus	iniūstus	propinquus	tuus
barbarus	innumerus	proprius	tūtus
benīgnus	institūtus	pūrus	umbrōsus
bonus	irātus	quantus ?	ūniversus
caeruleus	iūstus	quadrātus	varius
callidus	laetus	quotus ?	validus
cārus	lātus	rapidus	vēnāticus
certus	lēctus	rēgius	
clārus	lentus	rōbustus	Anglicus
clausus	longus	rotundus	Cornēliānus
contentus	māgnus	ruptus	Gallicus
dēfessus	malus	saevus	Latinus
dēnsus	medius	sānus	Mārtius
dīgnus	meus ¹	secundus	Rōmānus
doctus	mortuus	sēcūrus	
ēbriōsus	multus	senātōrius	cēteri
fessus	nātus	siccus	pauci
festus	nitidus	sobrius	plērique
flāvus	novus	sordidus	singuli
hodiernus	oblongus		

¹ Voc. Masc. S. mī.

Eodem modō dēclīnantur participia futurum āctivum et perfectum passivum.

N.B. Dexter, dextr-a, dextr-um. Ita etiam niger, noster, pulcher, ruber, sacer, sinister, vester.

Tener, tener-a, tener-um; miser, miser-a, miser-um.

Anōmala Adiectiva.

	M.	F.	N.	M.	F.	N.
N.	ūn-us	ūn-a	ūn-um	ali-us	ali-a	ali-ud
V.	ūn-e	ūn-a	ūn-um		(dēest)	
A.	ūn-um	ūn-am	ūn-um	ali-um	ali-a	ali-ud
G.	ūn-īus	ūn-īus	ūn-īus	alī-us	alī-us	alī-us
D.	ūn-ī	ūn-ī	ūn-ī	ali-ī	ali-ī	ali-ī
Abl.	ūn-ō	ūn-ā	ūn-ō	ali-ō	ali-ā	ali-ō

Pl. ali-ī, ali-ae, ali-a, &c.

Eodem modō dēclīnantur: nūllus, sōlus, tōtus, nōnnūllī, alter (Gen. alterius), uter (Gen. utrīus).

Adiectiva Secundae Classis.

§ 16. *Parisyllabica.*

	<i>Sing.</i>		<i>Plūr.</i>	
	M. F.	N.	M. F.	N.
N. V.	brev-is	brev-e	brev-ēs	brev-ia
A.	brev-em	brev-e	brev-ēs	brev-ia
G.	brev-is		brev-ium	
D.	brev-ī		brev-ibus	
Abl.	brev-ī		brev-ibus	

Ita etiam :

crūdēlis	fertilis	illūstris	tālis
difficilis	fidēlis	omnis	tristis
docilis	fortis	quālis?	triumphālis
dulcis	grandis	rudis	ūtilis
facilis	gravis		

		<i>Sing.</i>		<i>Plūr.</i>	
	M.	F.	N.	M. F.	N.
N. V.	ācer	ācr-is	ācr-e	ācr-ēs	ācr-ia
A.	ācr-em	ācr-em	ācr-e	ācr-ēs	ācr-ia
G.		ācr-is		ācr-ium	
D.		ācr-ī		ācr-ibus	
Abl.		ācr-ī		ācr-ibus	

N.B. Celer, celeris, celere.

§ 17. *Imparisyllabica.*

	<i>Sing.</i>		<i>Plūr.</i>	
	M. F.	N.	M. F.	N.
N. V.	audāx		audāc-ēs	audāc-ia
A.	audācem	audāx	audāc-ēs	audāc-ia
G.	audāc-is		audāc-ium	
D.	audāc-ī		audāc-ibus	
Abl.	audac-ī		audāc-ibus	

Eōdem modō dēclīnantur :

dīves ¹ (dīvit-)	imprūdēns	pauper ¹	rapāx
edāx	(imprudent-)	potēns	sagāx
ferōx (ferōc-)	ingēns (ingent-)	prūdēns	vetus ² (veter-)

¹ G. pl. *dīvitium*, *pauperum*.

² N. pl. *vetera*, G. pl. *veterum*.

Comparātīva hōc modō dēclīnantur :

	<i>Sing.</i>		<i>Plūr.</i>	
	M. F.	N.	M. F.	N.
N. V.	melior	melius	meliōr-ēs	meliōr-a
A.	meliōr-em	melius	meliōr-ēs	meliōr-a
G.	meliōr-is		meliōr-um	
D.	meliōr-ī		meliōr-ibus	
Abl.	meliōr-e		meliōr-ibus	

Comparatiō Adiectivōrum.

§ 18. Trēs sunt Gradūs Comparatiōnis, Positivus, Comparativus, Superlativus; quī hōc modō formantur.

<i>Posit.</i>	<i>Rādix</i>	<i>Comp.</i>	<i>Superl.</i>
clārus	clār-	clār-ior	clār-issimus
brevis	brev-	brev-ior	brev-issimus
audāx	audāc-	audāc-ior	audāc-issimus
prūdēns	prūdent-	prūdent-ior	prūdent-issimus

N.B. 1.	niger	nigr-	nigr-ior	nigerrimus
	miser	miser-	miser-ior	miserrimus

Eōdem modō quō niger et miser comparantur alia adiectiva quae in -er exeunt, e.g. pulcher, ācer, celer.

N.B. 2.	facilis	facil-	facil-ior	facil-limus
	difficilis	difficil-	difficil-ior	difficil-limus

§ 19. *Anōmala Comparatiō.*

bonus	melior	optimus
malus	pēior	pessimus
māgnus	māior	māximus
parvus	minor	minimus
multus	plūs ¹	plūrimus
multī	plūrēs ²	plūrimī
vetus	vetustior	veterrimus
exterus	exterior	extrēmus
īferus	īferior	īfimus <i>vel</i> imus
superus	superior	summus
(<i>dēest</i>)	prior	primus
(<i>dēest</i>)	propior	proximus

¹ Neut.

² Gen. *plūrium*, N. et A. Neut. *plūra*.

ADVERBIA.

§ 20. *Formātiō Adverbiōrum.*

(a) Adiectiva primae classis -ē plerumque radicī addunt, e.g. amicē, ignāvē, lentē, miserē, &c.

Excepta: bene. male.

cito, subitō, rārō.

multum, māgnopere, plērumque.

(b) Adiectiva secundae classis -iter radicī addunt, e.g. ācritēr, celeritēr, fortitēr, sagācitēr.

Excepta: audāctēr, diligētēr, libētēr, prūdētēr.
facile, difficulter.

Index Adverbiōrum.

§ 21. *Adverbia modi.*

Quōmodo? forte, fortasse, ita, quam? sēparātīm, sic; accedunt etiam omnia quae in -ē et -ter exeunt.

Quantum? haud, immō, multum. magis, maxīmē, nē . . . quidem, nōn. plūs, minimē. satis. nimis, ferē. paene, praecipuē, longē, procul, plērumque, tantum. vix.

Adverbia temporis.

Quandō? adhūc, aliquandō, antea, cottidīē, crās, deinde, denique, extēplō, herī, hodiē. iam, interdum, intereā, māne, modo, mox, noctū, nōndum, nōnnunquam, nunquam, nunc, nūper, olim, postea, posthāc, postrēmō, primō, primum, semper, statim, tandem, unquam, vespērī.

Quamdiū? diū, parumper.

Quotiēns? iterum, saepe, semel, bis, ter, &c.

Adverbia loci.

Ubi? circa, hīc, ibi, illīc, infrā, ubique; domī, humī, rurī, Brundisiī, Rōmae, &c.

Quō? hūc, illūc; domum, Rōmam, &c.

Unde? hīnc, illīnc, undique; domō, rūre, Rōmā, &c.

Comparatiō Adverbiōrum.

§ 22. <i>Grad. pos.</i>	<i>Grad. comp.</i>	<i>Grad. superl.</i>
clār-ē	clār-ius	clār-issimē
brev-iter	brev-ius	brev-issimē
audāc-ter	audāc-ius	audāc-issimē
prūden(t)-ter	prūdent-ius	prūdent-issimē
miser-ē	miser-ius	miser-rimē
facil-e	facil-ius	facil-limē

bene	melius	optimē
male	pēius	pessimē
māgnopere	magis	māximē
multum	plūs	plūrimum
paullum	minus	minimē
diū	diūtius	diūtissimē
(<i>dēest</i>)	prius	prīmum
(<i>dēest</i>)	propius	proximē

NUMERĀLIA.

§ 23. <i>Cardinālia</i> (Quot?)	<i>Ordinālia</i> (Quotus?)	<i>Adverbia</i> (Quotiēns?)
I ūnus	prīmus	semel
II duo	secundus <i>vel</i> alter	bis
III trēs	tertius	ter
IV quattuor	quārtus	quater
V quīnque	quīntus	quīnquiēns
VI sex	sextus	sexiēns
VII septem	septimus	septiēns
VIII octō	octāvus	octiēns
IX novem	nōnus	noviēns
X decem	decimus	deciēns
XI ūndecim	ūndecimus	ūndeciēns
XII duodecim	duodecimus	duodeciēns
XIII tredecim	tertius decimus	terdeciēns
XIV quattuordecim	quārtus decimus	quaterdeciēns
XV quīndecim	quīntus decimus	quīndeciēns
XVI sēdecim	sextus decimus	sēdeciēns

	<i>Cardinālia</i> (Quot?)	<i>Ordinālia</i> (Quotus?)	<i>Adverbia</i> (Quotiens?)
XVII	septendecim	septimus decimus	septiēns deciēns
XVIII	duodēviginti	duodēvicēnsimus	duodēviciēns
XIX	ūndēviginti	ūndēvicēnsimus	ūndēviciēns
XX	vīginti	vicēnsimus	viciēns
XXI	ūnus et vīginti	ūnus et vicēnsimus	semel et viciēns
XXX	trīginta	trīcēnsimus	trīciēns
XL	quadrāginta	quadrāgēnsimus	quadrāgiēns
L	quīnquāginta	quīnquāgēnsimus	quīnquāgiēns
LX	sexāginta	sexāgēnsimus	sexāgiēns
LXX	septuāginta	septuāgēnsimus	septuāgiēns
LXXX	octōginta	octōgēnsimus	octōgiēns
XC	nōnāginta	nōnāgēnsimus	nōnāgiēns
C	centum	centēnsimus	centiēns

Dēclīnātiō Numerālium.

§ 24. Dēclīnantur ūnus (v. § 15), duo, trēs.

Alia ā quattuor usque ad centum *Cardinālia* indeclīnabilia sunt.

Duo (ambō) et trēs hōc modō dēclīnantur:

	M.	F.	N.	M. F.	N.
N. V.	duo	duae	duo	trēs	tria
A.	duōs	duās	duo	trēs	tria
G.	duōrum	duārum	duōrum	trium	
D. Abl.	duōbus	duābus	duōbus	tribus	

Ordinālia eōdem modō dēclīnantur quō bonus, bona, bonum.

PRŌNŌMINA.

§ 25. (a) *Persōnālia.*

	<i>Sing.</i>	<i>Plūr.</i>	<i>Sing.</i>	<i>Plūr.</i>
N.	ego	nōs	tū	vōs
A.	mē	nōs	tē	vōs
G.	meī	nostrum, nostrī	tuī	vestrum, vestrī
D.	mihi	nōbīs	tibi	vōbīs
Abl.	mē	nōbīs	tē	vōbīs

(b) *Reflexiva.*

Sing. et Plūr.

A.	sē <i>vel</i> sēsē
G.	suī
D.	sibi
Abl.	sē <i>vel</i> sēsē

(c) *Demonstrativa.*

<i>Sing.</i>	M.	F.	N.	<i>Plūr.</i>	M.	F.	N.
N.	hic	haec	hoc	hī	hae	haec	
A.	hunc	hanc	hoc	hōs	hās	haec	
G.		hūius		hōrum	hārum	hōrum	
D.		huīc			hīs		
Abl.	hōc	hāc	hōc		hīs		
N.	is	ea	id	eī, iī	eae	ea	
A.	eum	eam	id	eōs	eās	ea	
G.		ēius		eōrum	eārum	eōrum	
D.		eī			eīs <i>vel</i> iīs		
Abl.	eō	eā	eō		eīs <i>vel</i> iīs		
N.	ille	illa	illud	illī	illae	illa	
A.	illum	illam	illud	illōs	illās	illa	
G.		illius		illōrum	illārum	illōrum	
D.		illī			illīs		
Abl.	illō	illā	illō		illīs		

Eodem modō quō ille declinantur iste et ipse, nisi quod ipse Neutrum N. et A. ips-um praebet.

Idem, quod vocābulum ex is et -dem compositum est, hōc modō declinātur:

<i>Sing.</i>	M.	F.	N.	<i>Plūr.</i>	M.	F.	N.
N.	idem	eadem	idem	īdem	eaedem	eadem	
A.	eundem	eandem	idem	eōsdem	eāsdem	eadem	
G.		ēiusdem		eōrundem	eārundem	eōrundem	
D.		eīdem			īdem <i>vel</i> eīsdem		
Abl.	eōdem	eādem	eōdem		īdem <i>vel</i> eīsdem		

(d) *Relativum.*

<i>Sing.</i>	<i>M.</i>	<i>F.</i>	<i>N.</i>	<i>Plur.</i>	<i>M.</i>	<i>F.</i>	<i>N.</i>
N.	quī	quae	quod	quī	quae	quae	
A.	quem	quam	quod	quōs	quās	quae	
G.		cūius		quōrum	quārum	quōrum	
D.		cūi			quibus		
Abl.	quō	quā	quō		quibus		

Ita declinantur Prōnōmina quis? quid?—aliquis aliqua aliquid—quis qua quid—quisque quaeque quidque—quidam quaedam quiddam; etiam Adiectiva qui? quae? quod?—quisque quaeque quodque—quidam quaedam quoddam.

N.B. Acc. S. quendam quandam quiddam.

Gen. Pl. quōrundam quārundam quōrundam.

PRAEPOSITIONES.

- § 26. *Ā*, ab, cum, de,
Prō, sine, ex, ē,
Cāsum regunt Ablatīvum.
Ad, ante, apud, circum,
Contrā, extrā, infrā, inter,
Intrā, per, post, praeter,
Prope, propter, suprā, ultrā,
Cāsum regunt Accūsātivum.
Haec tria, in, sub, super,
Secundum sēsum Ablatīvum
Regunt aut Accūsātivum.

CONIUNCTIONES.

§ 27. (1) Hae coniunctionēs aliam alii sententiās coniungunt:

At, aut (aut . . . aut), autem¹, enim¹, et (et . . . et), etiam, igitur¹, itaque, nam, neque (neque . . . neque), -que¹, sed, tamen, vel (vel . . . vel).

(2) Hae coniunctionēs clausulam sententiae coniungunt:

¹ Nōn potest primum in sententiā stāre; tamen etiam plerumque post primum vocābulum stat.

Antequam, cum, dum, nisi, postquam, quam, quia, quod, si, simul ac *vel* atque, ut.

(3) Hae coniunctionēs Interrogatīvā sententiā indicant:

-ne, num, utrum . . . an, -ne . . . an, annōn.

INTERIECTIONĒS.

§ 28. Haec vocābula sunt quae extrā sententiā stant, e.g. ecce, heus, iō, ō.

VERBA.

§ 29. Inflexiōnēs verbōrum Persōnam, Numerum, Tempus, Modum, Vōcem declārant.

Tres sunt Persōnae, Prima, Secunda, Tertia: e.g. amāba-m, amābā-s, amāba-t.

Duo sunt Numeri, Singularis et Plūralis: e.g. amāba-m, amābā-mus.

Sex sunt Tempora, Praesēns, Praeteritum Imperfectum, Futūrum, Perfectum, Praeteritum Perfectum, Futūrum Perfectum: e.g. ama-t, amā-bat, amā-bit, amā-vit, amā-verat, amā-verit.

Quattuor sunt Modi, Indicātivus, Imperātivus, Infinitivus, Coniunctivus: e.g. am-ās, am-ā, am-āre am-ēs.

Duae sunt Vōcēs, Actīva et Passīva: e.g. am-at, am-atur.

Dēpōnentia sunt ea verba quae formam Passīvam sed sēnsum Actīvum habent.

Coniugātiō Verbōrum.

§ 30. Quattuor sunt Coniugātiōnēs verbōrum; distinguuntur autem secundum radicem hōc modō:

Prima Coniugātiō: Rādx amā-

Secunda Coniugātiō: Rādx monē-

Tertia Coniugātiō: Rādx rege-

Quarta Coniugātiō: Rādx audī-

Vox Activa: Modus Indicativus.

	1. Radix amā-	2. Radix monē-	3. Radix regē-	4. Radix audi-
<i>Præteritum Imperfectum</i> S. 1 Pl. 2 3	amō	monē-ō	regē-ō	audi-ō
	amā-s	monē-s	regi-s	audi-s
	amat	monē-t	regi-t	audi-t
	amā-mus	monē-mus	regi-mus	audi-mus
	amā-tis	monē-tis	regi-tis	audi-tis
	amant	monent	regunt	audiunt
<i>Præteritum Imperfectum</i> S. 1 Pl. 2 3	amā-bam	monē-bam	regē-bam	audiē-bam
	amā-bās	monē-bās	regē-bās	audiē-bās
	amā-bat	monē-bat	regē-bat	audiē-bat
	amā-bāmus	monē-bāmus	regē-bāmus	audiē-bāmus
	amā-bātis	monē-bātis	regē-bātis	audiē-bātis
	amā-bant	monē-bant	regē-bant	audiē-bant
<i>Futurum</i> S. 1 Pl. 2 3	amā-bō	monē-bō	reg-am	audi-am
	amā-bis	monē-bis	reg-ēs	audi-ēs
	amā-bit	monē-bit	reg-et	audi-et
	amā-bimus	monē-bimus	reg-ēmus	audi-ēmus
	amā-bitis	monē-bitis	reg-ētis	audi-ētis
	amā-bunt	monē-bunt	reg-ent	audi-ent

Vox Activa: Modus Indicativus.

<i>Præteritum</i> <i>Perfectum</i> <i>S.</i> 1 2 3 <i>Pl.</i> 1 2 3	<i>amāv-ī *</i> <i>amāv-isti</i> <i>amāv-it</i> <i>amāv-imus</i> <i>amāv-istis</i> <i>amāv-erunt</i>	<i>monu-ī *</i> <i>monu-isti</i> <i>monu-it</i> <i>monu-imus</i> <i>monu-istis</i> <i>monu-erunt</i>	<i>rēx-ī *</i> <i>rēx-isti</i> <i>rēx-it</i> <i>rēx-imus</i> <i>rēx-istis</i> <i>rēx-erunt</i>	<i>audīv-ī *</i> <i>audīv-isti</i> <i>audīv-it</i> <i>audīv-imus</i> <i>audīv-istis</i> <i>audīv-erunt</i>
<i>Præteritum</i> <i>Perfectum</i> <i>S.</i> 1 2 3 <i>Pl.</i> 1 2 3	<i>amāv-eram</i> <i>amāv-erās</i> <i>amāv-erat</i> <i>amāv-erāmus</i> <i>amāv-erātis</i> <i>amāv-erant</i>	<i>monu-eram</i> <i>monu-erās</i> <i>monu-erat</i> <i>monu-erāmus</i> <i>monu-erātis</i> <i>monu-erant</i>	<i>rēx-eram</i> <i>rēx-erās</i> <i>rēx-erat</i> <i>rēx-erāmus</i> <i>rēx-erātis</i> <i>rēx-erant</i>	<i>audīv-eram</i> <i>audīv-erās</i> <i>audīv-erat</i> <i>audīv-erāmus</i> <i>audīv-erātis</i> <i>audīv-erant</i>
<i>Futurum</i> <i>Perfectum</i> <i>S.</i> 1 2 3 <i>Pl.</i> 1 2 3	<i>amāv-erō</i> <i>amāv-eris</i> <i>amāv-erit</i> <i>amāv-erimus</i> <i>amāv-eritis</i> <i>amāv-erint</i>	<i>monu-erō</i> <i>monu-eris</i> <i>monu-erit</i> <i>monu-erimus</i> <i>monu-eritis</i> <i>monu-erint</i>	<i>rēx-erō</i> <i>rēx-eris</i> <i>rēx-erit</i> <i>rēx-erimus</i> <i>rēx-eritis</i> <i>rēx-erint</i>	<i>audīv-erō</i> <i>audīv-eris</i> <i>audīv-erit</i> <i>audīv-erimus</i> <i>audīv-eritis</i> <i>audīv-erint</i>

* Radices Perfecti Temporis: amāv-, monu-, rēx- (= reg-s), audīv-.

Imperatīvus Modus.

S. 2 3 Pl. 2 3	amā amā-tō amā-te amā-ntō	monē monē-tō monē-te mone-ntō	rege regi-tō regi-te reguntō	audī audī-tō audī-te audiuntō
Parti- cipia { Praes. Perf. Fut.	amā-ns (dēst) amāt-ūrus	monē-ns (dēst) monit-ūrus	reg-ēns (dēst) rēct-ūrus	audiē-ns (dēst) audīt-ūrus
Infini- tivus { Praes. Perf. Fut.	amā-re amāv-isse * amātūrus esse	monē-re monu-isse * monitūrus esse	rege-re rōx-isse * rēctūrus esse	audī-re audīv-isse * audītūrus esse
Gerundium Supinum	amandum amātum	monendum monitum	regendum rēctum	audiendum audītum

* Rādices Perfecti Temporis: amāv-, monu-, rōx- (= reg-s), audīv-.

Vör Passiva : Modus Indicativus.

§ 81.

	1 ^a . Coni.	2 ^a . Coni.	3 ^a . Coni.	4 ^a . Coni.
<i>Præteritum Imperfectum</i> S. 1 2 3 Pl. 1 2 3	an̄-or	mon̄-or	reg-or	audi-or
	an̄-ris	mon̄-ris	reḡ-ris	audi-ris
	an̄-tur	mon̄-tur	regi-tur	audi-tur
	an̄-mur	mon̄-mur	regi-mur	audi-mur
	an̄-minī	mon̄-minī	regi-minī	audi-minī
	an̄-bantur	mon̄-bantur	reguntur	audiuntur
<i>Præteritum Imperfectum</i> S. 1 2 3 Pl. 1 2 3	an̄-bar	mon̄-bar	reḡ-bar	audī-bar
	an̄-bāris	mon̄-bāris	reḡ-bāris	audī-bāris
	an̄-bātur	mon̄-bātur	reḡ-bātur	audī-bātur
	an̄-bāmur	mon̄-bāmur	reḡ-bāmur	audī-bāmur
	an̄-bāminī	mon̄-bāminī	reḡ-bāminī	audī-bāminī
	an̄-bantur	mon̄-bantur	reḡ-bantur	audī-bantur
<i>Futurum</i> S. 1 2 3 Pl. 1 2 3	an̄-bor	mon̄-bor	regar	audiar
	an̄-beris	mon̄-beris	reḡ-ris	audī-ris
	an̄-bitur	mon̄-bitur	reḡ-tur	audī-tur
	an̄-bimur	mon̄-bimur	reḡ-mur	audī-mur
	an̄-biminī	mon̄-biminī	reḡ-minī	audī-minī
	an̄-buntur	mon̄-buntur	reḡ-ntur	audī-ntur

<i>Præteritum</i> <i>Perfectum</i> <i>S.</i> 1 2 3 <i>Pl.</i> 1 2 3	amātus sum amātus es amātus est amātī sumus amātī estis amātī sunt	monitus sum monitus es monitus est monitī sumus monitī estis monitī sunt	rēctus sum rēctus es rēctus est rēctī sumus rēctī estis rēctī sunt	auditus sum auditus es auditus est audītī sumus audītī estis audītī sunt
<i>Præteritum</i> <i>Perfectum</i> <i>S.</i> 1 2 3 <i>Pl.</i> 1 2 3	amātus eram amātus erās amātus erat amātī erāmus amātī erātis amātī erant	monitus eram monitus erās monitus erat monitī erāmus monitī erātis monitī erant	rēctus eram rēctus erās rēctus erat rēctī erāmus rēctī erātis rēctī erant	auditus eram auditus erās auditus erat audītī erāmus audītī erātis audītī erant
<i>Futurum</i> <i>Perfectum</i> <i>S.</i> 1 2 3 <i>Pl.</i> 1 2 3	amātus erō amātus eris amātus erit amātī erimus amātī eritis amātī erunt	monitus erō monitus eris monitus erit monitī erimus monitī eritis monitī erunt	rēctus erō rēctus eris rēctus erit rēctī erimus rēctī eritis rēctī erunt	auditus erō auditus eris auditus erit audītī erimus audītī eritis audītī erunt

Imperativus Modus.

S. 2 3 Pl. 2 3	amā-re	monē-re	rege-re	audi-re
	amā-tor	monē-tor	regi-tor	audi-tor
	amā-mini	monē-mini	regi-mini	audi-mini
	amā-ntor	mone-ntor	reguntor	audiuntor
Parti- cipia { Praes. Perf. Fut.	(dēst) amā-tus (dēst)	(dēst) moni-tus (dēst)	(dēst) rēc-tus (dēst)	(dēst) audi-tus (dēst)
Infinitivus Modus { Praes. Perf. Fut.	amā-rī amātus esse amātum irī	monē-rī monitus esse monitum irī	regī rēctus esse rēctum irī	audi-rī auditus esse audītum irī

Verba Depōnentia.

Eōdem modō quō Vōx Passiva dēclīnantur verba Depōnentia. Actīva etiā Participia habent.

Index Verborum.

§ 32. (1) Verba Primae Coniugationis quae eodem modō quō amō coniugantur :

aedificō	cūrō	interrogō	pulsō
agrōtō	dēdicō	intrō	putō
ambulō	dēspērō	inundō	recitō
amō	dēvolō	iterō	rēgnō
annūntiō	errō	labōrō	rēmigō
appropinquō	excitō	lacrimō	renovō
arō	exclāmō	laudō	revocō
cantō	explicō	mōnstrō	rogō
cēnō	explōrō	nārrō	sacrificō
cessō	expūgnō	natō	salūtō
clāmitō	expectō	necō	servō
clāmō	firmō	numerō	signō
cōgitō	flō	nūntiō	spectō
comparō	fugō	onerō	spērō
coniūrō	fūmō	oppūgnō	superō
cōnservō	gubernō	ornō	vītō
convocō	habitō	parō	vocō
corōnō	ignōrō	portō	volitō
culpō	imperō	properō	vorō
cumulō	indicō	pūgnō	vulnerō.

(2) Verba Secundae Coniugationis quae eodem modō quō moneō coniugantur :

admoneō	flōreō ¹	lateō ¹	praebeō
careō ¹	habeō	pāreō ¹	sileō ¹
doleō	adhibeō	appāreō ¹	timeō ¹
exerceō	iaceō ¹		

¹ Dēest Supīnum.

(3) Verba Tertiae Coniugationis : vide § 35.

(4) Verba Quartaе Coniugationis quae eodem modō quō audiō coniugantur :

cūstōdiō	nūtriō	serviō	feriō ²
dormiō	sciō	vestiō	sitiō ²
mūniō	nesciō	ēsuriō ²	

² Dēssant et Perfectum et Supīnum.

Anōmala Verba.

§ 33. (1) *Capio, capere. cēpī, captum.*

Vox Activa.

Vox Passiva.

		<i>Indic.</i>	<i>Imper.</i>	<i>Indic.</i>	<i>Imper.</i>
<i>Præsens</i>	<i>S.</i> 1	capiō		capior	
	2	capis	cape	caperis	capere
	3	capit	capitō	capitur	capitor
	<i>Pl.</i> 1	capimus		capimur	
	2	capitis	capite	capimini	capimini
	3	capiunt	capiuntō	capiuntur	capiuntor
<i>Praet. Imper.</i>		capiebam, &c.		capiebar, &c.	
<i>Fut.</i>		capiam, &c.		capiar, &c.	
<i>Infinit.</i>		capere		capī	
<i>Gerund.</i>		capiendum			

Ita etiam coniugantur *cupiō, faciō, fodiō, fugiō, iaciō, rapiō, -spiciō, et hōrum composita.*

Eōdem modō quō *capior* coniugantur *gradior, morior, patior.*

(2) Sum, esse, fui.

	<i>Praes.</i>	<i>Pract. Imp.</i>	<i>Fut.</i>	<i>Perf.</i>	<i>Pract. Perf.</i>	<i>Fut. Perf.</i>
<i>Indic.</i> <i>S.</i> 1 2 3 <i>Pl.</i> 1 2 3	sum	eram	erō	fui	fueram	fuerō
	es	erās	eris	fuiſtī	fueraſ	fueris
	est	erat	erit	fuit	fueraſt	fuerit
	sumus	erāmus	erimus	fuiſimus	fueraſmus	fuerimus
	estis	erātis	eritis	fuiſtis	fueraſtis	fueritis
	sunt	erant	erunt	fuerunt	fuerant	fuerint
<i>Imperat.</i> <i>S.</i> 2 3 <i>Pl.</i> 2 3	es					
	estō					
	este					
	suntō					
<i>Particip.</i>	(<i>dēest</i>)		futūrus	(<i>dēest</i>)		
<i>Infinit.</i>	esse		fore vel futūrus esse	fuisse		

(3) Possum, posse, potui.

Praes. possum, potes, potest, possumus, potestis, possunt.

Praet. Imp. poteram, etc.

Fut. poterō, etc.

(4) Ferō, ferre, tulī, lātum.

Praesens hōc modō coniugātur:

		<i>Āctīva Vōx.</i>		<i>Passīva Vōx.</i>	
		<i>Indic.</i>	<i>Imperāt.</i>	<i>Indic.</i>	<i>Imperāt.</i>
<i>S.</i>	1	ferō		feror	
	2	fers	fer	ferris	ferre
	3	fert	fertō	fertur	fertor
<i>Pl.</i>	1	ferimus		ferimur	
	2	fertis	ferite	ferimini	ferimini
	3	ferunt	feruntō	feruntur	feruntor

(5) Eō, ire, ivi, itum.

Praes. eo, is, it, imus, itis, eunt.

Praet. Imp. ibam, etc.

Fut. ibō, etc.

Imperāt. ī, itō, ite, euntō.

Particip. iēns (euntis), itūrus.

Infinit. ire, ī(vi)sse, itūrus esse.

Gerund. eundum.

(6) Memini, nōvi, ōdi.

Haec verba formam perfecti temporis habent, praesentis sēsum.

N.B. In verbis n ō v i et ō d i dēest imperātīvus modus; sed m e m i n i praebet imperātīvum: mementō, mementōte.

(7) Volō, velle, volui. Nōlō, nōlle, nōlui. Mālō, mālīe, mālui. Praesens hōc modō conjugātur:

<i>Indic.</i>			<i>Imperāt.</i>		
S.	1	volō	nōlō nōnvīs nōnvult nōlumus nōnvultis nōlhunt	mālō mālīs mālvult mālumus mālvultis mālhunt	(dēest)
	2	vīs			
	3	vult			
Pl.	1	volumus	nōlō nōnvīs nōnvult nōlumus nōnvultis nōlhunt	mālō mālīs mālvult mālumus mālvultis mālhunt	(dēest)
	2	vultis			
	3	volunt			

(8) Fīrī, fierī, factus sum.

Praes. fīo, fīs, fīt; fīunt.

Praet. Imp. fīebam, &c.

Fut. fīam, fīēs, &c.

(9) Edō, -ere, edī, esum.

Praes. edō, es, est, edimus, estis, edunt.

Imperāt. edo, esto.

Infīn. esse.

Partēs Principālēs.

§ 34. Partēs verbi principālēs quae vocantur hae sunt quattuor: Praesēns et Perfectum Indicātivi Modī, Praesēns Infinitivi Modī, Supinum.

Ex his formantur aliae verbi partēs omnēs, e. g.

Praesēns Iaciō, iacior:

Praeteritum Imperfectum iaciēbam, iaciēbar. *Futūrum* iaciam, iaciar.

Participium Praesēns iaciēns, *Gerundium* iaciendum.

Infinitivus Iacere:

Imperātivus Modus iace, iacite, &c.; iacere, iacitor, &c.

Perfectum Iēcī:

Praeteritum Perfectum Activum iēcēram.

Futūrum Perfectum Activum iēcērō.

Infinitivus Activus Perfecti Temporis iēcisse.

Supinum Iactum:

Participium Perfectum Passivum iactus.

Participium Futūrum Activum iactūrus.

Perfecta tempora Passivae Vōcis iactus sum, iactus eram, iactus erō.

TABULA PARTIUM PRINCIPALIUM

§ 35. (1) *Verba Primae Coniugationis.*

dō	dare	dedī	datum
secō	secāre	secuī	sectum
stō	stāre	stetī	statum
circumstō	-stāre	-stitī	(<i>dēest</i>)

(2) *Verba Secundae Coniugationis.*

caveō	-ēre	cāvī	cautum
doceō	-ēre	docuī	doctum
fulgeō	-ēre	fulsī	(<i>dēest</i>)
iubeō	-ēre	iussī	iussum
maneō	-ēre	mānsī	mānsum
mordeō	-ēre	momordī	morsum
moveō	-ēre	mōvī	mōtum
removeō			
pendeō	-ēre	pependī	pēnsum
compleō	-ēre	-plēvī	-plētum
impleō			
prandeō	-ēre	prandī	prānsum
rīdeō	-ēre	rīsī	rīsum
sedeō	-ēre	sēdī	sessum
obsideō	-ēre	-sēdī	-sessum
sorbeō	-ēre	sorbuī	(<i>dēest</i>)
respondeō	-ēre	-spondī	-spōnsum
persuādeō	-ēre	-suāsī	-suāsum
teneō	-ēre	tenuī	tentum
sustineō	-ēre	-tinuī	-tentum
extergeō	-ēre	-tersī	-tersum
videō	-ēre	vīdī	vīsum
invideō			

(3) *Verba Tertiae Coniugationis.*

carpō	-ere	carpsī	carptum
cingō	-ere	cīnxī	cīnctum
dicō ¹	-ere	dīxī	dīctum

¹ 2 sing. imperat. dīe.

dūcō ¹	-ere	dūxī	dūctum
addūcō			
prōdūcō			
gero	-ere	gessī	gestum
coniungō	-ere	-iūnxī	-iūnctum
intellegō	-ere	-lēxī	-lēctum
pingō	-ere	pīnxī	pīctum
regō	-ere	rēxī	rēctum
corrigō	-ere	-rēxī	-rēctum
ērigō			
pergō			
surgō			
scribō	-ere	scripsī	scriptum
dēscribō			
stringō	-ere	strīnxī	strictum
struō	-ere	struxī	structum
exstruō			
instruō			
sūmō	-ere	sūmpsī	sūmptum
trahō	-ere	trāxī	tractum
extrahō			
vehō	-ere	vēxī	vēctum
vivō	-ere	vixī	victum
prōcēdō	-ere	-cessī	-cessum
claudō	-ere	clausī	clausum
dīvidō	-ere	dīvīsī	dīvīsum
trānsfigō	-ere	-fīxī	-fixum
fluō	-ere	fluxī	fluxum
lūdō	-ere	lūsī	lūsum
mittō	-ere	mīsī	missum
dēmittō			
dīmittō			
praemittō			
praetermittō			
plaudō	-ere	plausī	plausum
premō	-ere	pressī	pressum
trūdō	-ere	trūsī	trūsum
invādō	-ere	-vāsī	-vāsum

¹ 2 sing. imperat. dūc.

cadō	-ere	cecidī	cāsum
accidō	-ere	-cidī	(<i>dēest</i>)
caedō	-ere	cecīdī	caesum
occidō	-ere	-cidī	-cīsum
canō	-ere	cecinī	cantum
currō	-ere	cucurrī	cursum
incurrō	-ere	-currī	-cursum
occurrō			
discō	-ere	didicī	(<i>dēest</i>)
ēdiscō	-ere	-didicī	(<i>dēest</i>)
parcō	-ere	pepercī	parsum
dēpellō	-ere	-pulī	-pulsum
expellō			
prōpellō			
repellō	-ere	-ppulī	-pulsum
tangō	-ere	tetigī	tāctum
tendō	-ere	tetendi	{ tentum
			{ tēnsum
ostendō	-ere	-tendi	{ -tentum
			{ -tēnsum
capiō	-ere	cēpī	captum
accipio	-ere	-cēpī	-ceptum
incipiō			
intercipiō			
cupiō	-ere	cupīvī	cupītum
faciō	-ere	fēcī	factum
interficiō	-ere	-fēcī	-fectum
fodiō	-ere	fodi	fossum
fugiō	-ere	fūgī	fugitum
aufugiō			
effugiō			
iacio	-ere	iēcī	iactum
cōniciō	-ere	coniēcī	coniectum
dēiciō			
rēiciō			
cōspiciō	-ere	-spexī	-spectum

edō	-ere	ēdī	ēsum
dēfendō	-ere	-fendī	-fēsum
fundō	-ere	fūdī	fūsum
ascendō	-ere	-scendī	-scēsum
dēscendō			
cōnsidō	-ere	-sēdī	-sessum
vertō	-ere	vertī	versum
āvertō			
dēvertō			
agō	-ere	ēgī	āctum
redigō			
bibō	-ere	bibī	(dēest)
cernō	-ere	crēvī	crētum
crēscō	-ere	crēvī	crētum
frangō	-ere	frēgī	frāctum
icō	-ere	icī	ictum
legō	-ere	lēgī	lēctum
relinquō	-ere	-līquī	-lictum
(dēest)	(dēest)	nōvī	nōtum
cōgnōscō	-ere	-nōvī	-nitum
ignōscō	-ere	-nōvī	-nōtum
pāscō	-ere	pāvī	pāstum
serō	-ere	sēvī	satum
vincō	-ere	vīcī	victum
vīsō	-ere	vīsī	vīsum
colō	-ere	coluī	cultum
incolō	-ere	-coluī	(dēest)
accumbō	-ere	-cubuī	-cubitum
flāvēscō	-ere	(dēest)	(dēest)
metō	-ere	messuī	messum
pōnō	-ere	posuī	positum
dispōnō			
expōnō			
repōnō			
disserō	-ere	-seruī	-sertum
volō	velle	voluī	(dēest)
mālō	mālle	māluī	(dēest)
nōlō	nōlle	nōluī	(dēest)

petō	-ere	petīvī	petitum
induō	-ere	-duī	-dūtum
metuō	-ere	metuī	metūtum
pluit	-ere	pluit	(<i>dēest</i>)
cōstituō	-ere	-stitūī	-stitūtum
distribuō	-ere	-tribui	-tribūtum
dēvolvō	-ere	-volvi	-volūtum
addō	-ere	-didī	-ditum
condō			
dēdō			
crēdō			
trādō			
reddō			
vendō			
dēsistō	-ere	-stitī	-stitum
resistō			
ferō	ferre	tulī	lātum
afferō	-ferre	attulī	allātum
auferō	-ferre	abstulī	ablātum
cōnferō	-ferre	contulī	collātum
differo	-ferre	distulī	dilātum
offerō	-ferre	obtulī	oblātum
referō	-ferre	rettulī	relātum
tollō	-ere	sustulī	sublātum

(4) *Verba Quartae Coniugationis.*

aperiō	-īre	-peruī	-pertum
saliō	-īre	saluī	saltum
dēsiliō	-īre	-siluī	(<i>dēest</i>)
veniō	-īre	vēnī	ventum
adveniō			
conveniō			
inveniō			
pervenio			
vinciō	-īre	vinxi	vinctum

(5) *Verba Dēpōnentia.*

comitor	-ārī	comitātus sum
moror	-ārī	morātus sum
opīnor	-ārī	opīnātus sum
precor	-ārī	precātus sum
spatior	-ārī	spatiātus sum
mereor	-ērī	meritus sum
amplector	-ī	amplexus sum
dēlābor	-ī	-lāpsus sum
ingredior	-ī	-gressus sum
regredior		
loquor	-ī	locūtus sum
patior	-ī	passus sum
sequor	-ī	secūtus sum
persequor		
ūtor	-ī	ūsus sum
īrāscor	-ī	īrātus sum
nāscor	-ī	nātus sum
oblīvīscor	-ī	-lītus sum
proficīscor	-ī	-fectus sum
exorior	-īrī	-ortus sum

Sēmi-dēpōnēns.

gaudeō	-ēre	gāvīsus sum
--------	------	-------------

SECUNDA PARS: SYNTAXIS

Concordiae.

§ 36. (1) Adiectivum cum Substantivō concordat Genere, Numerō, Cāsū : e. g.

Bona Fortūna ; bonās fēminās.

(2) Nōmen, quod cum alterō in appositione stat, Cāsū concordat cum illō : e. g.

Deinde Athēnās, *caput* Graeciae, vidimus.

(3) Verbum Finitum cum Subiectō concordat Numerō et Persōnā : e. g.

Tempora mūtantur, nōs et mūtāmur in illis.

(4) Prōnōmen Relativum cum Antecedente concordat Genere et Numerō, sed nōn Cāsū : e. g.

Alexander urbem condidit *quae* Alexandria vocātur.

Cāsus Nōminātivus.

§ 37. (1) Nōminātivus Cāsus Subiecti proprius est : e. g.

Flant ventī, tumet Ōceanus.

(2) Nōminātivus Cāsus in praedicatiōne stat cum verbis 'esse', 'fieri' et Passivis nōnnūllis : e. g.

Nēmō fit cāsū bonus.

Is quī imperat *imperātor* vocātur.

Locus castris *idōneus* vidēbātur.

Cāsus Accūsātivus.

§ 38. (1) Accūsātivus Cāsus Obiectum transitivi verbi indicat : e. g.

Liberī *parentēs suōs* diligunt.

(2) Stat etiam in praedicatiōne cum verbis transitivis : e. g.

Praebē tē in malis *hominem*.

Urbem quam condidit Rōmulus *Rōmam* vocāvit.

(3) Quaedam verba duo Obiecta admittunt: e. g.

Amicus *mē pecūniam* rogāvit.

Fortūna *riciōs* quoque *artem* bellī docet.

(4) Accūsātīvus Exclāmātiōnis: e. g.

Ō *mē miserum!* ō *mē stultum.*

(5) Accūsātīvus Nōminis Proprii, quod oppidum vel parvam Insulam nōminat, cum verbis mōtum significantibus potest stāre: e. g.

Primum *Melitam*, deinde *Athēnās* nāvigāvimus.

Ita etiam *rūs* et *domum*: e. g.

Vōs ite *domum*, egō *rūs* ibō.

Alia omnia nōmina praepositōnem exigunt: e. g.

In *Siciliam* *ad* māgnam urbem īmus.

(6) Accūsātīvus Spatii et Temporis: e. g.

Mārcus ā iānuā *multōs passūs* stābat.

Decem *annōs* Trōia ā Graecis oppugnāta est.

Mortuus est Caesar sex et quinquāgintā *annōs* nātus.

(7) Post Praepositōnēs: vide § 26.

Cāsus Dativus.

§ 39. (1) Dativus propriē ūsurpātur cum verbis dandi et hōrum similibus: e. g.

Caesar filiam *Pompēiō* in mātirimōnium dedit.

(2) Dativus possessiōnis: e. g.

Quot *tibi* librī sunt?

Quod *puerō* nōmen est?

(3) Dativum regunt quaedam Verba: e. g.

Imperāre *sibi* māximum imperium est.

Fortiter *hostibus* resistite, ō milites.

Centuriō *aliis* pāret, imperat *aliis*.

Cāsus Ablātīvus.

§ 40. Ablātīvus Cāsus plūrēs habet significatiōnēs. Cum enim propriō sēnsū ad ablātiōnem quandam vel

sēparatiōnem refert, tum āmissōs aliōs Cāsūs Īnstrūmentālem et Locātivum in sē complectitur.

I. (1) Ablātivus Sēparatiōnis (vidē § 38. 5): e. g.

Domō exiimus, *Rōmā* excessimus.

(2) Ablātivus Comparatiōnis: e. g.

Cicerōne nēmō Rōmānus fuit ēloquentior.

II. (1) Ablātivus Īnstrūmenti: e. g.

Vī et *armīs* urbem oppugnāvērunt.

Britannī *carne* vivunt, *ālēā* lūdunt.

(2) Ablātivus Causae: e. g.

Timōre paene mortuus est.

(3) Ablātivus Agentis nōn nisi adiectā Praepositiōne *ā* vel *ab* adhibetur: e. g.

Servus *ā* *dominō* baculō castigatus est.

(4) Ablātivum regunt Verba quaedam: e. g.

Hāc dē rē ūtere *tuō iūdicio*.

Cibō opus est hominibus.

Quae caret ōra *cruōre* nostrō?

Ita etiam cum adiectivis:

Parvō contentus est sapiēns.

Plēna *vitiis* est haec ōrātiō.

(5) Ablātivus Dēscriptiōnis: e. g.

Summā fortitudinē restitērunt.

Vir *summā* honestatē.

N.B. Nōn adhibendus est hūiusmodi Ablātivus nisi cum adiectivis ‘māgnus’ ‘summus’ et similibus.

(6) Ablātivus Absolutus: e. g.

Urbe captā rediērunt militēs.

Mē iūdice vir fuit māgnus Caesar.

III. (1) Ablātivus Locī. Rārus est sine praepositione hic ūsus: e. g.

Terrā marique Rōmānī bellum gerēbant.

(2) Ablātīvus Temporis : e. g.

Quā nocte nātus est Alexander, *eādem* Diānae templum
dēflāgrāvit.

(3) Post Praepositīōnēs : vidē § 26.

Cāsus Genetīvus.

§ 41. (1) Genetīvus Partitiōnis : e. g.

Uter *nostrum* Corinthum prior adibit ?

(2) Genetīvus Possessīvus : e. g.

Rōmae moenia nōs dēfendunt.

(3) Genetīvus Obiecti, ita vocātus quia ad Obiectum Transitiūi verbi respondet : e. g.

Vincit amor *patriae* (cf. patriam amō).

(4) Genetīvus Praedicātīvus : e. g.

Hominis est errāre.

(5) Genetivum regunt quaedam Verba : e. g.

Virōrum meminī nec tamen *Epicūrī* licet oblivīscī.

Cāsus Locātīvus.

§ 42. Hunc cāsum habent Propria Nōmina quae oppidum vel parvam insulam nōminant; terminātiō eius in Singulari Numerō -ae aut -ī est, in Plūrālī -īs, ut *Rōmae*, *Corinthī*, *Athēnis*: etiam *humī*, *domī*. Vidē §§ 38. 5, 40. I. 1.

Dicendum est igitur

(1) *Rōmam*, vel *Melitam*, eō; sed *ad urbem*, vel *in Siciliam*, eō.

(2) *Rōmā*, vel *domō*, exeō; sed *ab Italiā*, vel *ā forō* discēdō.

(3) *Athēnis*, vel *domī*, maneō; sed *in Asiā*, vel *in templō*, maneō.

Pronōmina.

§ 43. Sē, sēsē Nōminatīvō Cāsū caret propterea quod Reflexivum est: e. g.

Brūtus gladiō *sē* suō necāvit.
Suī memor sed inimicus *sibi*.

Mē, tē, nōs, vōs Reflexiva sunt pronōmina Primae et Secundae Persōnae: e. g.

Hāc victōriā *mē* cōnsōlor.
Somnō *vōs* nunc date.

§ 44. Ipse, omnium persōnārum commūne, Adiectivi vim habet ita ut nōmina et alia pronōmina corrōboret: e. g.

Audentēs pater *ipse* iuvat.
Hāc victōriā *mē ipse* cōnsōlor.

§ 45. Hic primae persōnae pronōmen est proprium, iste secundae, ille tertiae: e. g.

Quid facere vīs *istō* tuō baculō?
Hic liber Latinus, *ille* Graecus est.

Is plerumque Antecedens est Relativi Pronōminis: e. g.

Imperātōrem vocāmus *eum* quī imperat.

§ 46. Alter ad duos tantum, alius ad plures refert: e. g.

Alterā manū gladium, *alterā* iaculum tenēbat.
Ego sōlus restitī, *alī* fūgerunt.

Verba.

§ 47. Verba sunt *Trānsitīva* et *Intrānsitīva*.

Trānsitīvum Verbum ita vocātur quia actiō eius in Obiectum trānsit: e. g.

Brūtus *Caesarem* occīdit.

§ 48. *Persōnae.* Persōnālia pronōmina verbō nōn sunt adicienda nisi discriminis causā: e. g.

Tū pulsās, *ego* vāpulō.

Impersōnālīa sunt quaedam verba, ut licet, miseret, oportet; pluit.

§ 49. *Tempora* verbi sunt novem:

Praesēns Indēfīnitum, Praesēns Imperfectum, Praesēns Perfectum.

Praeteritum Indēfīnitum. Praeteritum Imperfectum, Praeteritum Perfectum.

Futūrum Indēfīnitum, Futūrum Imperfectum, Futūrum Perfectum.

Dē temporibus Latīni verbi haec sunt summā cūrā animadvertenda:

(1) Dēsunt Imperfecta Praesēns et Futūrum nisi quod interdum Indēfīnīta Tempora illō sēnsū ūsurpantur: e. g.

Tū dum lūdis, adhūc ego *labōrō*.

(2) Una forma duōrum temporum Praesentis Perfecti et Praeteriti Indēfīnīti officiō fungitur: e. g. amāvi, monui, &c.

§ 50. *Vōx Passīva* conversiō est Trānsītvī Verbi, ita ut Obiectum Āctīvi Verbi Subiectum fiat Passīvi Verbi: e. g.

Āct. Brūtus *Caesarem* occīdit.

Pass. *Caesar* ā Brūtō occīsus est.

§ 51. *Nōmina Verbālia* sunt Īnfīnītvus, Gerundium, et Supīnum.

Nōmen Verbāle partim verbi partim nōminis habet vim, in eō quod et obiectum regere potest et cāsuum flexiōnēs praebet.

Īnfīnītvus aut Subiectum aut Obiectum potest esse: e. g.

Dulce et decōrum est prō patriā morī.

Cicerō rempublicam adiuvāre cupiit.

Ex Gerundiō suppeditantur obliqui cāsūs Infinitivi :

e. g.

Agendō discimus.

Ars loquendī difficilis est.

Ad cōgitandum aptus est homō.

Supinum cum verbis mōtum significantibus ūsurpātur :

e. g.

Lūsum eximus, deinde *dormitum* abimus.

§ 52. *Participium* est Adiectivum Verbale ; Adiectivum enim est quia cum nōmine concordat, verbi autem habet vim in eō quod obiectum potest regere : e. g.

In Āfricā *Poenōs oppūgnantēs* Rōmam dēfendimus.

Clausulae.

§ 53. Clausulae sunt eae sententiae quae ex Principali Sententiā pendent. Hārum tria sunt genera ; aut enim nōmināles vocantur sī nōminis, aut adiectivālēs sī adiectivi, aut adverbialēs sī adverbii, officiō funguntur.

Adiectivālis autem Clausula per Relativum Prōnōmen, adverbialis per coniūctionem, alligātur.

Adverbialēs clausulae plūrium sunt generum, e. g.

- (1) Temporālēs, quārum coniūctionēs cum, dum, antequam, postquam, simul ac, et similia sunt.
- (2) Causālēs, quārum coniūctionēs quia, quod sunt.
- (3) Comparatīvae, quārum coniūctionēs quam, ut, sicut sunt.
- (4) Conditionālēs, quārum coniūctionēs sī et nisi sunt.

Animadvertenda est in his sententiis temporum proprietās :

Dum Brundisium iter *facit*, subitō ab hostibus oppressus est.

Cum Rōmam *redierō*, Senātum dē rē *cōsulam*.

Sī tē hīc *offenderō*, *moriēre*.

VOCĀBULA

LŪDUS

magister	ita!	sella	rogāre
discipulus	sānē!	iānuā	respondēre
liber	minimē!	fenestra	intelligere
lēctiō	prōnūntiātiō	mūrus	scīre
littera	silentium	carta	nescīre
sententia	lingua	campus	oblīvīscī
līnea	numerus	ōtium	prōnūntiāre
pāgina	pēnsium	docēre	silēre
pīctūra	nota	discere	loquī
fābula	vitium	ēdiscere	numerāre
stilus	praemium	recitāre	laborāre
tabella	poena	legere	cessāre
tabula	ferula	scrībere	ferīre
crēta	verber	extergēre	mōnstrāre
interrogātum	camera	explicāre	adesse
respōnsū	mēnsa	interrogāre	abesse

DOMUS

lēctus	trīclīnium	pānis	accumbere
cubīle	cēna	cāseus	cēnāre
cubiculum	prandium	frustum	prandēre
tēctum	amphora	famēs	fundere
porticus	pōculum	condīmentum	bibere
epistula	lāc	dormīre	sitīre
litterae	vīnum	aegrōtāre	edere
iānuā	aqua	habitāre	mordēre
sella	sitis	vīsere	sorbēre
mūrus	cibus	scrībere	ēsūrīre
mēnsa	carō		

FAMILIA

pater	vir	senex	valē!
māter	uxor	avus	amāre
filius	īnfāns	servus	amplectī
filia	nūtrīx	serva	nūtrīre
parentēs	puer	servitūs	ēducāre
liberī	puella	verna	servīre
frāter	geminī	salvē!	salūtāre
soror	iuvenis		

URBS

oppidum	circus	rēspública	sacrificium
Rōma	spectāculum	aedificium	victima
Massilia	theātrum	columna	sacerdōs
Carthāgō	lūdī	statua	prōdigium
Ōstium	forum	templum	aedificāre
Brundisium	porta	deus	precārī
Athēnae	via	Iuppiter	laudāre
arx	portus	Apollō	cantāre
Capitōlium	pōns	Mārs	sacrificāre
moenia	cīvis	Phoebus	caedere
mūrus	senātor	āra	fūmāre
campus Mārtius	senātus		

RŪS

ager	pecus	quercus	rosa
agricola	pecus	via	viola
fundus	lāc	viātor	pōmum
arātor	cāseus	iter	arāre
arātrum	flūmen	vīcus	fodere
iugum	fluvius	vīlla	serere
frūmentum	rīpa	vīlicus	metere
sēmen	līmus	vēnātor	pāscere
arista	stāgnū	hortus	fluere
seges	mōns	planta	inundāre
plaustrum	clivus	flōs	natāre
horreum	saltus	crocus	errāre
humus	saxum	hyacinthus	crēscere
pāstor	silva	līlium	flōrēre
grēx	arbor	narcissus	nāscī

ANIMĀLIA

equus	āgnus	lupa	hirundō
asinus	sūs	tigris	ōvum
mūlus	fera	avis	piscis
canis	aper	anas	dēvolāre
bōs	cervus	columba	volitāre
taurus	elephās	cornīx	cantāre
vacca	leō	gallus	natāre
cornū	lepus	gallina	vorāre
ovis			

CORPUS

carō	cor	capillus	dēns
pellis	membrum	ōs	labrum
sanguis	caput	frōns	oculus

CORPUS

lacrima	sinistra	validus	edere
lingua	digitus	vivus	bibere
vōx	pūgnus	mortuus	tangere
vāgītus	crūs	vidēre	pūgnāre
carmen	genū	spectāre	ambulāre
clāmor	pēs	lacrimāre	currere
nāsus	gradus	loquī	salīre
collum	passus	vocāre	surgere
umerus	vīta	cantāre	stāre
tergum	mors	clāmāre	cōnsīdere
bracchium	somnus	exclāmāre	sedēre
manus	sūnus	clāmitāre	vivere
dextra	rōbustus	rīdēre	

VESTIS

vestīmentum	toga	induere	vestīre
tunica	stola		

COLŌRĒS

albus	caeruleus	flāvus	flāvēscere
niger	ruber		

ANIMUS

mēns	laetus	nōlle	intelligere
virtūs	trīstis	mālle	meminisse
fortis	miser	spērāre	oblīvīscī
timidus	tranquillus	dēspērāre	timēre
superbus	sēcūrus	putāre	gaudēre
stultus	velle	crēdere	īrascī
studiōsus			

CARTA

aqua	mōns	Graecia	Padus
Ōceanus	locus	Helvētia	Athēnae
mare	incola	Hispānia	Brundisium
flūmen	patria	Italia	Carthāgō
fluvius	prōvincia	Latium	Massilia
rīpa	urbs	Hibernia	Ōstium
ōstium	oppidum	Corsica	Rōma
portus	Eurōpa	Melita	habitāre
terra	Āfrica	Sardinia	incolere
insula	Britannia	Sicilia	iacēre
paeninsula	Gallia	Alpēs	stāre
ōra	Germānia	Ister	fluere

NĀVIS

nauta	vēlum	rōstrum	Ōceanus
magister	ventus	trānstrum	gubernāre
gubernātor	fūnis	portus	rēmigāre
gubernāculum	mālus	cursus	prōpellere
rēmēx	prōra	mare	trānsire
rēmus	puppis		

EXERCITUS.

imperātor	iter	tēlum	dēfendere
dux	vēxillum	arcus	imperāre
tribūnus	sīgnum	sagitta	iubēre
centuriō	obsidiō	gladius	dūcere
mīles	obsessus	vāgīna	īnstruere
pedes	tormentum	hasta	fodere
eques	pūgna	iaculum	mūnīre
iaculātor	proelium	arma	obsidēre
sagittārius	impetus	galea	sē dādere
vigil	spolium	clipeus	vincere
aciēs	vulnus	scūtum	superāre
āgmen	socius	lōrica	fugāre
cōpiae	hostis	tuba	fugere
legiō	captivus	pūgnāre	occidere
castra	victor	oppūgnāre	gerere
tabernāculum	victōria	expūgnāre	stringere
praetōrium	triumphus	invādere	trūdere
fossa	periculum	repellere	mittere
vāllum	bellum	resistere	iacere
impedimenta	pāx		

CAELUM

sōl	nūbēs	secundus	diēs
umbra	obscurus	adversus	lūx
umbrōsus	ventus	oriēns	nox
pluvia	Eurus	meridiēs	fulgēre
imber	Notus	occidēns	pluere
nix	Zephyrus	septentrionēs	flāre
glaciēs	Aquilō		

TEMPUS

annus	Kalendae	vigilia	māne
vēr	Idūs	hōra	vesperī
aestās	Mārtius	hodiē	cottidiē
autumnus	diēs	crās	prīmā lūce
hiems	meridiēs	herī	noctū
mēnsis	nox		

HOMINĒS

populus	Rōmānī	Hispānī	Hannibal
gēns	Britannī	Italī	Horātius
plēbs	Etruscī	Poenī	Rōmulus
prīnceps	Gallī	Latīnī	Remus
rēx	Germānī	Caesar	Scīpiō
rēgulus	Graeci	Brūtus	Vercingetorīx
barbarī			

INDEX

A.

ā, *ab*, *praep. Abl. reg.* 15.
abeō, -ire, -iī, -itum. 15.
absum, -esse, *āfui*, —. 20.
accidō, -ere, -cidi. —. 51.
accipiō, -ere, -cēpī, -ceptum. 23.
accumbō, -ere, -cubui, -cubitum. 56.
ācer, *ācris*, *ācre*. 47.
aciēs, *aciēi*, *f.* 47.
ācriter, *adv.* 47.
acūtus, -a, -um. 9.
ad, *praep. Acc. reg.* 13.
addō, -ere, *addidi*, *additum*. 29.
addūcō, -ere, -dūxi, -ductum. 51.
adeō, -ire, -iī, -itum. 29.
adhibeō, -ere, -ui, -itum. 39.
adhūc, *adv.* 31.
admoneō, -ere, -ui, -itum. 52.
adsum, -esse, -fui, —. 28.
adversus, -a, -um. 32.
aedificium, *aedificiū*, *n.* 20.
aedificō, -āre, -āvi, -ātum. 18.
aegrōtō, -āre, -āvi, -ātum. 42.
aequus, -a, -um. 21.
aestās, *aestātis*, *f.* 43.
affero, -ferre, *attuli*, *allātum*. 49.
Āfrica, -ae, *f.* 12.
ager, *agri*, *m.* 17.
āgmen, *āgminis*, *n.* 31.
āgnus, -ī, *m.* 25.
agō, -ere, *ēgi*, *āctum*. 23, 25, 39, 42, 51.
agricola, -ae, *m.* 17.
albus, -a, -um. 6.
aliquandō, *adv.* 26.
aliquis, *aliquid*, *prōn.* 31. *gram.* § 25.
alius, *alia*, *aliud*. 9. *gram.* § 15.

Alpēs, -ium, *f. pl.* 35.
alter, *altera*, *alterum*. 10. *gram.* § 15.
altus, -a, -um. 14.
alveus, -ī, *m.* 44.
ambō, *ambae*, *ambō*. 27. *gram.* § 24.
ambulō, -āre, -āvi, -ātum. 13.
amicē, *adv.* 22.
amicus, -ī, *m.* 20.
amō, -āre, -āvi, -ātum. 31.
amphora, -ae, *f.* 56.
amplector, -ī, -plexus sum. 54.
an, *coni.* 3.
anas, *anatis*, *f.* 41.
Anglicus, -a, -um. 14.
angustus, -a, -um. 6.
animal, *animālis*, *n.* 33.
animus, -ī, *m.* 38.
annōn, *coni.* 3.
annūntiō, -āre, -āvi, -ātum. 51.
annus, -ī, *m.* 20.
ante, *praep. Acc. reg.* 12.
anteā, *adv.* 35.
antequam, *coni.* 37.
antiquus, -a, -um. 20.
aper, *apri*, *m.* 42.
aperiō, -ire, *aperui*, *apertum*. 7.
apertus, -a, -um. 6.
Apollō, *Apollinis*, *m.* 55.
appareō, -ere, -ui, -itum. 17.
appropinquō, -āre, -āvi, -ātum. 22.
apud, *praep. Acc. reg.* 20.
aqua, -ae, *f.* 9.
Aquilō, *Aquilōnis*, *m.* 55.
āra, -ae, *f.* 50.
arātor, *arātōris*, *m.* 34.
arātrum, -ī, *n.* 34.
arbor, *arberis*, *f.* 55.
arcus, -ūs, *m.* *Def. Abl. Pl. arcu-*
bus. 36.

arista, -ae, *f.* 48.
 arma, armōrum, *n. pl.* 18.
 arō, -āre, -āvī, -ātum. 34.
 ars, artis, *f.* 55.
 arx, arcis, *f.* 31.
 ascendō, -ere, -scendī, -scēsum.
 36.
 ascēsus, -ūs, *m.* 36.
 asinus, -ī, *m.* 26.
 at, *coni.* 38.
 Athēnae, -ārum, *f. pl.* 51.
 auctor, auctōris, *m.* 52.
 audācter, *adv.* 36.
 audāx, *adi. Gen.* audācis. 34.
 audiō, -ire, -ivī, -itum. 4.
 auferō, -ferre, abstulī, ablātum.
 42.
 aufugiō, -ere, -fūgī, -fugitum.
 41.
 aurātus, -a, -um. 50.
 aut, *coni.* 11.
 autem, *coni.* 14.
 autumnus, -ī, *m.* 43.
 āvertō, -ere, -vertī, -versum. 46.
 avis, -is, *f.* 33.
 avus, -ī, *m.* 35.

B.

baculum, -ī, *n.* 34.
 barbarus, -a, -um. 10.
 bellum, -ī, *n.* 30.
 bene, *adv.* 12.
 benignus, -a, -um. 41.
 bibō, -ere, bibī, —. 46.
 bonus, -a, -um. 20.
 bōs, bovis, *m.* 34. *gram. §* 14.
 brachium, brachii, *n.* 18.
 brevis, breve. 38.
 Britannia, -ae, *f.* 9.
 Brundisium, Brundisiī, *n.* 51.
 Brūtus, -ī, *m.* 22.

C.

cadō, -ere, cecidī, cāsum. 27.
 caedō, -ere, cecidī, caesum. 25.
 caelum, -ī, *n.* 26.
 caeruleus, -a, -um. 6.
 Caesar, Caesaris, *m.* 29.
 callidus, -a, -um. 40.

camera, -ae, *f.* 5.
 campus, -ī, *m.* 14.
 canis, -is, *m. Gen. Pl.* canum.
 33.
 canō, -ere, cecinī, cantum. 43.
 cantō, -āre, -āvī, -ātum. 24.
 capillus, -ī, *m.* 29.
 capiō, -ere, cēpī, captum. 22.
 Capitōlium, Capitōliī, *n.* 21.
 captivus, -ī, *m.* 29.
 caput, capitis, *n.* 30.
 careō, -ēre, -uī, -itum. *Abl. reg.*
 49.
 carmen, carminis, *n.* 34.
 carō, carnis, *f.* 33.
 carpō, -ere, carpsī, carptum. 55.
 carta, -ae, *f.* 5.
 Carthāgō, Carthāginis, *f.* 35.
 cāseus, -ī, *m.* 41.
 castra, castrōrum, *n. pl.* 18.
 causa, -ae, *f.* 40.
 caveo, -ēre, cāvī, cautum. 52.
 celer, celeris, celere. 36.
 celeritās, celeritātis, *f.* 39.
 celeriter, *adv.* 36.
 cēna, -ae, *f.* 24.
 centuriō, centuriōnis, *m.* 47.
 cēnō, -āre, -āvī, -ātum. 11.
 cernō, -ere, crēvī, crētum. 46.
 certē, *adv.* 37.
 certus, -a, -um. 43.
 cervus, -ī, *m.* 39.
 cessō, -āre, -āvī, -ātum. 43.
 cēteri, -ae, -a, *pl. adi.* 11.
 cibus, -ī, *m.* 26.
 cingō, -ere, cīnxī, cīnctum. 21.
 circā, *adv.* 44.
 circum, *praep. Acc. reg.* 12.
 circumstō, -āre, -stetī, —. 56.
 circus, -ī, *m.* 20.
 cito, *adv.* 22.
 civis, -is, *m.* 31.
 clāmitō, -āre, -āvī, -ātum. 50.
 clāmō, -āre, -āvī, -ātum. 13.
 clāmor, clāmōris, *m.* 31.
 clārus, -a, -um. 31.
 claudō, -ere, clausī, clausum. 7.
 clausus, -a, -um. 6.
 clipeus, -ī, *m.* 18.
 clivus, -ī, *m.* 17.
 cōgitō, -āre, -āvī, -ātum. 28.

cōgnōscō, -ere, -nōvī, -nitum.
51.
collum, -ī, n. 18.
colō, -ere, coluī, cultum. 17.
color, colōris, m. 55.
columba, -ae, f. 33.
columna, -ae, f. 21.
comitor, -ārī, -ātus sum. 53.
comparō, -āre, -āvī, -ātum. 38.
compleō, -āre, -plēvī, -plētum.
41.
condimentum, -ī, n. 56.
condō, -ere, condidī, conditum.
44.
cōnfero, -ferre, contulī, collātum.
43.
cōniciō, -ere, conīeci, coniectum.
44.
coniungō, -ere, -iūnxī, -iūctum.
32.
coniūratiō, coniūratiōnis, f. 52.
coniūrātus, -ī, m. 52.
coniūrō, -āre, -āvī, -ātum. 52.
cōnservō, -āre, -āvī, -ātum. 44.
cōnsidō, -ere, -sēdī, -sessum. 2.
cōnsilium, cōnsiliī, n. 29.
cōnspectus, -ūs, m. 47.
cōnspiciō, -ere, -spexī, -spectum.
45.
cōnstituō, -ere, -stitui, -stitūtum.
35.
contentus, -a, -um. *Abi. reg.*
32.
contrā, *praep. Acc. reg.* 29.
contrā, *adv.* 41.
contrārium, contrārii, n. 10.
conveniō, -īre, -vēnī, -ventum.
40.
convocō, -āre, -āvī, -ātum. 37.
cōpia, -arum, f. pl. 48.
cor, cordis, n. 55.
Cornēlia, -ae, f. 30.
Cornēliānus, -a, -um. 30.
Cornēlius, Cornēli, m. 30.
cornīx, cornīcis, f. 43.
cornū, -ūs, n. 50.
corōnō, -āre, -āvī, -ātum. 50.
corpus, corporis, n. 30.
corrigō, -ere, -rēxī, -rēctum. 14.
Corsica, ae, f. 9.
cottidiā, *adv.* 14.

crās, *adv.* 26.
crēdō, -ere, crēdidī, crēditum. 47.
crēscō, -ere, crēvī, crētum. 43.
crēta, -ae, f. 5.
crocus, -ī, m. 55.
crūdēlis, crūdēle. 44.
crūs, crūris, n. 30.
cubiculum, -ī, n. 24.
cubile, cubilis, n. 45.
culpa, -ae, f. 41.
culpō, -āre, -āvi, -ātum. 56.
cum, *coni.* 10.
cum, *praep. Abi. reg.* 22.
cumulō, -āre, -āvī, -ātum. 45.
cupiō, -ere, cupīvī, cupitum. 41.
cūr? *adv.* 23.
cūrō, -āre, -āvī, -ātum. 40.
currō, -ere, cucurri, cursum. 14.
currus, -ūs, m. 50.
cursus, -ūs, m. 44.
cūstodiō, -īre, -īvi, -itum. 46.

D.

dē, *praep. Abi. reg.* 22.
decem, *adi.* 10.
decimus, -a, -um. 10.
dēdicō, -āre, -āvī, -ātum. 50.
dēdō, -ere, dēdidī, dēditum. 47.
dēfendō, -ere, -fendī, -fēnsum.
19.
dēfessus, -a, -um. 48.
dēiciō, -ere, dēīeci, dēiectum.
49.
deinde, *adv.* 11.
dēlābor, -ī, dēlāpsus sum. 54.
dēmittō, -ere, -misi, -missum.
31.
dēnique, *adv.* 50.
dēns, dentis, m. 56.
dēnsus, -a, -um. 43.
dēpellō, -ere, -pullī, -pulsum.
56.
dēscendō, -ere, -scendi, -scēnsus.
20.
dēscēnsus, -ūs, m. 37.
dēscribō, -ere, -scripsi, -scriptum.
21.
dēsiliō, -īre, -silui, -sultum. 31.
dēsistō, -ere, dēsiti, dēstitum.
56.

dēspērō, -āre, -āvī, -ātum. 47.
 dēsum, dēesse, dēfui, —. 52.
 deus, -ī, m. 21. *gram.* § 14.
 dēvertō, -ere, -vertī, -versum. 55.
 dēvolvō, -āre, -āvī, -ātum. 33.
 dēvolvō, -ere, -volvi, -volūtum. 36.
 dexter, dextra, dextrum. 19.
 dextra, -ae, f. 5.
 diadēma, diadēmatis, n. 51.
 dicō, -ere, dixī, dictum. 2.
 diēs, diēī, m. 24.
 differō, -ferre, distulī, dilātum. 53.
 difficilis, difficile. 34.
 digitus, -ī, m. 56.
 dignus, -a, -um. *Abt. reg.* 41.
 diligenter, *adv.* 41.
 dimittō, -ere, -misi, -missum. 46.
 discipulus, -ī, m. 3.
 discō, -ere, didici, —. 3.
 discus, -ī, m. 55.
 dispōnō, -ere, -posui, -positum. 46.
 disserō, -ere, -serui, -sertum. 42.
 distribuō, -ere, -tribui, -tribūtum. 47.
 diū, *adv.* 29.
 dives, *adi.* *Gen.* divitis. 33.
 dividō, -ere, divisi, divisum. 45.
 dō, dare, dedi, datum. 23.
 doceō, -ēre, docui, doctum. 3.
 docilis, docile. 33.
 doctus, -a, -um. 40.
 domī, *adv.* 24.
 domina, -ae, f. 40.
 dominus, -ī, m. 40.
 domō, *adv.* 24.
 domum, *adv.* 15.
 dōnum, -ī, n. 51.
 dormiō, -ire, -ivi, -itum. 11.
 dūcō, -ere, dūxi, dūctum. 20.
 dulcis, dulce. 33.
 dum, *coni.* 12.
 duo, duae, duo, *adi.* 10.
 duodecim, *adi.* 11.
 duodecimus, -a, -um. 12.
 duodevicensimus, -a, -um. 18.
 dux, ducis, m. 30.

E.

ē, ex, *praep.* *Abt. reg.* 15.
 ēbriōsus, -a, -um. 56.
 ecce! *interi.* 10.
 edāx, *adi.* *Gen.* edācis. 56.
 ediscō, -ere, edidici, —. 9.
 edō, -ere, edi, esum. 25.
 educō, -āre, -āvī, -ātum. 44.
 effugiō, -ere, -fūgi, -fugitum. 40.
 effundō, -ere, -fūdī, -fūsum. 44.
 ego, *pron.* 3. *gram.* § 25.
 elephās, elephanti, m. 35.
 enim, *coni.* 15.
 eō, ire, ivi tē īi, itum. 13.
 epistula, -ae, f. 28.
 eques, equitis, m. 35.
 equidem, *adv.* 43.
 equus, -ī, m. 20.
 ērigō, -ere, -rēxi, -rēctum. *gram.* § 45.
 errō, -āre, -āvī, -ātum. 25.
 ēsuriō, -īre, —, —. 41.
 et, *coni.* 3.
 etiam, *coni.* 9.
 Etruscī, -ōrum, m. pl. 31.
 Eurōpa, -ae, f. 9.
 Eurus, -ī, m. 55.
 ex, *praep.* *Abt. reg.* 15.
 excitō, -āre, -āvī, -ātum. 46.
 exclāmō, -āre, -āvī, -ātum. 13.
 exemplum, -ī, n. 15.
 exeō, -īre, -ii, -itum. 15.
 exerceō, -ēre, -ui, -itum. 21.
 exercitus, -ūs, m. 35.
 exorior, -īri, -exortus sum. 55.
 expellō, -ere, -puli, -pulsum. 34.
 explicō, -āre, -āvī, -ātum. 32.
 explōrō, -āre, -āvī, -ātum. 46.
 expōnō, -ere, -posui, -positum. 32.
 expūgnō, -āre, -āvī, -ātum. 46.
 expectō, -āre, -āvī, -ātum. 27.
 exstruō, -ere, -struxi, -structum. 45.
 extemplō, *adv.* 46.
 extergeō, -ēre, -tersi, -tersum. 15.
 exterior, exterius, *comp.* *adi.* 49.
 extrā, *praep.* *Acc. reg.* 12.
 extrahō, -ere, -trāxi, -trāctum. 54.

extrēmus, -a, -um. *Superl. Adj.*
26.

F.

fābula, ae, *f.* 20.
facile, *adv.* 38.
facilis, facile. 34.
faciō, -ere, feci, factum. 2.
factum, -i, *n.* 55.
facultās, facultātis, *f.* 51.
famēs, famis, *f. Abl. famē.* 49.
familia, -ae, *f.* 30.
fēmina, -ae, *f.* 25.
fenestra, -ae, *f.* 5.
fera, -ae, *f.* 42.
ferē, *adv.* 9.
feriō, -ire, —, —. 25.
ferō, ferre, tuli, lātum. 43, 44.
ferōx, *adj. Gen. ferōcis.* 42.
fertilis, fertile. 33.
ferula, -ae, *f.* 22.
fessus, -a, -um. 45.
fēstus, -a, -um. 25.
fidēlis, fidēle. 33.
filia, -ae, *f.* 30.
filius, fili, *m. Voc. fili.* 20.
finis, -is, *m.* 38.
fiō, fieri, factus sum. 40.
firmō, -āre, -āvi, -ātum. 48.
flāvescō, -ere, —, —. 43.
flāvus, -a, -um. 29.
flō, -āre, -āvi, -ātum. 55.
flōreō, -ēre, -ui, —. 55.
flōs, flōris, *m.* 50.
flūmen, flūminis, *n.* 31.
fluō, -ere, fluxi, fluxum. 17.
fluvius, fluvii, *m.* 17.
fodiō, -ere, fodi, fossum. 18.
fortasse, *adv.* 39.
forte, *adv.* 43.
fortis, forte. 35.
fortiter, *adv.* 36.
fortitūdō, fortitūdinis, *f.* 48.
forum, -i, *n.* 21.
fossa, -ae, *f.* 18.
frangō, -ere, frēgi, frāctum. 31.
frāter, frātris, *m.* 30.
frōns, frontis, *f.* 16.
frūmentum, -i, *n.* 33.
frustum, -i, *n.* 56.
fugiō, -ere, fugi, fugitum. 26.

fugō, -āre, -āvi, -ātum. 47.
fulgeō, -ēre, fulsi, —. 43.
fūmō, -āre, -āvi, -ātum. 50.
fundō, -āre, -āvi, -ātum. 56.
fundus, -i, *m.* 41.
fūnis, -is, *m.* 31.

G.

Gāius, Gāi, *m. Voc. Gāi.* 30.
galea, -ae, *f.* 18.
Gallia, -ae, *f.* 9.
Gallicus, -a, -um. 11.
gallina, -ae, *f.* 33.
Gallus, -i, *m.* 15.
gallus, -i, *m.* 24.
gaudeō, -ēre, gāvissus sum. 51.
gaudium, gaudii, *n.* 51.
geminī, -ōrum, *m. pl.* 44.
gēns, gentis, *f.* 31.
genū, -ūs, *n.* 37.
genus, generis, *n.* 18.
Germānia, -ae, *f.* 9.
Germānus, -i, *m.* 15.
gerō, -ere, gessi, gestum. 18, 45.
glaciēs, glaciē, *f.* 37.
gladiātor, gladiātōris, *m.* 40.
gladius, gladii, *m.* 18.
gradus, -ūs, *m.* 37.
Graecia, -ae, *f.* 9.
Graecus, -i, *m.* 16.
grandis, grande. 55.
grātiae, -ārum, *f. pl.* 23.
gravis, grave. 36.
grōx, gregis, *m.* 34.
gubernāculum, -i, *n.* 32.
gubernātor, gubernātōris, *m.* 32.
gubernō, -āre, -āvi, -ātum. 32.

H.

habeō, -ēre, -ui, -itum. 7.
habitō, -āre, -āvi, -ātum. 16.
Hannibal, Hannibalis, *m.* 35.
harēna, -ae, *f.* 43.
hasta, -ae, *f.* 18.
haud, *adv.* 27.
Helvētia, -ae, *f.* 9.
heri, *adv.* 25.
hērōs, hērōis, *m.* 44.
heus ! *interi.* 52.
Hibernia, -ae, *f.* 9.
hic, haec, hoc. 6. *gram. § 25.*

hic, *adv.* 9.
 hiems, hiemis, *f.* 43.
 hirundō, hirundinis, *f.* 43.
 Hispānia, -ae, *f.* 9.
 Hispānus, -i, *m.* 15.
 historia, -ae, *f.* 48.
 hodiē, *adv.* 22.
 hodiernus, -a, -um, 25.
 honestus, -a, -um, 52.
 hōra, -ae, *f.* 11.
 Horātius, Horāti, *m.* Voc. Horāti.
 31.
 horreum, -i, *n.* 43.
 hortus, -i, *m.* 34.
 hostis, -is, *m.* 31.
 hūc, *adv.* 13.
 humī, *adv.* 27.
 humus, -i, *f.* 43.
 hyacinthus, -i, *m.* 55.

I.

iaceō, -ēre, -ui, -itum, 12.
 iaciō, -ere, iēcī, iactum, 18.
 iaculātor, iaculātōris, *m.* 35.
 iaculum, -i, *n.* 18.
 iam, *adv.* 20.
 iānua, -ae, *f.* 5.
 ibi, *adv.* 21.
 icō, -ere, icī, ictum, 55.
 ictus, -ūs, *m.* 52.
 idem, eadem, idem, 51. *gram.*
 § 25.
 Idūs, -uum, *f. pl.* 52.
 igitur, *conj.* 12.
 ignāvē, *adv.* 22.
 ignāvus, -a, -um, 22.
 ignōrō, -āre, -āvī, -ātum, 32.
 ignōscō, -ere, -nōvī, -nōtum, 54.
 ille, illa, illud, 3. *gram.* § 25.
 illuc, *adv.* 9.
 illuc, *adv.* 33.
 illūstris, illūstre, 52.
 imber, imbris, *m.* 43.
 immō vērō, *adv.* 36.
 impedimenta, -ōrum, *n. pl.* 46.
 imperātor, imperātōris, *m.* 38.
 imperō, -āre, -āvī, -ātum, 34.
 imperium, imperii, *n.* 29.
 impetus, -ūs, *m.* 47.
 impleō, -ēre, -plēvī, -plētum, 32.
 improbus, -a, -um, 43.

imprūdēns, *adi.* Gen. imprū-
 dentis, 54.
 imus, -a, -um, *superl. adi.* 16.
 in, *praep. Acc. reg.* 13. *Abl. reg.* 16.
 incipiō, -ere, -cēpī, -ceptum, 20.
 inclūsus, -a, -um, 9.
 incola, -ae, *m.* 17.
 incolō, -ere, -colui, —, 35.
 incurrō, -ere, -curri, -cursum, 34.
 indicō, -āre, -āvī, -ātum, 52.
 indignus, -a, -um, 41.
 induō, -ere, -duī, -dūtum, 54.
 Indus, -i, *m.* 42.
 indūtus, -a, -um, 50.
 infāns, infantis, *m. et f.* 40.
 inferior, inferius, *comp. adi.* 38.
 infestus, -a, -um, 35.
 infrā, *praep. Acc. reg.* 12.
 infrā, *adv.* 38.
 ingēns, *adi.* Gen. ingentis, 34.
 ingredior, -i, ingressus sum, 53.
 inimicē, *adv.* 22.
 iniquus, -a, -um, 20.
 initium, initii, *n.* 41.
 iniūstus, -a, -um, 41.
 innumerus, -a, -um, 10.
 inquit, *rb.* 13.
 Institūtus, -a, -um, 50.
 Instrūmentum, -i, *n.* 19.
 instruō, -ere, -struxī, -structum,
 47.
 Insula, -ae, *f.* 9.
 intellegō, -ere, intellēxi, intel-
 lectum, 4.
 inter, *praep. Acc. reg.* 12.
 intercipiō, -ere, -cēpī, -ceptum,
 43.
 interdum, *adv.* 38.
 intereā, *adv.* 31.
 interficiō, -ere, -fēcī, -fectum, 42.
 interrogātiō, interrogātiōnis, *f.* 4.
 interrogātum, -i, *n.* 13.
 interrogō, -āre, -āvī, -ātum, 3.
 intrā, *praep. Acc. reg.* 12.
 intrō, -āre, -āvī, -ātum, 12.
 inundō, -āre, -āvī, -ātum, 44.
 invādō, -ere, -vāsī, -vāsum, 35.
 inveniō, -īre, -vēnī, -ventum,
 27.
 invidēō, -ēre, -vidī, -vīsum, *Dat.*
reg. 52.

invidia, -ae, *f.* 51.
 iō! *interi.* 50.
 ipse, ipsa, ipsum. 36. *gram.* § 25.
 irāscor, -ī, irātus sum. 54.
 irātus, -a, -um. 53.
 is, ea, id. 32. *gram.* § 25.
 iste, ista, istud. 39. *gram.* § 25.
 Ister, Istri, *m.* 17.
 ita, *adv.* 4.
 Italia, -ae, *f.* 9.
 Italus, -ī, *m.* 15.
 itaque, *coni.* 46.
 iter, itineris, *n.* 35.
 iterō, āre, -āvī, -ātum. 50.
 iterum, *adv.* 11.
 iubeō, -ēre, iussī, iussum. 44.
 iugum, -ī, *n.* 34.
 Iūlius, Iūli, *m.* *Voc.* Iūli. 29.
 Iuppiter, Iovis, *m.* 50. *gram.* § 14.
 iussum, -ī, *n.* 32.
 iūstus, -a, -um. 41.
 iuvenis, -is, *m.* *Gen. pl.* iu-
 venum, 51.

K.

Kalendae, -ārum, *f. pl.* 51.

L.

labor, labōris, *m.* 56.
 labōrō, -āre, -āvī, -ātum. 14.
 labrum, -ī, *n.* 56.
 lāc, lāctis, *n.* 41.
 lacrima, -ae, *f.* 54.
 lacrimō, -āre, -āvī, -ātum. 25.
 laetē, *adv.* 22.
 laetus, -a, -um. 22.
 lateō, -ēre, -uī, —. 36.
 Latīnus, -a, -um. 11.
 Latium, Latī *n.* 21.
 lātus, -a, -um. 6.
 laudō, -āre, -āvī, -ātum. 25.
 laurus, -ī, *f.* 50.
 laus, laudis, *f.* 41.
 lēctiō, lēctiōnis, *f.* 2.
 lēctus, -ī, *m.* 24.
 lēctus, -a, -um. 45.
 legiō, legiōnis, *f.* 30.
 legō, -ere, lēgī, lēctum. 28.
 lentē, *adv.* 22.
 lentus, -a, -um. 22.
 leō, leōnis, *m.* 42.

lepus, leporis, *m.* 42.
 libellus, -ī, *m.* 52.
 libenter, *adv.* 39.
 liber, librī, *m.* 14.
 liberī, -ōrum, *m. pl.* 48.
 licet, -ēre, licuit, —. 42.
 liliū, liliī, *n.* 55.
 limus, -ī, *m.* 54.
 linea, -ae, *f.* 33.
 lingua, -ae, *f.* 5.
 littera, -ae, *f.* 5.
 litterae, -ārum, *f. pl.* 40.
 locus, -ī, *m.* *Pl. loca, n.* 14.
 longē, *adv.* 20.
 longus, -a, -um. 6.
 loquor, -ī, locūtus sum. 53.
 lōrica, -ae, *f.* 18. *
 lūdō, -ere, lūsī, lūsum. 11.
 lūdus, -ī, *m.* 14.
 lūdī, -ōrum, *m. pl.* 21.
 lupa, -ae, *f.* 44.
 lūx, lūcis, *f.* 53.

M.

magis, *comp. adv.* 51.
 magister, magistrī, *m.* 13.
 magnus, -a, -um. 6.
 māior, māius, *comp. adi.* 38.
 male, *adv.* 22.
 mālō, mälle, mālui, —. 40.
gram. § 33.
 mālus, -ī, *m.* 32.
 malus, -a, -um. 22.
 māne, *adv.* 11.
 maneō, -ēre, mānsī, mānsum. 20.
 manus, -ūs, *f.* 37.
 Mārcus, -ī, *m.* 13.
 mare, maris, *n.* 32.
 Mārs, Mārtis, *m.* 44.
 Mārtius, -a, -um. 21, 51.
 Massilia, -ae, *f.* 27.
 māter, mātris, *f.* 30.
 mathematicus, -a, -um. 11.
 māximē, *superl. adv.* 31.
 māximus, -a, -um, *superl. adi.* 20.
 medius, -a, -um. 16.
 Melita, -ae, *f.* 9.
 membrum, -ī, *n.* 18.
 meminī, meminisse. 55. *gram.*
 § 33.

mēns, mentis, *f.* 56.
 mēnsa, -ae, *f.* 5.
 mēnsis, -is, *m.* 49.
 mereor, -ērī, meritus sum. 53.
 merīdiēs, merīdiēī, *m.* 11, 55.
 metō, -ere, messuī, messum. 43.
 metuō, -ere, metuī, metūtum. 51.
 meus, mea, meum; *Voc. masc. mī.* 8.
 miles, militis, *m.* 30.
 mille, *adi.* 31.
 minimē, *superl. adv.* 4.
 minor, minus, *comp. adi.* 38.
 miser, misera, miserum. 22.
 miserē, *adv.* 22.
 miseret, -ēre, miseruit, —. 52.
 mittō, -ere, misi, missum. 36.
 modo, *adv.* 37, 45.
 modus, -ī, *m.* 31.
 moenia, moenium, *n. pl.* 31.
 mōns, montis, *m.* 31.
 mōnstrō, -āre, -āvī, -ātum. 8.
 mora, -ae, *f.* 27.
 mordeō, -ēre, momordi, morsum. 56.
 moror, -ārī, morātus sum. 53.
 mortuus, -a, -um. 27.
 moveō, -ēre, mōvī, mōtum. 47.
 mox, *adv.* 24.
 multitudō, multitudinis, *f.* 51.
 multus, -a, -um. 10.
 mūlus, -ī, *m.* 39.
 mūniō, -īre, -īvī, -ītum. 45.
 Mūrēna, -ae, *m.* 22.
 mūrus, -ī, *m.* 14.

N.

nam, *coni.* 23.
 narcissus, -ī, *m.* 55.
 nārrō, -āre, -āvī, -ātum. 20.
 nāscor, -ī, nātus sum. 55.
 nāsus, -ī, *m.* 18.
 natō, -āre, -āvī, -ātum. 28.
 nātus, -a, -um. 20.
 nauta, -ae, *m.* 17.
 nāvis, -is, *f.* 32.
 -ne? *adv.* 4.
 nē . . . quidem, *adv.* 37.
 necō, -āre, -āvī, -ātum. 44.
 negōtium, negōtīi, *n.* 42.

nēmō, nēminem, nullūs, nē-
 minī, nullō, *pron.* 3.
 neque, *coni.* 4.
 nesciō, -īre, -īvī, -ītum. 5.
 niger, nigra, nigrum. 6.
 nihil, *pron.* 22.
 nimis, *adv.* 56.
 nisi, *coni.* 31.
 nitidus, -a, -um. 30.
 nix, nivis, *f.* 37.
 noctū, *adv.* 24.
 nōlō, nōlle, nōluī, —. 22. *gram.*
 § 33.
 nōmen, nōminis, *n.* 5, 30.
 nōn, *adv.* 4.
 nōndum, *adv.* 32.
 nōnne? *adv.* 4.
 nōnnūllī, -ae, -a, *pl. adi.* 28.
 nōnnunquam, *adv.* 19.
 nōnus, -a, -um. 9.
 nōs, *pron.* 3. *gram.* § 25.
 noster, nostra, nostrum. 8.
 nota, -ae, *f.* 23.
 Notus, -ī, *m.* 55.
 novem, *adv.* 10.
 nōvī, nōvisse. 33. *gram.* § 33.
 novus, -a, -um. 29, 50.
 nox, noctis, *f.* 11.
 nūbēs, nūbis, *f.* 43.
 nullus, -a, -um. 10. *gram.* § 15.
 num? *adv.* 38.
 numerō, -āre, -āvī, -ātum. 40.
 numerus, -ī, *m.* 10.
 nunc, *adv.* 7.
 nūntiō, -āre, -āvī, -ātum. 47.
 nūntius, nūntī, *m.* 40.
 nūper, *adv.* 51.
 nūtriō, -īre, -īvī, -ītum. 44.
 nūtrix, nūtrīcis, *f.* 44.

O.

oblīvīscor, -ī, oblītus sum; *Gen.*
reg. 53.
 oblongus, -a, -um. 18.
 obscurus, -a, -um. 26.
 obsessus, -a, -um. 49.
 obsideō, -ēre, -sēdī, -sessum. 48.
 obsidiō, obsidiōnis, *f.* 48.
 obstupefactus, -a, -um. 52.
 occidēns, occidentis, *m.* 55.
 occidō, -ere, -cīdī, -cīsum. 27.

occurrō, -ere, -curri, -cursum. 33.
 Oceanus, -i, m. 17.
 octāvus, -i, -um. 8.
 octō, *adi.* 10.
 oculus, -i, m. 18.
 ōdī, ōdisse. 51. *gram.* § 33.
 offerō, -ferre, obtulī, oblātum.
 51.
 olim, *adv.* 27.
 omnīnō, *adv.* 11.
 omnis, omne. 3.
 onerō, -āre, -āvi, -ātum. 50.
 onus, oneris, n. 37.
 opīniō, opīniōnis, *f.* 51.
 opīnor, -ari, -ātus sum. 53.
 oportet, -ēre, oportuit, —. 42.
 oppidum, -i, n. 21.
 oppugnō, -āre, -āvī, -ātum. 19.
 optimus, -a, -um; *superl. adi.* 50.
 opus, operis, n. 41.
 ōra, -ae, *f.* 29.
 ōrātiō, ōrātiōnis, *f.* 50.
 oriēns, orientis. m. 55.
 ornō, -āre, -āvī, -ātum. 50.
 ōs, ōris, n. 56.
 ostendō, -ere, -tendere, -tēns sum
rel. tentum. 36.
 Ōstium, Ōstīi, n. 32.
 ōstium, ōstīi, n. 32.
 ōtium, ōtīi, n. 25.
 ovis, -is, *f.* 34.
 ōvum, -i, n. 33.

P.

Padus, -i, m. 17.
 paene, *adv.* 54.
 paeninsula, -ae, *f.* 9.
 paenitet, -ēre, paenituit, —. 55.
 pāgina, -ae, *f.* 5.
 pānis, -is, m. 56.
 parātus, -a, -um. 42.
 parcō, -ere, pepercī, parsum.
Dat. reg. 44.
 parēns, parentis, m. *et f.* Gen. pl.
 parentum. 54.
 parō, -āre, -āvī, -ātum. 46.
 pars, partis, *f.* 31.
 parumper, *adv.* 52.
 parvus, -a, -um. 6.
 pāscō, -ere, pāvī, pāstum. 40.
 passus, -ūs, m. 20.

pāstor, pāstōris, m. 34.
 pater, patris, m. 30.
 patior, -i, passus sum. 53.
 patria, -ae, *f.* 9.
 pauci, -ae, -a, pl. *adi.* 10.
 pauper, *adi.* Gen. pauperis. 34.
 pāx, pācis, *f.* 29.
 pecūnia, -ae, *f.* 40.
 pecus, pecoris, n. 41.
 pecus, pecudis, *f.* 33.
 pedes, peditis. m. 35.
 pellis, -is, *f.* 33.
 pendeō, -ēre, pependī, pēns sum.
 18.
 pēns sum, -i, n. 8.
 per, *praep.* Acc. reg. 14.
 pergō, -ere, perrēxī, perrēctum.
 38.
 periculōsus, -a, -um. 38.
 periculum, -i, n. 36.
 permultus, -a, -um. 16.
 persequor, -i, persecūtus sum.
 53.
 persuādeō, -ēre, -suāsī, -suās sum.
 54.
 perveniō, -ire, -vērī, -ventum.
 36.
 pēs, pedis. m. 30.
 peto, -ere, petivī, petitum. 15.
 Phoebus, -i, m. 55.
 pictūra, -ae, *f.* 14.
 pila, -ae, *f.* 5.
 pingō, -ere, pīnxi, pīctum. 50.
 piscis, -is, m. 41.
 planta, -ae, *f.* 43.
 plaudō, -ere, plausī, plausum. 51.
 plastrum, -i, n. 50.
 plēbs, plēbis, *f.* 51.
 plēnē, *adv.* 53.
 plēnus, -a, -um. 41.
 plērique, plēraque, plēraque,
 pl. *adi.* 40.
 plērumque, *adv.* 34.
 pluit, -ere, pluit, —. 43.
 plūrimus, -a, -um, *superl. adi.* 41.
 pluvia, -ae, *f.* 43.
 poculum, -i, n. 56.
 poena, -ae, *f.* 41.
 Poenus, -i, m. 35.
 poēta, -ae, m. 43.
 pōmum, -i, n. 55.

pōnō, -ere, posuī, positum. 7.
 pōns, pontis, *m.* 31.
 populus, -i, *m.* 25.
 porta, -ae, *f.* 20.
 porticus, -ūs, *f.* 35.
 portō, -āre, -āvī, -ātum. 40.
 portus, -ūs, *m.* 35.
 possum, posse, potuī, —. 15.
 post, *praep. Acc. reg.* 12.
 postea, *adi.* 39.
 posthac, *adv.* 26.
 postquam, *coni.* 44.
 postremō, *adv.* 24.
 potēns, *adi. Gen. potentis.* 51.
 praebēō, -ēre, -uī, -itum. 41.
 praecipuē, *adv.* 48.
 praeeō, -īre, -iī, -itum. 56.
 praemitto, -ere, -misi, -missum.
 45.
 praemium, praemii, *n.* 23.
 praeter, *praep. Acc. reg.* 21.
 praetereō, -īre, -iī, -itum. 32.
 praetermittō, -ere, -misi, -mis-
 sum. 51.
 praetorium, praetorii, *n.* 45.
 prandēō, -ēre, prandi, pransum.
 11.
 prandium, prandii, *n.* 20.
 precor, -ārī, precātus sum. 55.
 premō, -ere, pressi, pressum. 52.
 primō, *adi.* 47.
 primum, *adv.* 24.
 primus, -a, -um, *superl. adi.* 1.
 princeps, principis, *m.* 49.
 prior, prius, *comp. adi.* 47.
 prō, *praep. Abl. reg.* 17.
 procēdō, -ere, -cessī, -cessum. 37.
 procul, *adv.* 20.
 prōdigium, prōdigiū, *n.* 52.
 prōducō, -ere, -dūxī, -ductum.
 49.
 proelium, proelii, *n.* 31.
 profectiō, profectiōnis, *f.* 53.
 proficiscor, -ī, profectus sum. 53.
 prōnūntiatiō, prōnūntiatiōnis,
f. 1.
 prope, *praep. Acc. reg.* 12.
 prōpellō, -ere, -pulī, -pulsum. 32.
 properō, -āre, -āvī, -ātum. 22.
 propinquus, -a, -um. 22.
 proprius, -a, -um. 45.

propter, *praep. Acc. reg.* 56.
 prōra, -ae, *f.* 32.
 prōvincia, -ae, *f.* 9.
 proximus, -a, -um, *superl. adi.* 34.
 prūdēns, *adi. Gen. prudentis.*
 35.
 prūdentē, *adv.* 36.
 puella, -ae, *f.* 25.
 puer, pueri, *m.* 14.
 pūgna, -ae, *f.* 27.
 pūgnō, -āre, -āvī, -ātum. 17.
 pūgnus, -ī, *m.* 18.
 pulcher, pulchra, pulchrum. 23.
 pulsō, -āre, -āvī, -ātum. 13.
 puppis, -is, *f.* 32. *gram.* § 6.
 pūrus, -a, -um. 54.
 putō, -āre, -āvī, -ātum, 52.

Q.

quadrāgēsimus, -a, -um. 40.
 quadrātus, -a, -um. 6.
 quadringenti, -ae, -a. 20.
 quālis? quāle? 6.
 quam, *adv.* 41.
 quam, *coni.* 38.
 quam? *adv.* 20.
 quamdīū? *adv.* 20.
 quandō? *adv.* 24.
 quantus? -a, -um. 6.
 quārtus, -a, -um. 4.
 quattuor, *adi.* 10.
 -que, *coni.* 21.
 quercus, -ūs, *f.* 44.
 quī, quae, quod, *prōn.* 32. *gram.*
 § 25.
 quia, *coni.* 17.
 quīdam, quaedam, quoddam,
adi. 36. *gram.* § 25.
 quīnque, *adi.* 10.
 quīntus, -a, -um. 5.
 Quīntus, -ī, *m.* 13.
 quis? quid? *prōn.* 3. *gram.* § 25.
 quis, quid, *prōn.* 31. *gram.* § 25.
 quisque, quaeque, quodque, *adi.*
 46. *gram.* § 25.
 quō? *adv.* 13.
 quod, *coni.* 29.
 quōmodo? *adv.* 14.
 quot? *adi.* 10.
 quotiēns? *adv.* 28.
 quotus? -a, -um. 11.

R.

rapāx, *adi. Gen.* rapācis. 33.
 rapidus, -a, -um. 17.
 recitō, -āre, -āvi, -ātum. 2.
 reddō, -ere, reddidī, redditum. 23.
 redeō, -ire, -iī, -itum. 13.
 redigō, -ere, -ēgi, -āctum. 34.
 reditus, -ūs, *m.* 54.
 referō, referre, rettulī, relātum. 40.
 rēgius, -a, -um. 44.
 rēgnō, -āre, -āvi, -ātum. 44.
 rēgnum, -ī, *n.* 44.
 regō, -ere, rēxi, rēctum. 31.
 regredior, regredi, regressus sum. 54.
 rēgulus, -ī, *m.* 29.
 rēicio, rēicere, rēiēcī, rēiectum. 51.
 relinquo, -ere, reliquī, relictum. 44.
 rēmōx, rēmigis, *m.* 32.
 rēmigō, -āre, -āvi, -ātum. 32.
 removeō, -ēre, -mōvi, -mōtum. 22.
 rēmus, -ī, *m.* 32.
 Remus, -ī, *m.* 44.
 renovō, -āre, -āvi, -ātum. 56.
 repellō, -ere, reppulī, repulsum. 46.
 repōnō, -ere, -posuī, -positum. 46.
 rēs, rei, *f.* 37.
 resistō, -ere, restitī, —. 31.
 respondeō, -ēre, respondi, respōnsum. 2.
 respōnsum, -ī, *n.* 13.
 rēspública, raipublicae, *f.* 52.
 revocō, -āre, -āvi, -ātum. 55.
 rēx, rēgis, *m.* 31.
 Rhea Silvia, Rheae Silviae, *f.* 44.
 rideō, -ēre, risi, risum. 54.
 rīpa, -ae, *f.* 17.
 rōbustus, -a, -um. 28.
 rogō, -āre, -āvi, -ātum. 32.
 Rōma, -ae, *f.* 9.
 Rōmānus, -a, -um. 9.
 Rōmulus, -ī, *m.* 44.
 rosa, -ae, *f.* 55.

rōstrum, -ī, *n.* 32.
 rotundus, -a, -um. 6.
 ruber, rubra, rubrum. 6.
 rudis, rude. 40.
 ruptus, -a, -um. 37.
 rūri, *adv.* 42.
 rūs, rūris, *n.* 33.

S.

s.d.p. salūtem dicit plūrimam. 51.
 sacer, sacra, sacrum. 21.
 sacerdos, -dōtis, *m.* 50.
 sacrificium, sacrificiū, *n.* 25.
 sacrificō, -āre, -āvi, -ātum. 25.
 saepe, *adv.* 22.
 saevus, -a, -um. 26.
 sagāciter, *adv.* 36.
 sagāx, *adi. Gen.* sagācis. 34.
 sagitta, -ae, *f.* 36.
 sagittārius, sagittāri, *m.* 36.
 salio, -ire, saluī, saltum. 26.
 saltem, *adv.* 34.
 saltus, -ūs, *m.* 36.
 salūs, salūtis, *f.* 51.
 salutō, -āre, -āvi, -ātum. 50.
 salvē! *interj.* 13.
 sālō, *adv.* 4.
 sānus, -a, -um. 56.
 sanguis, sanguinis, *m.* 55.
 Sardinia, -ae, *f.* 9.
 satis, *adv.* 41.
 saxum, -ī, *n.* 36.
 scientia, -ae, *f.* 11.
 sciō, -ire, scivī, scītum. 5.
 Scīpiō, Scīpiōnis, *m.* 30.
 scribō, -ere, scripsi, scriptum. 3.
 scūtum, -ī, *n.* 18.
 sē, suī, *prōn.* 14. *gram.* § 25.
 secō, -āre, secuī, sectum. 32.
 secundus, -a, -um. 2, 32.
 sēcūrus, -a, -um. 46.
 sed, *conj.* 4.
 sedeō, -ēre, sēdi, sessum. 3.
 seges, segetis, *f.* 43.
 sella, -ae, *f.* 5.
 sēmen, sēminia, *n.* 43.
 semper, *adv.* 22.
 Semprōnia, -ae, *f.* 30.
 senātor, senātōris, *m.* 51.
 senātōrius, -a, -um. 51.

senātus, -ūs, *m.* 50.
 senex, senis, *m. Gen pl. senum.* 34.
 sententia, -ae, *f.* 7.
 sēparātim, *adv.* 45.
 septem, *adi.* 10.
 septentriōnēs, -um, *m. pl.* 55.
 septimūs, -a, -um. 7.
 sequor, -ī, secūtus sum. 53.
 sermō, sermōnis, *m.* 39.
 serō, -ere, sēvī, satum. 43.
 sērō, *adv.* 22.
 serva, -ae, *f.* 40.
 serviō, -īre, -ivī, -itum. 40.
 servitūs, servitūtis, *f.* 40.
 servō, -āre, -āvī, -ātum. 31.
 servus, -ī, *m.* 29.
 sex, *adi.* 10.
 sextus, -a, -um. 6.
 Sextus, -ī, *m.* 22.
 sī, *coni.* 17.
 sīc, *adv.* 56.
 Sicilia, -ae, *f.* 9.
 siccus, -a, -um. 43.
 signō, -āre, -āvī, -ātum. 45.
 signum, -ī, *n.* 43.
 silentium, silentiī, *n.* 46.
 sileō, -ēre, siluī, —. 3.
 silva, -ae, *f.* 17.
 simul ac, *coni.* 52.
 sine, *praep. Abl. reg.* 27.
 singulī, -ae, -a. 50.
 sinister, sinistra, sinistrum. 18.
 sinistra, -ae, *f.* 5.
 sitiō, -īre, —, —. 44.
 sitis, sitis, *f.* 56. *gram.* § 6.
 sobrius, -a, -um. 56.
 socius, socii, *m.* 27.
 sōdēs, *adv.* 44.
 sōl, sōlis, *m.* 43.
 sōlus, -a, -um, 27. *gram.* § 15.
 somnus, -ī, *m.* 25.
 sorbeō, -ēre, sorbuī, —. 56.
 sordidus, -a, -um. 54.
 soror, sororis, *f.* 30.
 spatior, -ārī, -ātus sum. 43.
 spatium, spatii, *n.* 45.
 spectāculum, -ī, *n.* 20.
 spectātor, spectātōris, *m.* 31.
 spectō, -āre, -āvī, -ātum. 3.
 spērō, -āre, -āvī, -ātum. 28.
 splendidus, -a, -um. 50.

spoliū, spoliī, *n.* 46.
 stāgnū, -ī, *n.* 44.
 statim, *adv.* 22.
 statua, -ae, *f.* 52.
 stilus, -ī, *m.* 14.
 stō, stāre, stetī, statum. 3.
 stola, -ae, *f.* 40.
 stringō, -ere, strinxī, strictum.
 18.
 struō, -ere, struxī, structum. 45.
 studiōsē, *adv.* 22.
 studiōsus, -a, -um. 22.
 stultē, *adv.* 22.
 stultus, -a, -um. 22.
 sub, *praep. Abl. reg.* 35.
 subitō, *adv.* 22.
 sum, esse, fui, —. 5. *gram.* § 33.
 summus, -a, -um, *superl. adi.* 16.
 45.
 sūmō, -ere, sūmpsi, sūmptum. 7.
 super, *praep. Acc. reg.* 27.
 superbus, -a, -um. 50.
 superior, superius, *comp. adi.* 38.
 superō, -āre, -āvī, -ātum. 39.
 suprā, *praep. Acc. reg.* 12.
 surgō, -ere, surrexi, surrectum. 2.
 sūs, suis, *m.* 34.
 sustineō, -ēre, -tinuī, -tentum. 21.
 suus, -a, -um. 8.

T.

tabella, -ae, *f.* 14.
 tabernāculum, -ī, *n.* 18.
 tabula, -ae, *f.* 5.
 tālis, tāle. 37.
 tam, *adv.* 22.
 tamen, *coni.* 28.
 tandem, *adv.* 20.
 tangō, -ere, tetigī, tāctum. 7.
 tantum, *adv.* 28.
 tantus, -a, -um. 35.
 taurus, -ī, *m.* 26.
 tāctum, -ī, *n.* 21.
 tēlum, -ī, *n.* 18.
 templum, -ī, *n.* 20.
 tempus, temporis, *n.* 30.
 tendō, -ere, tetendi, tentum vel
 tēnsū. 48.
 teneō, -ēre, tenuī, tentum. 7.
 tener, tenera, tenerum. 43.

ter, *adv.* 51.
 tergum, -i, *n.* 16.
 terra, -ae, *f.* 9.
 tertius, -a, -um. 3.
 theātrum, -i, *n.* 28.
 Tiberis, Tiberis, *m.* 31. *gram.* § 6.
 Tibur, Tiburis, *n.* 42.
 tigris, tigris, *m.* 42. *gram.* § 6.
 timeō, -ēre, timuī, —. 42.
 timide, *adv.* 22.
 timidus, -a, -um. 22.
 Titus, -i, *m.* 13.
 toga, -ae, *f.* 40.
 tollō, -ere, sustulī, sublātum. 50.
 tormentum, -i, *n.* 49.
 tōtus, -a, -um. 16. *gram.* § 15.
 trahō, -ere, trāxī, trāctum. 31.
 trādo, -ere, trādidi, traditum.
 51.

tranquillē, *adv.* 22.
 tranquillus, -a, -um. 22.
 trāseō, -ire, -iī, -itum. 22.
 trānsfigō, -ere, -fixī, -fixum. 52.
 trānstrum, -i, *n.* 32.
 tredecim, *adi.* 20.
 trēs, tria. 10. *gram.* § 24.
 tribūnus, -i, *m.* 45.
 triclinium, tricliniī, *n.* 56.
 trigēsimus, -a, -um. 30.
 tristis, triste. 34.
 triumphālis, triumphāle. 50.
 triumphus, -i, *m.* 49.
 trūdō, -ere, trūsī, trūsum. 18.
 tū, *prōn.* 3. *gram.* § 25.
 tuba, -ae, *f.* 46.
 tum, *adv.* 13.
 tunica, -ae, *f.* 40.
 tūtus, -a, -um. 37.
 tuus, -a, -um. 8.

U.

ubi, *adv.* 14.
 ubi? *adv.* 12.
 ubique, *adv.* 51.
 ūltrā, *praep. Acc. reg.* 38.
 umbra, -ae, *f.* 54.
 umbrōsus, -a, -um. 35.
 umerus, -i, *m.* 33.
 unde, *adv.* 32.
 unde? *adv.* 15.

ūndecimus, -a, -um. 11.
 ūndevicēsimus, -a, -um. 19.
 undique, *adv.* 52.
 ūniversus, -a, -um. 50.
 unquam, *adv.* 22.
 ūnus, -a, -um. 10. *gram.* § 15.
 urbs, urbis, *f.* 31.
 ut, *coni.* 28.
 uter? utra? utrum? *prōn.* 9.
gram. § 15.
 ūtilis, ūtile. 33.
 ūtor, ūti, ūsus sum. *Atl. reg.*
 53.
 uxor, uxōris, *f.* 30.

V.

vacca, -ae, *f.* 26.
 vāgina, -ae, *f.* 18.
 vāgitus, -ūs, *m.* 44.
 valē! *in'era.* 51.
 validus, -a, -um. 21.
 vāllum, -i, *n.* 18.
 varius, -a, -um. 45.
 vātēs, -is, *m. et f.* 52.
 vehō, -ere, vēxī, vēctum. 20.
 vehiculum, -i, *n.* 46.
 vel, *coni.* 12.
 vēlum, -i, *n.* 32.
 vēnāticus, -a, -um. 39.
 vēnātor, vēnātoris, *m.* 39.
 vendō, -ere, vendidi, vendi-
 tum. 47.
 veniō, -ire, vēnī, ventum. 2.
 ventus, -i, *m.* 32.
 vēr, vēris, *n.* 43.
 verber, verberis, *n.* 53.
 verbum, -i, *n.* 55.
 Vercingetorix, Vercingetorigis,
m. 48.
 verna, -ae, *f.* 40.
 vērō, *adv.* 56.
 vertō, -ere, vertī, versum. 16.
 vesperī, *adv.* 24.
 vester, vestra, vestrum. 8.
 vestimentum, -i, *n.* 29.
 vestiō, -ire, -ivi, -itum. 50.
 vestis, vestis, *f.* 40.
 vetō, -āre, vetuī, vetitum. 49.
 vetus, *adi. Gen. veteris.* 44.
 vēxillum, -i, *n.* 45.

via, -ae, *f.* 20.
 viātor, viātōris, *m.* 39.
 vicēnsimus, -a, -um. 20.
 victima, -ae, *f.* 25.
 victor, victōris, *m.* 50.
 victōria, -ae, *f.* 29.
 vicus, -ī, *m.* 42.
 videō, -ēre, vidī, vīsum. 7.
 videor, -ērī, vīsus sum. 51.
 vigil, vigilis, *m.* 46.
 vigilia, -ae, *f.* 11.
 vīgintī, *adi.* 14.
 villicus, -ī, *m.* 39.
 villa, -ae, *f.* 30.
 vinciō, -īre, vinxī, vinctum. 50.
 vincō, -ere, vici, victum. 29.
 vinculum, -ī, *n.* 49.
 vinum, -ī, *n.* 41.
 viola, -ae, *f.* 25.
 vir, virī, *m.* 21.

virtūs, virtūtis, *f.* 50.
 vīs, *nōm. f.* *Acc.* vim, *Ab.* vī. 42.
gram. § 14.
 vīsō, -ere, vīsī, vīsum. 20.
 vīta, -ae, *f.* 28.
 vitium, vitī, *n.* 23.
 vitō, -āre, -āvī, -ātum. 26.
 vīvō, -ere, vixī, victum. 28.
 vocō, -āre, -āvī, -ātum. 11.
 volitō, -āre, -āvī, -ātum. 43.
 volō, velle, voluī, —. 18. *gram.*
 § 33.
 vorō, -āre, -āvī, -ātum. 42.
 vōs, *prōn.* 3. *gram.* § 25.
 vōx, vōcis, *f.* 42.
 vulnerō, -āre, -āvī, -ātum. 50.
 vulnus, vulneris, *n.* 55.

Z.

Zephyrus, -ī, *m.* 55.

OXFORD : HORACE HART
PRINTER TO THE UNIVERSITY

UNIVERSAL
LIBRARY

112 034

UNIVERSAL
LIBRARY